

Az aradi Männergesangsverein a «Fabrikshof»-ban tartja kórusestjét a tűzoltózenekar közreműködésével.

P. Arnanini mandolinkoncertjét ugyancsak a «Fabrikshof»-ban rendezi meg.

A «Theater und Hotel-Bau Actiengesellschaft» június ötödikén tartja közgyűlését. Tanácsstagokká választja: Küttel Károlyt 501 szavazattal, Vlachovits Konstantint 490, Kunst Józsefet 450, Bersuder Lajost 430, Krayér Józsefet 394, Babusnik Ágostont 337, Schlosser Károly bárót 320, Lambert Tedeschyt 296, Scharmann Sámuel 280, Vogel Istvánt 259 szavazattal.

Az «Arany pává»-hoz címzett helyiségben a «Selo» szerb dalárda rendez Besedát. A kórusokat Martinka karmester vezényli. Az est előadói Popovits és Kosztics urak.

Augusztus huszadikán kezdi meg a színházban egy hétre terjedő vendégszínházát Pascaly bukaresti román szintársulata. Színre kerülnek: «Sermanului jaco» «Fameile care plangu», (A színművekben a román társulat bebizonyította, hogy bármely világváros színpadán megállná helyét.) «Patria si Domnitoriu» (A román szintársulat minden tekintetben szépet és nemeset nyújtott. Elismerést érdemelnek: Pascaly, Christescu, Julián, Balanescu, Gestianu) Oda la Elisa, Duoi sfiosi, Ghargauni, (Nagy sikert arattak: Popescu k. a. Pascaly, Balanescu, Freivald).

Stelzer társulata szeptember tizenhetedikén vonul át az Arénából a színházba és megnyitja a téli évadot. Ez alkalomra Weidt karmester ünnepi nyitányt komponál. Frédy Franken asszony mondja az ünnepi prólógust. Előadásra kerül «Die Gewissensbisse» c. vígjáték Rosenktól. A megnyitást követő napon Eichorn és Massk az operaegyüttes új tagjai mutatkoznak be a Hugenottákban.

Az operaélet sivar. Október végén kissé felélénkül Róber k. a. és Samek ur pesti operaénekes vendégszereplése folytán. (Trubadur, Zsidónő.) A Don

Juanban velük együtt Schwefelberg Apollónia is fellép vendégként.

Jenny Brenner a prágai opera tagja, ugyancsak több estén át vendége az együttesnek. (Trubadur, Norma, Lucia, Dinorah.)

A színház Nedelko baritonista vendégszereplését is hirdeti. Ez a fellépés a honorárium kérdésén hiúsul meg. A közönség hiába megy el a színházba. Ernáriban Nedelkó nem énekel. Ezért Stelzert alaposan megfeddik.

Az Ernáni operában Temesvár fiának Nedelko operaénekesnek kellett volna énekelnie. Mivel a színgazgató nem tudott a honorárium dolgában a vendégművésszel megegyezni, egyszerűen nem léptette fel és így becsapta a közönséget. Ne csodálkozzon ezután a direktió, ha nem lesz közönsége a behirdetett reklámokra, mert nem célszerű behirdetni valamit anélkül, hogy annak teljesíthetése biztosítva lenne.

Az operettszínpad csillaga ezidőben Couscheé Julietta, a pesti Részvénytársaság Színház neves primadonnája.

A dóm ének és zenekar Cecilia napján rendezi hangversenyét, melyen Pohle asszony a dómkorus ujonnan szerződötett szopránistája mutatkozik be. Brossig miséje, mint újdonság van műsoron.

Ormos főispán a vármegyeháza tanácsstermében gyűlést hív össze. Több hangverseny rendezését határozzák el a Reáliskola és Városliget javára. A bizottság tagjai: Coda dr., Minkovits, Hartl, Prenner, Pummer, Rosenberg, Ormos, Brettner, Bessenjey, Capdebo, Mokri, Kisfaludy, Weidt karmester, Speer dómkarnagy, Gerger, Petkovits.

A «Segítő Boldogasszony» nőegylet hangversenyén közreműködnek: a 61. gy. ezred zenekara, Uhrmann Mária és Jáborszky Mihály (zongora-hegedű), Riss Izabella és Strasser Albert (énekduett) Weiss

schen und romänischen Männergesangsverein weiter gar nichts besitzt (abgesehen von mehreren von einen edlen Streben erfüllten aber mehr Privaten Dilettanten Kreisen D. R.) was an ein öffentliches, klassisches Musikleben und Kunstlebe hinweisen würde. Heute besitzt nämlich Ten esvar, das sonst mehr deutsche Temesvar keinen deutschen und als ungarische Provinzstadt auch keinen ungarischen Gesangsverein, keine Musik-Akademie für gemischten Chorgesang oder für Orchesterale Massen-Aufführungen, weiters keine öffentliche Privat-Musikschulen und — horribile dictu — auch kein Städtisches Musikonservatorium, worin für arme Kinder unbemittelter Eltern um geringen Preis das Geist und Herz bildende Evangelium der göttlichen Tonkunst eingedenk des Satzes: Musik Theilt den Kindern den Himmel aus gepredigt und zum moralischen Nutzen der Menschheit verbreitet werden könne. Dieser Mangel eines solches Kunstinstitutes oder einer derartigen Kunstgesellschaft ist hier doppelt auffallend, da wir in unzähligen Städten Ungarns selbst in kleineren und eo ipso gleich grossen wie Temesvar bereits derartige Kunstinstitutionen wenn auch oft ein ganz miniature antreffen so wie z. B. Orawicza, Weisskirchen, Szegedin usw.

Hauser vak zongoraművész műsorán Beethoven: As-dur Sonáta, Mendelsohn: Preludium és Fuga, Chopin: Nocturno, Liszt: Tannhäuser parafrázis és Magyar Rapszódia szerepelnek. Közreműködnek: Friedmann kántor és Metzner k. a. (ének) Göttichné (szavalat.)

Tegnap tartotta a Lloyd-teremben Hauser vak zongorista hangversenyét telt ház előtt. A vak művész minden tekintetben művésze hangszerének és a klasszikus zeneművészet különös képviselője. Friedmann kántor és Metzner k. a.

operaénekesnő sok finomsággal és sikerrel énekeltek, míg Göttichné szavalata szép volt.

Második hangversenyén a közreműködők: Vogel k. a. Speer, Heim, Riedl, Dostal, Hiessinger, Rabacher Ruschil, Kaufmann, Szabady, Bendiner és Panics urak.

A tizenkéttagu tiroli énekes társaság, mely Pesten három hónapig állandóan telt házak előtt produkálta magát, Kofler és Pleitner vezetése mellett, husvéthétfőjén kezdi meg vendégszereplését Temesváron.

A dómegyüttes nagycsütörtökön este Pfeiffer vezetése alatt, előadja Pergolese «Stabat Mater»-ét. Szólisták: Hochensinnerné és Schwefelberg Apollónia.

Pfeiffer Móric a husvétüi ünnepek után, betegsége Bécsben keres gyógyulást. Julius tizenhárom éves korában meghal. Másfél évtizeden át volt a székesegyház karnagya, a zeneművészet önzetlen szolgáltatója és élharcosa. Halálos ágyán arra kérte környezetét, vigyék Temesvárra. Bécsben temették el.

Az Arénának egymásután több vendége van: Francois Rappo harminchattagú társulata, Merkl-Mantley amerikai énekestársaság, Erl-Firdler operett-énekesnő és Hugó operetténekes.

A pesti magyar színtársulat Stelzertől kérdi, milyen feltételek mellett hajlandó az Arénát átengedni. Stelzer a bevétel ötven százalékát igényli.

A színházban Reményi Ede tartja egyetlen hegedüestjét, melyen a most alakult tűzoltózenekar Bendiner vezetésével működik közre. (Egmond-nyitány.) Reményi: Beethoven D-dur hegedüversenyét, Paganini Etudót, saját szerzeményü fantáziáját, Liszt, Chopin, Schumant saját átiratban és Plotényivel, Spohr duettet játsza.

Weidt Henrik karmester francia szövegre írja legújabb operáját. Cime: «Adelma». Száznegyedik műve.

Az aradi Männergesangsverein a «Fabrikshof»-ban tartja kórusestjét a tüzoltózenekar közreműködésével.

P. Armanini mandolinkoncertjét ugyancsak a «Fabrikshof»-ban rendezi meg.

A «Theater und Hotel-Bau Actiengesellschaft» június ötödikén tartja közgyűlését. Tanácstagokká választja: Küttel Károlyt 501 szavazattal, Vlachovits Konstantint 490, Kunst Józsefet 450, Bersuder Lajost 430, Krayer Józsefet 394, Babusnik Ágostont 337, Schlosser Károly bárót 320, Lambert Tedeschyt 296, Schermann Sámuel 280, Vogel Istvánt 259 szavazattal.

Az «Arany páva»-hoz címzett helyiségben a «Selo» szerb dalárda rendez Besedát. A kórusokat Martinka karmester vezényli. Az est előadói Popovits és Kosztics urak.

Augusztus huszadikán kezdi meg a színházban egy hétre terjedő vendégjátékát Pascaly bukaresti román szintársulata. Színre kerülnek: «Sermanului jaco» «Fameile care plangu», (A színművekben a román társulat bebizonyította, hogy bármely világváros színpadán megállná helyét.) «Patria si Domnitoriu» (A román szintársulat minden tekintetben szépet és nemeset nyújtott. Elismerést érdemelnek: Pascaly, Christescu, Julián, Balanescu, Gestianu) Oda la Elisa, Duoi sfiosi, Ghargauni, (Nagy sikert arattak: Popescu k. a. Pascaly, Balanescu, Freivald).

Stelzer társulata szeptember tizenhetedikén vonul át az Arénából a színházba és megnyitja a léli évadot. Ez alkalomra Weidt karmester ünnepi nyitányt komponál. Frédy Franken asszony mondja az ünnepi prologust. Előadásra kerül «Die Gewissensbisse» c. vígjáték Rosenktól. A megnyitást követő napon Eichorn és Massk az operaegyüttes új tagjai mutatkoznak be a Hugonottákban.

Az operaélet sivár. Október végén kissé felélénkül Róber k. a. és Samek ur pesti operanékes vendégszereplése folytán. (Trubadur, Zsidónő.) A Don

Juanban velük együtt Schwefelberg Apollónia is fellép vendégként.

Jenny Brenner a prágai opera tagja, ugyancsak több estén át vendége az együttesnek. (Trubadur, Norma, Lucia, Dinorah.)

A színház Nedelko baritonista vendégszereplését is hirdeti. Ez a fellépés a honorárium kérdésén hiúsul meg. A közönség hiába megy el a színházba. Ernárban Nedelkó nem énekel. Ezért Stelzert alaposan megfeddik.

Az Ernári operában Temesvár fiának Nedelko operanékesnek kellett volna énekelnie. Mivel a színgazgató nem tudott a honorárium dolgában a vendégművésszel megegyezni, egyszerűen nem léptette fel és így becsapta a közönséget. Ne csodálkozzon ezután a direktió, ha nem lesz közönsége a behirdetett reklámokra, mert nem célszerű behirdetni valamit anélkül, hogy annak teljesíthetése biztosítva lenne.

Az operettszínpad csillaga ezidőben Couscheé Julietta, a pesti Részvénytársaság Színház neves primadonnája.

A dóm ének és zenekar Cecilia napján rendezi hangversenyét, melyen Pohle asszony a dómchorus újonnan szerződtelett szopránistája mutatkozik be. Brossig miséje, mint újdonság van műsoron.

Ormos főispán a vármegyeháza tanácsstermében gyűlést hív össze. Több hangverseny rendezését határozzák el a Reáliskola és Városliget javára. A bizottság tagjai: Coda dr., Minkovits, Hartl, Prenner, Pummer, Rosenberg, Ormos, Brettner, Bessenjey, Capdebo, Mokri, Kisfaludy, Weidt karmester, Speer dómkarnagy, Gerger, Pelkovits.

A «Segítő Boldogasszony» nőegylet hangversenyén közreműködnek: a 61. gy. ezred zenekara, Uhrmann Mária és Jáborszky Mihály (zongora-hegedű), Riss Izabella és Strasser Albert (énekduett) Weiss

Miksa (hegedű) Pohné (ének) Stiller Rozália és Speer Vilmos (zongora) Heim Miklós (ének.)

Zeneéletünket annyira becsmérlő Bakody Lajos, Temesváron ismét koncertezik.

Tizenegy temesvári polgár lelkesedése, a zene iránti rajongása, új egyesületet hív életre.

Dosztál Teofil, Frike Henrik, Gerger Ede, Hiessinger Nándor, Pummer Ágoston, Riedl János, Szabady Frigyes, Speer Vilmos, Stielly Gyula, Strasser Albert, Weidt Henrik a «Träne» hangjai mellett alapítják meg a Wiener Männergesangsverein és Budai Dalárda mintájára a «Philharmonischer Verein»-t.

Az új egyesület első elnöke Pummer Ágoston, titkára: Szabady Frigyes, levéltárnoka: Dostál Teofil, pénztárosa: Hiessinger Ferenc, karmesterei: Weidt Henrik, Speer Vilmos.

Az alapítást ernyedetlen munka követi. Dalostoborzóra indulnak. Nemes célkitűzésük, kulturális, művészi és társadalmi programjuk megértő meleg fogadtatásra talál. Az alapítást követő hatodik napon bevonulnak első otthonukba a várparancsnoksági épületben lakó Kail Frigyes cs. kir. építészeti igazgató magánlakásához tartozó terembe, hol Weidt Henrik és Speer Vilmos karnagyok művészi vezetése alatt csendül fel az első akkord. Ezernyolcszázhetvenegy, december nyolcadikán már a hangverseny dobogón látjuk a dalbeszéd lelkes együttesét. (Ötven tagu ének, ötven tagu zenekar). Bruch Miksa «Frühjohs Mondája» és Weidt Henrik karmesternek a «Buvár» című kóruskompozíciójával feltűnést kelt az alig néhány hete működő Filharmónia. Ez évben még két magas színvonalú művészi produkcióval állnak a nyilvánosság elé. December tizenhetedikén Witt miséjét éneklük a Székesegyházban, december huszonkettedikén pedig már a «Segítő Boldogasszony» jótékony nőegylet hangversenyén szerepel a kitűnő együttes. Komoly és buzgó munkáról tesz tanúságot az alapítást követő évben ezernyolcszázhetvenkettőben huszonegy nyilvános szereplése alkalmával.

Az aréna és a mezőgazdák

Ezernyolcszázhetvenkettő, május elsején jelenik meg Temesvárott, az első magyarnyelvű napilap, a «Temesi Lapok.»

A város zeneéletének új impulzust ad a Filharmónia. Hét nagyszabású hangversenyen és tizen-négy zeneestélyen szerepel. Új egyesületi helyisége a gyermekkert, hangversenyek rendezésére is alkalmas. Külön női és férfi kórusa van. Zeneiskolát alapít. Megrendezi első vidéki (aradi) hangversenyét. Lehozatja Brath Frigyes hegedűművészt és vonós-négyesét. Május hatodikán a Temesvárott időző I. Ferenc József előtt, szerenáddal ad kifejezést hódoló tiszteletének. Az egyesület emlékkönyvébe elsőnek a király írja be nevét.

Őfelsége I. Ferenc József május hatodikáa, hétfő délelőtt tizenegy órakor vonul be Temesvárra. Ünnepeles fogadtatás. Az egész város talpon van. A vidék Lovászegyletei zenekaraikkal érkeznek. Az osztrák himnusz játszák. Délben a «Temesvári színház vigarda-vendéglő építőtársulat nyújtja át Őfelségének alapszabályait vörös bőrdiszkrétésben. A király délután meglátogatja az épülő színházat. Este Aradi Gerő színtársulata diszkrétadást rendez a régi színházban, melyen Őfelsége is megjelenik. Előadásra került: «A esikós» egy felvonása, Rózsakirályné és Matrózok a fedélzeten operett. Az előadás a királynak nagyon tetszett.

«Őfelsége tiszteletére rendezett diszkrétadás a színházban szokatlanul nagy közönséget vonzott... hét óra után egyenkint jöttek diszkrétataikon a város és megye főurai, a hadsereg főtisztjei, a török követség tagjai gazdagon aranyozott ruhákban, ... hét és félórakor Őfelsége kísérelével megérkezett a virágokkal és szőnyegekkel ékített különbejáraton felhaladva, a számára feldisztett s a színpaddal szemben lévő első emeleti páholyban foglalt helyet... A király azonnal Lónyay grófot hívta páholyába, majd

a török basáért küldött, ki Ófelsége közelében maradt, egészen a Fenség eltávozásáig... előadásra került «Rózsakirályné, a Csikós és Matrozok a fedélzetén... Aradi igazgató ur ittléle alatt sikerültebb játékokat nem rendezett...»

Aradi Gedő magyar társulata április utójától, május közepéig játszik.

A nagynevű Egressy Ákos, a kolozsvári Nemzeti Színház tagja, négy estén át felejthetetlen gyönyörűséget szerez. Hamletben (Hamlet) Makrancos hölgyben (Petrucció) Bánk-Bánban (Bánk) Felolvasónőben (vak tengerész) lépett fel. A Bánk-Bánban Melindát-Hahnelné, Petur bánt Szombathelyi, Biberachot Jakab, Tiborcot Horváth alakítja.

«Egressy Ákos ur első vendégjátéka: a Hamletben, folyó hó másodikán... «fiatal művészvendégünk megmutatta, hogy szerepe nehézségeit letudja győzni, megmutatta, hogy Hamlet a szerencsétlen királyfi lelkét, lelkébe ülteti át... s ez annál szebb fiatal vendégünkre nézve, mert a jellemet saját fel fogása után alakítja s valljuk meg, hogy művészi vonásokkal. Még azon szerencse sem juthatott számára, hogy apját, a nagy művészt, a kitűnő Hamlettel e szerepben sokszor láthatta volna... a közönséget, mely távol tartá magát ez estén a színháztól, csak sajnálnunk lehet, hogy ez élvezetben velünk nem osztozott...»

«Egressy Ákos ur, rövid vendégszereplése után Katona József Bánk-Bán c. drámájának címszerepében bucsuzott el tőlünk... négyszer játszott és mind a négyszer méltólag azon névhez, melyhez színésztünk évkönyvében a hallhatatlanság van írva...»

Egressy Ákos Lippára utazik. Ugyanaznap Aradi Gerő és társulata Lugosra megy, ahol az első bérlet tartamára a páholyok elővételben keltek el.

«Aradi Gerő és színtársulata ma hagyja el városunkat és Lugosra megy, hol a kis számú de a magyar színészet iránt oly szép rokonszenvenvel bíró közönség már előre is azáltal adta pártolásának je-

lét, hogy a lugosi színház valamennyi páholyait egy bérletfolyamra megvette...»

Stelzer német társulatával az Arénában kezdi meg előadásait június elején. Az Aréna majdnem valamennyi előadását, az eső mossa el.

«...Mióta Stelzer színigazgató szinköri előadásokat hirdet, egyik eső követi a másikat. Tegnap este is menydörgés és villámlás között záporosó esett. A villám egy helyi vasuti indóház mellett egy gabonarakártaiba csapott le és az abban időző vasuti munkást agyonsujtotta. Ma ismét borult volt az ég. Szinte hinni kezdjük már hogy a helybeli német színigazgatónak igaza volt, midőn tréfából azt állítá, hogy szerződést kötött a mezei gazdászokkal oly módon, hogy azon esetre, ha ezeknek szükségük van esőre szinköri előadást hirdet és megfordítva, ha gazdáinknak szép idő kell úgy társulatával elhagyja Temesvár városát, mert csakugyan Stelzer ur távollétében egy szem eső sem esett és most valahányszor előadást hirdet, úgy ha még oly nagy szárazság uralkodik és még oly kevés felhő is lesz az égen a mennyboltozata elsötétül, az ég kárpitját terhes felhők lepik el és rögtön megnyílnak az ég csatornái...»

Június végén, nyolc estén át, kedves és előkelő vendégei vannak a színháznak. A pesti Nemzeti Színház néhány neves tagja, nyári társulatot szervezett, mely vidéki turnéja során, városunkba is ellátogat. A társulat tagjai: Feleki Miklós és neje, Szerdahelyi Kálmán és Prielle Kornélia, Náday, Szigeti, Kassainé, Dulka Sarolta, Veres és Leöwey.

A Filharmónia hetventagu ének és zenekarával, az aradi színházban rendezi első vidéki hangversenyét június huszonhatodikán.

A «Temesi Lapok» szóról szóra átveszi az «Alföldből» az aradi hangversenyről megjelent beszámolót «a magánénekesek, valamint a férfikar habár kitűnő hangokkal nem is rendelkeznek, de ezt a hiányt helyreépítolja pontos összetanulás, a tiszta elő-

adás és azon nemes törekvés mely a tagok zenészi szenvedélyétől és ügyszeretétől kitűnik... megemlékezik Schwefelberg Appolóniáról, Pummer Agost lány baritonjáról és Morán Kálmánról... Weidt urat illeti az elismerés oroszánrésze.»

Weidt Henrik karmester, a kitűnő muzsikus és lelkes ember, elhagyja Temesvárt.

Pollini olasz operaigazgató meghívására Olaszországba megy. A Weidtet szerződtető opera élén, koránál legbíresebb énekesnője: Artot áll.

Stelzer igazgató megszervezte opera és drámatársulatát. Szeptember végén kezdi meg a téli színiévadot. Operaegyüttese a Márhában mutatkozik be.

Az előadásról a «Temesi Lapok» kritikusa a következőket írja:

A városi színházban tegnap színre került Flottow gyönyörű dalműve az oly ismert és mégis kedves Mártha. A közönség szép számban jelent meg... magáról a dalműről és annak vig szövegéről feleslegesnek tartunk egy szót is mondani. A zenészi rész már eléggé volt megbíráva és méltatva, a szöveg eléggé ismeretes... e tekintetben nyíltan kimondjuk, hogy Stelzer új operatársulata jobban mutatta be Márhát mint a többi eddigi színre hozott operát... a cím szereplője elég tiszta és csengő sőt érzelmeteljes is tud lenni... játéka már kevésbé felelt meg várakozásunknak... Frey k. a. alt hangja elég hosszú hanglétrával bír és kiváll alsó hangjai oly erősek és emellett csengők, hogy a négyeseknek effektusát, leginkább neki lehetetlen tulajdonítani... játékában megvalljuk van bizonyos hidegség, mely ha nem is visszataszító de bizonyára nem is gyorsan megnyerő, azonban modora, mozdulatai, sikerülteknek mondhatók... a férfiszemélyzetre áttérve nagyon sokat kellene mondanunk. — Raoul erős hangképességgel bír de azt emelni és leszállítani nem tudja... tenorhangja inkább dörg mintsem cseng

inkább sujt mintsem engesztel, chhez járulnak még banális tagmozdulatai is... a bariton és basszista énekesről csak annyit mondunk, hogy utóbbi játékában elárul ügyességet de kevés hangdiszpozíció felett rendelkezik, s míg a bariton csak középhangokkal bír a basszista nem operába való. A zenekar különösen játszott... az éneklőkarok felett bírálatot nem adhatunk.

Egy másik kritikában az erkölcsösség védelmére kel a kritikus:

Október 7.-én. «Die Grossherzogin von Gerolstein» c. 3 felvonásos vígopera... mégsem kellőzhetjük felemlíteni azt, hogy ha már az előadott darab magában véve is eléggé frivol nem volt szükség azt privát passzióból még frívolebbá tenni... egyáltalán nem vagyunk barátai az ilyféle erkölcsellenítő daraboknak... de nem lehetünk barátai annak sem, hogy a színész egy szindarabba mindenféle élceket keverjen, oly élceket, melyek a közönség egyrészt megbotránkoztatják, a színházba járó fiatal lányok nem azért mennek oda, hogy erkölcsellenítő példákat lássanak, hogy vastag élceket legyenek kénytelenek végig hallgatni, hanem hogy okuljanak... egy jó tenor hiányát megérezte a közönség mert Schweigholfer hangja még a zenén is alig emelkedik túl... Ludvigról nem szólhatunk, mert nem volt semmi szerepe. Crabuenna k. a. most is merev volt... de kelleccsen énekelt... Lignori csak rossz emléket kelt fel bennünk hangjával és rossz ugrásaival... a többiekéről nem szólunk... a kar mint mindig gyöngye volt...

Krancsevics Dragomir, pancsovai születésű hécsi hegedűművész, gyenge érdeklődés mellett tartja meg hegedűestjét a színházban. (Bazzini: Hegedűverseny, Paganini: Mózesfantázia.)

Zaphir József, tizenhárom esztendősz zongoraművész, a Lloyd-teremben arat játékával sikert.

Nagy műélvezetet nyújt Siegenfeld—Zwyciesky Zsófia zongoraestje a Filharmónia helyiségében. (Mozart: G-moll zongoraverseny, második zongorán Speer Chopin: Lengyel dal, Wieniwsky: Pangefugitis, Wagner: Tarnhäuser-induló). Közreműködnek Weiss Miksa (hegedű) Schwefelberg Apollónia (ének).

A Filharmónia hangversenyén a színházi zenekar Strasser Albert, Gabler Frigyes, Novacsek és fia (Bach: Suit) Bendiner és Franke k. a. (Mendesohn: Hegedűverseny) működnek közre.

Az egyesület második hangversenyének közreműködői: a színházi zenekar, Pichler J. aradi zeneszerző, Morán Kálmán, Strasser Albert, Pummer Ágost és Töttössy.

Morán Kálmán temesvári születésű. Atyja népszerű, tekintélyes polgár. Szabómester. Bérháztulajdonos. Háza a Szent György-téren a Szarvas kávéház mellett, az első kerületben van. Ő vezeti a küldöttségeket az akkori várparancsnok elé. Atyja Morán Rezső második házasságából két gyermek születik: Kálmán és Emilia. (Az első kerületi rom. kat. plebáni hivatal anyakönyvi feljegyzései IV. kötet 23. Morán Rezső szabómester és Morán Emilia fia Kálmán született 1845. VIII. 7. Ugyanaznap keresztelve. Keresztapja: pokoltelki Nagy József. Keresztelő: Grossek Károly esperesplébános.) Kálmán, a német császár kamaraénekesé lesz. Emilia, Huhn Irmának, a neves bántási zongoraművésznőnek és zenepedagógusnak édesanyja. Morán Kálmán, Schlauch Lőrinc bíboros rokona. Szülei papnak szánják. Patikus lesz, a régi császárvárosban. Közben énektanulmányokat folytat és életét az opera világgal jegyzi el. Kilencvenedik születésnapja alkalmából a hozzá intézett üdvözlősorokra, a következőket írja: «Hét hónapra születtem ezernyolcszáznegyvenöt augusztus hetedikén. Miután életbenmaradásomhoz semmi remény, születésem után rögtön megkereszteltek. Nyakamba szűzmáriás érmet akasztottak világoskék szalagon. Szalmakosárba fektetve, langyos sütőkemen-

cébe helyeztek. Szüleim fogadalmat tettek, amennyiben életben maradok, az Uristennek ajánlva, a papi pályára adnak. A sors másként akarta, patikus lettem. Egyszer hosszabb időre Temesvárra jöttem. A Filharmónia egyik estjén működtem közre. A Filharmóniának köszönhetem énekesi karrieremet. Hangomat a Filharmóniában fedezték fel. Az égiszűk alatt rendezett hangversenyen arattam első énekesi diadalomat, ezernyolcszázhetvenkettő szeptember hetedikén. Genéenek: «Die Zopfabschneider» c. egyfelvonásos operettjét mutattuk be, melyben én a Müller diák szerepét énekeltem. A Filharmónia buzdítására határoztam el, hogy most már komolyan folytatom énektanulmányaimat. Bécsbe mentem vissza. A patikus-segédeknek ebben az időben hetenkint kétszer, tizenkettőtől kettőig volt kimenőjük. Ez idő alatt jártam Rokitansky tanárhoz hangképzésre. Két év alatt nyolc operai szereppel készültem el. Ezernyolcszázhetvennégy október hetedikén, mint a strallsundi opera szerződöttetett tenorja, a Freischützben léptem fel. Következő napon mint Faust, harmadik napon a Lohengrinben mutatkoztam be. Az akkori kritika a következőket írja: «Als ganz vorzüglich müssen wir unseren neuen Heldentenor, Herrn Moran bezeichnen, der den Max in Freischütz als erstes Debut gab und vom Publikum durch fünfmahligen Hervorruf ausgezeichnet wurde. Auch als Faust gefiel der junge talentvolle Sängergemein. Den Höhepunkt erreichte aber seine künstlerische Leistung im Lohengrin... Die Stimme ist klangvoll, voller Kraft und wir versprechen dem talentvollen Herrn für die Zukunft, eine glänzende Karriere.»

Három év múlva a Maina melletti Frankfurt operaházának megnyitására, a Fidélió Florestánját énekeltem. Dessauban ér a német császár, majd az anhalti herceg kitüntetése. Mindketten a kamaraénekesi címmel tüntettek ki.»

Morán Kálmán felesége Fanny Olden, a neves

Wagner-énekesnő, akivel a frankfurti diadal hozza össze. Fanny Olden tizenkét évig volt a lipcei opera tagja, Liszt Ferenc is nagyrabecsülte. Moránék elválnak. Fanny Olden, Bertrának, a neves énekesnek lesz felesége, aki röviddel házasságuk után, hajókatasztrófa áldozata lett. Morán Kálmán leánya Dóra kamaraénekesnő. A német nagyherceg öt ezerkilencszázlizenhárom, január negyedikén nagy aranyérem-tünteteli ki. Ezerkilencszázöt, szeptember harmadikán alyjával együtt énekel Temesvárott a Filharmónia hangversenyén.

Morán Kálmán hozta Temesvárra annakidején az első szikvizgépet a bécsi kiállításról. A gépet, mint muzeális tárgyat, a Reichardt Alajos tulajdonát képező «Hercules» helybeli szikvizgyár őrzi.

A kilencvenegy esztendő Morán Kálmán, az oldenburgi hársfaliget közepén álló villájában rózsakertésszel és kisbaromfityenyészléssel foglalkozik. A «hókirálynő» nevű rózsafajtát és a «Chalos» japán törpe csirkefajt, a kamaraénekes importálja Németországba. Ebben a minőségben is rengeteg kitüntetés éri. Villája egyik szobájának falait, csupán ezek az oklevelek és kitüntetések díszítik. Tizenhat nagy aranyérem, kétszáz kitüntetés és oklevél.

Morán Kálmán jelmondata: «Wollen ist können.» Kilencvenedik születésnapján, az oldenburgi hársfaligetben az ottani kamaraénekesek és muzsikuskok, Händel «Largó»-ját intonálják... Morán Kálmán legkedvesebb dallamát.

A «Színház, Vigadó és Vendéglő-építő» részvénytársaság egy bécsi banktól, kétszázezer forint kölcsönt vett föl szeptemberben. Novemberben jelenti, hogy az építésnél alkalmazott tényezők szerencsés találkozásának lehet köszönni, hogy f. é. november másodikán a fal-egyenvonal elkészül és ezután a felépítés meg fog kezdetni.

A prózai szintársulatnak Bulyowszky Lilla a vendége. (A neves drámai színésznő, nyolc évvel ezelőtt

a rigai színháznak volt vendége tizenkét estén át. 1700 ezüst rubel felléptidiját kapott.)

A vendégek sorában szerepel Raabe-Niemann orosz udvari színész is.

Az operatársulat új hőstenorja Rulf, a Normában lép fel. Megbukik.

«Tegnap lépett fel először Rulf, Stelzer igazgató új hőstenorja, de fiaskót aratott, mert az énekes nem bír sem hanggal sem játékkal. Szerződésének Lévy bécsi színházi ügynöknek róvándó fel hibául. Rulf ma este utazik el, hogy jobb hazában keresse szerencséjét...».

Előnk irodalmi tevékenységet fejt ki Murád Effendi, a Temesvárott székelő török konzul, szinpadai író. «Marinó Faliero» c. drámájával a németországi szinpadokon nagy sikert arat. Legújabb művét «Ines de Castro» c. ötfelvonásos szomorujátékát, december ötödikén mutatja be a prózai együttes sikerrel.

Nagy Jakab fuvolaművész újra vendégünk «kisdéd tilinkójával és ostorával.»

Hauser Natália zongoraművésznő behirdetett hangversenyét nem tartja meg. Elutazik.

Hauser Natália k. a. ki néhány nappal ezelőtt Temesvárra érkezett és három havi műutazása végén körünkben is hallatni akarta művészi zongorajátékát, az ut fáradalmi és rögtöni rosszulléte miatt kénytelen volt a fővárosba visszatérni... e hírhez mi csak azt a megjegyzést tesszük, hogy az idén már több művész városunkba jött látott és távozott anélkül, hogy produkálta volna magát... mi ezt nem rójuk fel a közönség műértelem hiányának, hanem egyedüli és kizárólag azon nyomott anyagi állapotnak, mely az alig lefolyt évek csapásaitól eredt...

A Filharmónia estjén az egyesület mindhárom kórusalakulata fellép: nőikar, férfikar, vegyeskar.

Ezenkívül Schwefelberg és Novacsek (Beethoven C-moll Szonáta) Speer és Novacsek (zongora-harmónium.)

A Román Egylet, a felállítandó román nemzeti színház javára rendez hangversenyt a Vigadóban. A közreműködők sorában van Vulcanu román költő, a Pesten megjelenő «Familia» c. román szépirodalmi hetilap szerkesztője. A hangversenyt a román dalárda nyitja meg. Pascu Livia Beethoven: Cis-moll Sonátáját játssza, Sirbanu Viora k. a. Vulcanu «Nu desperati» c. hazafias költeményét szavalja. Vasics Izabella, Ventura Gergely román zeneszerző «Doi ochii» c. románcát énekli. «Ticaturi de colera» c. szatírát a szerző, Vulcanu József maga adja elő. A román dalárda által előadott kardalszámokban, a Filharmónia is közreműködik.

Az új színházzal együtt épülő vigadó és szállodaért, egy bécsi vállalkozó a «Színházépítő» részvénytársaságnak, harmincötezer forint évi bérlet-összeget kínál.

Brath Frigyes hegedűművész és vonósnégyese, december huszonkilencedikén tartja kamaraestjét a Filharmónia helyiségében. Második hangversenyét a Társaskörben rendezi. Brath Frigyes «és a három tagból álló jól iskolázott kísérés» ritka élvezetet nyújtott.

Brath Frigyes szombaton este tartotta hangversenyét a Társaskör helyiségében... Brath Frigyes hegedűművész nemcsak tisztán játszott, merész passágékban szikrázó ugrások és kétősfogásokban mutatta meg hangszerén mesterességét, hanem a legegyszerűbb témák valóban lelkes előadása által is csakugyan éreztette velünk, hogy egy magasabb polcon álló művész áll előttünk... Különös elégtételül szolgál nekünk, hogy a külföldről jött művész egy magyar ábrándot oly tökéletes magyar nemzeti jellemzéssel adott elő, minőt csak honi művészeinktől szoktunk várni. A három tagból álló jól iskolázott kísérés mutatta, hogy szerepét a ma-

gánjátékol. hatását emelni jól tudja és ezáltal az egész előadást szép kikerekített egésszé alakította. A közönség élénk tapsolással vette a ritka élvezetet. Csak azt kell sajnálnunk, hogy a hallgató közönség igenis csekély számu volt...

Kétfejű néger csalogány

Weidt Henriknek két évvel ezelőtt komponált «Adelma» c. dalműve, az ujesztendő első ujdonsága. Január másodikán van bemutatója és osztatlan teljesítést vált ki.

Stelzer műsorán ismét gyakoriak a dalművek.

Czupa Ede impresszárió gondoskodik egy kis szenzációról. Lehozza a «kétfejű» néger csalogányt: Miss Millie Krisztinát. Délelőtt és délután a Vigadóban egy forintért látható. Este a színházban «ropant» számu közönség nézi.

Városi Vigarda.

Szerdán 1873. január 15-én.

MISS MILLIE KRISZTINA

az ugynevezett kétfejű csalogány
második és utolsó felléptének napja

ki bájosan énekel, kellemmel láncol ugy saját magával, másodszemélyben mint szintén egyidejűleg két külön személlyel s pedig külön külön tárgyról társalog.

Az órák melyekben magát ezen látásra méltó maga nemében egyetlenegy élő s jefenleg 21 éves négercsodatűnemény a t. közönségnek bemutatandja és az összenőtt testtagokat megmutatja a következők és pedig:

délelőtt 11 órától déli 1 óráig és délután 3 órától 4 óráig. Bérletdíj személyenkint 1 forint.

A SZINHÁZBAN

estli 7 órákor

Miss Millie Krisztina kétszer bemutatja magát a t. közönségnek.

A hangversenyek sorát neves művészegyüttes nyitja meg: a Hellmesberger vonósnégyes. A Filharmónia rendezésében január tizenhat és tizennyolca-

hogy a szemlélő közönségnek több alkalma nyílt a művészno technikai tehetségét csodálni, mint a zeneköltő gondolatait követni, holott Popper ur a zeneköltő gondolatait mintegy megtestesítve tartá a közönség elé kifejezésteljes játékkal.»

Murád Effendi török konzul «Marino Faliero» c. drámájál a gráci városi színházban átúto sikerrel mutatják be.

A kórház javára, a «Portici néma» kerül előadásra. «A ház oly rosszul volt látogatva, hogy az esti bevételnél tizenhárom forint, ötven krajcár deficit mutatkozott.»

A «Színház-Vigarda-Szálloda» r. t. egy zágrábi vendéglősnek adja bérbe a szállodát évi harminc-ötezer forint bérösszeg mellett.

Stelzer igazgató saját költségén a régi sétatéren Leyritz vendéglője mellett fából épült Szinkört állít fel. Neve: Thália Szinkör. Az új helyiségben május elsején kezd meg a nyári színiszezónt.

A Thália nyári szinkör tegnap este tartotta megnyitó előadását, melyen 3 vígjáték szerepelt. A közreműködő új tagokkal sokkal jobban megvagyunk elégedve, mint a télen szerepelt egyénekével. Az első előadás ellen csak azt hozhatjuk fel, hogy az «Ein verkehrter Speisezel» c. darab nem nyári színházba való, mert drasztikus élczei és minden jóízléssel ellenkező kifejezéseinél fogva, a mivelt közönségnél viszatetszést szűlnék.

A Délmagyarországi Régészeti Társulat közgyűlése napján a városi színházban hangversenyt és műkedvelő-előadást rendez a Régészeti muzeum és a közkönyvtár javára. Az estélyen közreműködnek: 61. gy. ezred zenekara, Dobó László (prológus) Schwe felberg Apollónia (ének) Varga Adél, Kraul Emilia, Kiss Miklós, Dészán Achill (zongora nyolckezes.).

A Színház-Vigarda-Szálloda» r. t. páholyvevők és

birtokosok páholyhasználáti jogát telekkönyvileg biztosítja.

Az őszi operaszezón első vendége Ferenczy Izabella, a berlini opera tagja. Trubadurban mutatkozik be és szerepében egész hanglétráját vette igénybe.»

Tegnap este hozták színre a Trubadurt, Ferenczy Izabella kisasszonnyal Eleonora szerepében. Ferenczy k. a. bebizonyítja az első megjelenéstől a meghalási jelenetig, hogy nem egy vidéki énekesnővel van dolgunk. Játékán, taglejtésén meglátszik, hogy nagyobb városok szindeszkaím mozgott. Éneke, mely tegnapi szerepében egész hanglétráját igénybe vette, kellemes és iskolázottságról tanuskodik. Kivált felsőbb hangjai és középhangjainak használásánál elfelejtettük hogy a temesvári színházban vagyunk, melynek koloratur énekesnőitől nem szoktunk ilyesmit hallani. Alsó hangjai kissé fátyolozottak és nélkülözik a zengést, azon kellemes timbret, melyet alt énekesnőknél is ritkán lehet hallani. Egyedüli hátrányául Dallly ur rekedtsége szolgált.

Balázs Kálmán debreceni népzene-társulata a Gyárudvarban három estén át nagy közönség előtt játszik.

«Drahojowsky bárónó, koloraturénekesnő városunkban fog vendégszerepelni. Gyönyörű hang és szép iskolázottsággal bír, úgy szépsége, mint egyéb kellemcinél fogva talán szerződtetni fog.»

A Filharmónia legutóbbi dalestjén magyar kórus kompozíciót vett műsorra első ízben.

«Ez az első eset, hogy nevezett egyletünk magyar művet adott elő. Fogadja ezért teljes elismerésünket és engedje remélnünk, hogy ezentul teljesen felhagy exkluzívításával mely eddig jellemezte.»

Liszt Ferenc ötvenéves művészi jubileumát Pesten nagy fénnnyel ünneplik meg. A jubileum alkalmá-

ből a Filharmónia a következő tartalmu táviratban köszönti a zenefejedelmet:

Liszt Ferencznek Budapest, városi vigarda. A nemes hazafinak, ki hazája dicsőségét az egész világon hirdette, a nagy művésznak és zeneszerzőnek, a minden időkől fogva egyedüli zongorakirálynak ötvenéves művészi jubileuma alkalmával a legőszintébb üdvözléseket és feltétlen tiszteletét, valamint határtalan csodálatát fejezi ki, honfitáji üdvözléssel a temesvári zenekedvelők egylete.

Ketten Henrik világhírű zongoraművész ugyancsak a Filharmónia vendége. Szinte üres ház előtt játszik. Hasonló sors érte a napokban Nagyváradon is, ahol a hangverseny napján délig összesen négy jegy kelet. Itteni hangversenyén is alig volt közönsége.

Ketten hangversenyéről műbiráló a következőkben számol be:

Ketten Henrik hangversenyén láttuk meg igazán az alig múlt hónapok véstéljes halását. Még azt sem mondhatjuk, hogy e hangverseny gyéren volt látogatva, mert ezzel téves fogalmat adnánk a hangverseny látogatottságáról. Néhány zenetanár, néhány zongorát játszó hölgy és néhány zenekedvelő legeltethető az üres helyeken szeméit. Alkalmassint maga a művész is nem a legkellemesebben érezte magát, midőn áttekinté a közönséget, mely tulajdonképp távol volt. «Nem fog játszani...» susogták itt-ott, de ő mégis játszott. Beethoven Szonáta Appassionata op. 57. volt az első előadott mű, ezt követte egyhuzamban három zenedarab: Fonóda! Litolftól, tavaszi dal Mendelssohntól és Rondó a hangversenyzőtől. Ezek után rövid szünet n ulva ismét három darab következett: Polosaisc Chopintól, Bourree Händeltől és Lepke vadászat a hangversenyzőtől. Záradéku előadott a II. számú magyar rapszódia Liszt Ferentől. Nekünk Ketten nem tűnt fel oly művészként, ki a muzsák kendvence, ki saját belséjéből teremt, mert teremtenie kell, mert belső

ereje készletű arra, hogy azt a mi benne él, külsőleg megvalósítsa és ezzel az emberi szív és érzés valamennyi hurját uralma alá hajtva a hallgatókban mindazon érzeteket előidézze, melyeket művében, előadásában kifejezett. Mi a helyetti Kettenben olyan művészt találni ismerünk, ki művész a virtouzításban, ki tehetséges vasszorgalmánál fogva a zongora mesteri kezelést magának elsajátította — s annak segélyével a zene legnagyobb nehézségeit zongoráján könnyedén és ügyesen legyőzi. Mig az igazi művész közönsége előtt önmagát elfeledteti és hallgatóit zeneművével lekötve tartja. A zene eszközmestere minden figyelmet magára vont és a hallgató szívesen követi a meglepő technikai kivitelt és csodálja a tehetséggel párosult szorgalom eredményét. Ezen nézeteinknek megfelelt a közönség viselete is mellyel a hangversenyt fogadta. Beethoven hidegen hagyott mindenkit. A hangverseny fénypontját Liszt Rapszódiaja és a Hangversenyző Lepke dala képezték, melyeknek technikai nehézségeit a művész oly meglepően győzte le, hogy a kis számú közönség a hangversenyterem nagysága dacára heves tapsban tört ki. Mind a két mű után kihívták a hangversenyzőt.

»Mártha - a zöldellő oáz«!

Vlahovits Szilárd városi tiszteletbeli főkapitány indítványt terjeszt elő a Színház és Vigarda r. t. egyik választmányi ülésén. Azt kívánja, hogy az új színházai magyar előadással nyissák meg.

Vlahovits indítványa nagy harcot provokál. A hazafias érzésű polgárok elhatározzák, hogy nem pártolják a színházat, ha nem magyar darabbal nyitják meg. A vitában elhangzik Marschner, az Osztrák Földhitelező meg hatalmazottjának hangja. A Színházépítő részvénytársaság főhitelezőjeként, a meg-

nyitóelőadás anyagi részéről érdekelt. A német megnyitóelőadástól nagyobb eredményt vár és ezért emellett foglalt állást.

Ilyen elviharcok közepette folynak az előadások a régi színházban.

A régi színház utolsó bérlője Lőcs Gusztáv ur. Az őszi színiévadot október másodikán már ő nyitja meg.

Az év első negyedében még Stelzer társulata játszik.

Április ötödikén Aradi Gerő magyar társulata váltja fel Stelzeréket.

A magyar társulat a «Háromcsőrű kacs» c. operettel zárja le május végén vendégjátékát és Nagybecsikerekre megy.

Aradi Gerő társulatának tagjai: Káldyné, Ujlassy Gizella, Horváth Paula, Magyar Helén, Marossyné, Prielle, Bércy, Jakab, Balla.

Műsoron vigjáték, operett, dráma szerepel.

A színház és hangversenykritika szókimondó hangja eredeti. A Betyár kendője c. darabban kár, hogy az orkesztrum nem tanítható magyar dalok sebesebb játszására.»

Dobsa László tragédiájának kritikájában, nyelvezetről, sugóról, színészekről van szó.

«Színészekről, akik szemekkel a bűbajos deszkákra tülhatottak egy ismeretlen régióba.»

A «Betyár kendője» eredeti új színmű Abonyi Lajostól telt ház előtt igen jó sikerrel adott... az a baj, hogy Zsófi és Bandi együttes éneke nehézkes és magyar jellegből sokat veszített. Ennek az oka pedig csakis az éneket kísérő katonazenekar erőltetett játéka volt. Kár hogy a katonazenészekből álló orkesztrum nem tanítható a sebesebb magyar dalok játszására...

Dobsa László ötfelvonásos tragédiája, Negyedik (Kun) László király meglehetősen telt háznál. Ieszámítva egyes kisebb hibákat, jól ját-

szalott... Sajnos hogy e szép magyarsággal irt darabban egyes szereplők nem vigyáznak a nyelvvezetre, azt elforgatják s az onnét van, mert nem tanulják be jól a szerepet és a sugóra bizák magukat. Noha a sugó elég fennhangon olvasolt úgy hogy a közönség szintén meghallotta és tisztán érthette a szavakat, még a legtávolabbi helyről is, ami pedig a közönségre nézve nem nagyon kellemes dolog, mégis egyes szereplők mindamelllett, hogy nem igen tudták szerepeiket, mégsem ügyelnek a sugóra teljesen, szemek a bűbajos deszkákra tülhatottak egy általunk ismeretlen régióba! Mi keresni valójuk van ott? A színész működési tere a színpad, azontul nincs neki világa, nincs élete. Ott kell cselekednie és érezni, látni és hallani, azontul pedig semmi sincs számára. Ő él mozog a színpadon, a közönség látja őt, de neki kitsem szabad látnia színpadon kívül. A széttekintgetés elrontja sokszor a játék sikerét, ezáltal nem nyerhet őszinte kifejezést az arcjáték az indulat fájdalom vagy öröm alkalmakor... a bucsuelőadás kapcsán írja a Temesi Lapok:

Tegnap «a három csőrű kacs» zárta be a magyar színelőadások sorát s Aradi Gerő színgazgató bucsut vevén a temesvári közönségtől működésének egy új és reméljük háládatos közönséget keres föl. Midőn Aradi Temesvárra érkezett a temesvári közönség részint az előtte itt működött összetákolt német színtársulat által elvont idegenítve a színházról, részint a temesvári közönség magyarul nemtudó része oly nagy, hogy csakugyan kevés reményt táplálunk Aradi igazgató győzelme iránt s csak a temesvári közönség legnagyobb részének ismert hazafias érzülete tartotta föl bennünk e kis remény sugarat, hogy ezen társulat legalább egy bérletet kitarthasson. Csalódtunk. Tegnap adták elő a harmadik bérlet utolsó előadását

és sajnálattal vett bucsut a közönség a kedvelt társulattól, kívánván, hogy ha a nálunk uralkodó nyelvi körülmények egy magyar szintá:ulat állandó letelepedését nem is engedik, legalább időről időre részessüljünk magyar színelőadások élvezetében.

A színészek távoztak. «Nemcsak színpadi, hanem magánéletük tekintetében is kifogástalanul.»

«Aradi Gerő magyar szintársulata megvált Temesvártól s Nagy-Becskerekre rándult néhány előadásra s ha még felemlítjük, — hogy magyar színészeink nemcsak színpadi, hanem magánéletük tekintetében is kifogástalanul távoztak körünkől s ez utóbbi körülmény által is közönségünk nemcsak magyar, hanem német részének általános elismerését is elnyerték csak kötelességszerűleg járunk el. Összintezéjekarátunk kísérje e derék társulatot minden utair.»

Novacsek I. M. fehértemplomi karnagy, történelmi hangversenyt rendez a Filharmónia termében.

Műsor :

Liszt: Fuga és Magnificat (a Divina Comediából) két harmóniumon.

Thibaud és Wolkenstein: Minnelieder

Arcadelt: Ave Mária

Bach: »D«-moll Preludium es Fuga

Noel: Francia népdalok (ének)

Allegri: Miserere

Stradella: Ima

Mendelssohn: »F«-moll orgonaszónáta.

Közreműködnek: a fehértemplomi dalárda, Filharmónia, Pohle Mária, Gerger Ede, Speer Vilmos.

A Temesvárról elszármazott Angyalffy Sándor, az egykori volt zsidókántor, minl a pesti Nemzeti Színház tagja, tartja meg két ária és dalszójét a Filharmónia helyiségében. Felesége Hedvig, szavalóművész, szintén fellép.

Angyalffy, Schubert, Händel, Mozart, Schumann, Doppler, Mendelssohn kompozíciókat énekel.

Feleségén kívül, a Filharmónia (karének) Bendiner (hegedű) Kárrász Rezső (zongora) működnek közre hangversenyén.

A hangversenyen megjelenik Ófensége János toscanai nagyherceg is. (A Filharmónia rendezvényeinek állandó vendége. Rendes helye saját karosszéke, mely a terem baloldali ablakmélyedésébe lett elhelyezve.)

Angyalffy hangversenyéről elragadtatással ír a kritika «Szinte kételye van, hogy Angyalffy a bariton vagy basszushangnak hőse-e?»

A «Wanderer» Schuberttől, a második estén «nem volt oly tökélyvel előadva.»

Pompásan állapítja meg a kritikus ennek okát: «A művésznak minden ingerlő gondoktól mentnek kell lenni.»

Örömeinek ad kifejezést, hogy Kárrász művészi játékát hallhatta: «aki úgy lesz, mint a nagy művészek: sokat kéretik magukat.»

Fájlalja, hogy a zongoratulajdonos Schaffer ur «az esős idő végett, nem bocsájtotta Bösendorferét rendelkezésre.»

Végül gratulál az oravicaiaknak, hogy ők is hallhatják Angyalffyt.

Angyalffy Sándor hangversenye szombaton számos és diszes közönség előtt tartatott meg. A művész minden előadásában úgy eltudta ragadni a közönséget, hogy ez számtalanszor tapsban tört ki s nem egy számot kívánt ismételtetni. Ófensége János toscanai nagyherceg is szerencsétlen a művészt jelenlétével s a hangverseny bevégezte után fölkérette Angyalffyt, az általa előadott dallamok lemásolására, melyre ez készséggel ígérkezett. Ha eme hangverseny felett még néhány szót kockáztatunk, tesszük ezt egyrészt azon művelzet elismeréséül, melyben a dalnok részített másrészt valóságos dícserevéssel mit ugyancsak kiérdemelt Angyalffy ur városunk műkedvelő közönsége részéről. A-

Liebe» c. dalkompozíciója, Paulovits M. éneki. A hangversenyen fellépnek: Dobó László (prológus) Paulovits Miklós, Bérczy Ödön, Mindszenty Kornélia (ének) Dészán Achill és Osztóics Iván (zongora négykezes.)

Guiseppe Piccò fuvolaművész, a római akadémia tanárának játékán táblás ház lelkendezik fel a színházban. Több számot zenekarkiséréttel játszik.

«Méltán megérdemelt érdemjeleket visel Európa fejedelmeitől.»

Régi ismerősként köszönti a város zenei társadalmát Strauss Jánost, a bécsi «keringőkirály» nagynevű fiát. Ötven tagu zenekarával a Gyárudvar helyiségében tartja három zenekari estjét. Első estjén hatszázkilenc, a másodikon ötszáznegyvenkilenc, a harmadikon négyszáznál többen hallgatják Strauss zenekarát.

Műsor:

Nyitány Mignon operából Thomastól, Paganini hegedűhangversenye, előadva Concertmeister Félix Mayer ur által, Wiener Blut Walzer Strausstól Präludium Joh. Seb. Bachtól hárfa szóló előadja Wieland ur, Magyar rapszódia nagy orkesztere Liszt Ferencről, nyitány Tannhäuser operából Wagnerrel, Geschichten aus dem Wiener Wald keringő Strausstól, Változatok Cornett a piston előadja Hoch ur Pizzicato polka Strausstól «Cortege La reine de Saba»-ból Gounodtól.

Nyitány Adám «Ivetot királyfi» című dalművéből, Bei uns zu Haus keringő Strauss Jánostól, Magyar áriák ábránd hegedűre Ernstől előadja Concertmeister Mayer, «Le rey et du lion» szeszélyke Kotskytól, Ábránd Verdi Traviatta című dalművéből, Nyitány Weber C. M. Oberon című dalművéből, Változatok Cornett a piston előadja Hoch ur, Morgenblätter keringő Strauss Jánostól, Reverie Vieuxtempsől (Concertmeister Meyer), Anna polka Strauss Jánostól, Magyar koronázási induló Strauss Jánostól.

A Filharmónia havonként rendez dalestéket saját helyiségében. Zene és ének-képezdájének első nyilvános vizsgálója, nagy érdeklődést vált ki.

«Közönségünk kíváncsisága és az új igazgató jó hírre szorongásig megtöltötte a házat október másodikán, amikor Lócs Gusztáv az új színigazgató társulatával bevonul a színházba.»

Első estén Moser: «Ultimó» c. vígjátéka van műsoron. Négy nap múlva az első operaelőadás: «Mártha».

«Ezidei operánk valóságos zöldelő oáz».

— D. A. — kritikus az igények tekintetében mérsékletre int.

Mártha vagy a richmondi vásár. Nagy opera 4 felvonásban Flottowtól. Felesleges annak magyarázatába bocsátkoznom írja D. A. kritikus — hogy az «opera» szónak más jelentősége van a fővárosban és más a provincián, illetőleg a mi színházunkon... nekünk nem szabad túl követelőknék lennünk. Ha tehát — noha nekem is van arról némi sejtelmem, hogy Wildt, Benza, Ida asszonyok Murszka, Hauck kisasszonyok, azután Walter meg Bignio stb. valamicskével jobban énekelnek a mi primadonnáinknál és énekeseknél, tovább, hogy a bécsi operaház orchestrumának egyik hornistája nem szokott mindig «gikszerrel» intonálni, — azt merem állítani, hogy ezidei operáinkkal egészen meg lehetünk elégedve... igenis ezidei operánk valóságos zöldelő oáz a három év óta ránk erőszakolt dalműelőadások kétségbeejtő sivatagján.. nem csoda tehát, hogy Lócs igazgató már eddig is bírja az összes közönség sympathiáját, melyet ha sikerül megtartania — mit kétségbe nem vonok — a rossz idők dacára sem kell félnie rossz látogatástól.

Márthát az Ernáni követi.

»Nem volt kéz a színházban, mely ne mozgott volna az Ernáni előadásán. Sőt mentséget talál a «borizü hangra is.»

Kedden Ernánit adták. Kell e zenéjéhez komn entár? Ki nem ismeri az olasz zene ezidősze rintí királyának dalművét, habár egyebet nem, de az Ernáni «oli rette michi» áriát bizonyára, hiszen minden kintorna örli. Dacára a kintornának Ernáni még mindig erősen tartja magát

a legelső színpadokon is, fülbemenő dallamai híres bordalával, hatásos két fináléjával, olasz izlésű felületes kidolgozásával, obligát «Schrum-schrummos» recitativjaival s más egyéb előnyével és hátrányaival... Nem is volt kéz az egész színházban, mely ne mozgott volna Birly kisasszony és Raverta, operánk e két csillagának minden magánrészlete után... Roschlau megmutatta, hogy «tud» énekelni, természetesen lágy színezésre nem igen alkalmas, borizű hangja olyan hiba, melyet legjobb akarata mellett nem tehet jóvá... ha ezután nincs tömve minden operaelőadás, nem az igazgató, de a közönség az oka...

Löcs Gusztáv mint operettenor kezdte színészi pályáját Megfordult Pesten, Bécsben, Nürnbergben, Berlinben. Tem esvárótt saját színházában kifütyülték. Ez a «Kékszakál» szerepében történt. «Ugyanazon estén pártneri szánakozó mosolyban részesültek.» Graf k. a. volt az összesnek kimagasló fénypontja. Graf k. a.-nak szól a buzdítás «hogy a közönség kegyére magát folyton érdeemesítse.»

Sikerült is neki. Azaz sikerült Löcs igazgató urnak színházát megtölteni. Tudta ugyanis mindenki, hogy Löcs ur «A kékszakál» szerepében sem játszani nem tud, sem hozzávaló hangja nincs. Azt mindenki tudta, csak Löcs az igazgató ur, nem. Erről tehát őt meggyőzni ment a közönség a színházba. Aratott is Löcs ur jutalmul oly babérokat — milyeken ha sokat gyűjt össze, puha nyugvás esend — piszegést és fütytyőt eleget. Ugy hisszük megértette Löcs ur a közönség akaratát. Woltmann ur mint Saphir herczeg és Hoff kisasszony mint «Flurette» csak szánakozó mosolyban részesültek. Mondhatjuk tehát, hogy a szindalka sehogy sem és hogy a közönség ha részesült is némi élvezetben az ki zárólag Graf kisasszony érdeme, ki az összesnek kimagasló fénypontja volt. Kivánjuk, hogy

e kedves hölgy a közönség kegyére magát folyton érdeemesítse...

A Gyárudvar helyiségében Popescu G. román színgazgató társulata tart hetenkint két előadást. Hétfőn, csütörtökön. Nagy sikert arat Miló: «Cocona cirița» c. vígjátéka és Popescu bohózata: «Țiganulu militariu.»

A Filharmónia vendége, a Florenzi vonósnégyes. Az egyesület közreműködésével két hangversenyt rendez. November huszonegy és huszonnegyedikén.

Első estjén Haydn: D-dur, Mozart: D-moll vonósnégyesét és Rubinstein: Adagió-ját (consordini) játszotta.

A közönség teljesen informálva van mielőtt a hangversenyre megy, hogy «honnan ragadt» a négy jeles művészre a Flórenzi név. Ismeri a primárius nevét, szülőhelyét, életkorát. Tudja, hogy a négy művész közül kettő német, kettő olasz.

A florenzi vonósnégyes holnap, szombaton esti félnyolcz órakor fogja tartani első hangversenyét a philharmóniai egyesület termében. Ezen, a maga nemében páratlan kis zenésztársaság a klasz szikai zene barátainak oly élvezetes estét fog nyújtani, minőre csak igen ritkán nyílik alkalom. A kamarai zenének mai nap elsőrendű hősei a florencziek. A «florenzi» név onnan ragadt a négy jeles művész társaságára, mert Florenzben történt első szövetkezésük, onnan indultak ki, hogy mesteri játékkal egész Európa üértő közönségét meghódítsák. Kettő közülök: Becker és Hilpert német a másik kettő: Chiostrri és Masi olasz. A most már világhírű négyes vezére Becker János, aki Mannheimban 1836-ban született és atyjától nyerte első hegedűleckéit. Abba hagyva a virtuóz pályát, a klasz szikus zene művelésére adta magát, egy jó vonósnégyes társaságot iparkodván összeállítani. Florenzben találkozott azon férfiakkal, akik azóta hű mütársai. Második hegedűre Masi, mély

hegedűre Chiostrri, gordonkára Hilpert vállalkozott. A négy művész összjátéka csakhamar oly bámulatos tökélyre fejlődött, hogy hírnevüket mindjárt első fellépésük megalapította, 1868-ban s. azóta lelkesen fogadott vendégek mindenütt, hol művelt, az igazi művészetet élvezni tudó közönség lakik.

A Filharmónia helyisége zsufolásig telt meg. «A műélvező közönség minden egyes darab után megtapsolta a valódi művészeket.»

Kigyúl a fény...

A Filharmónia helyisége zsufolásig telt meg. A színház megnyitását. Február tizenöt-husz között tervezik felavatni Thália új templomát. Február elején már minden elkészült. A csillárok is megérkeztek, amelyek eddig a megnyitást késleltették. Csupán az égetők» (Brennerek) hiányoznak, s most ezekre várakoznak.

A színházmegnyitás körül folyó elvi harcok még mindig nem szüntek meg. A nyelvi kérdés ügyében a részvényesek véleménye dönt, mint egyedül illetékest ényező. A részvényesek választmánya kimondja, hogy az új színházat magyar előadással avatja fel.

A régi színházban ezalatt Löcs Gusztáv német társulata játszik.

Operát csak nagyon ritkán adnak. Vigoperett, bohózat, és vígjátékokból tevődik össze a műsor.

Április végén Sztupa Andor magyar társulata kezdi meg vendégjátékát. Kitűnő társulata Obernyik darabjában: «Brankovics György»-ben mutatkozik be.

Az együttes tagjai: Mindszenty Kornélia, Márkus Anna, Kőmivesné Nikó Lina, Takács Henriette, Ujfalussy k. a. Liptay Laura, Bérczy Odön, Tóth Antal, Balla Béla, Jakab Lajos, Solymosy Elek stb. Karmester: Matuschek.

A második estén Tóth Ede száz arannyal jutal-

mazott népszínműve a «Falu rossza» kerül először színre Teresvárott. Nagy sikert arat.

Sztupa társulata május utolsó napján bucsúzik a «Csikós»-ban.

A szerb színtársulat szeptember első felében vendége színházunknak.

Az egyetemes zenekultura szolgálatába szegődött Filharmónia mellett, újabb kardalegyesület van alakulóban, tisztán magyar nemzeti célkitűzéssel.

«A nemzeties irány hatalmas ébredésének fényes tanujelét adta f. hó 10.-én a megyeház nagytermében egybegyült fiatalság akkor midőn szép számban öszszegyülve azon már rég táplált óhaj megtestesítését eszközölé, hogy Temesvárott magyar dalkör alakítás-sék...»

Egybegyültek «közakarattal» Kalmár Lajos főügyészt ideiglenes elnökké, Capdebó Gergeyt ideiglenes jegyzővé választják. Kornis Géza indítványára, listagu bizottság alakul. A bizottság elnöke: Kirják György. Tagjai: Berkeszi István, Szász Károly, Capdebó Gergely, Kornis Géza, Arizi Károly, Reitz László, Mokri Gusztáv, Wéninger János, Nagy Lajos, Friedmann N.

Néhány nappal később Pick Jakab (számos dalköri tag nevében) a «Temesi Lapok» nyílttér rovatában leszögezi «hogy Dalkörünk megalakulását Wéninger János urnak köszönheti, ki példás buzgalommal és ritka eréllyel küzdötte le az alapítás körüli nehézségeket.

Az első magyar kórus együttes, a Főreáltanoda első Á-osztályában tartja első kari összejövetelét február negyedikén.

A Filharmónia március elsején az új «Színház-Vigarda-Szálloda» r. t. helyiségébe (Rudolf-utca 20. szám alá) helyezi át otthonát. Elhatározza, hogy havonta két-három zenematinét rendez.

Április tizenegyedikén rendezi első matinéját. Műsoron: Mozárt G-moll vonósnégyes, Schumann; Há-

rom Románc (hegedű-zongora) Beethoven: Es-dur Trió.

„a matinét megtartották és... mint előre is sejteti lehetett a termék válogatott és műértő közönséggel teltek meg, mely a közreműködők kitűnő játékát nem egy ízben tapsolta meg.»

Novacsek I. M. történelmi hangversenyén, Palestrina: «Missa Papae Marcelli»-je, Bach Philip Emánuel: A-dur Sonátája Rieger Ilka k. a.) Bach kompozíciók (Déschán Achill és Novacsek) Bocherini: Zongoraötös (Walter Jozefa, Novacsek, Weiss, Sedelmeyer, Gerger. Brahms: Sextett (Novacsek, Bendiner, Sedelmeyer, Weiss, Gerger, Speer.) van műsoron. Novacsek közkívánatra, Viola da mouroon játszik néhány kompozíciót.

A Filharmónia égisze alatt tartja hangversenyét Bakody Lajos. Műsorát Bach, Jensen, Schumann, Schubert, Liszt, Heller, zongoraműveiből állítja össze.

Birly és Bloch kisasszonyok zene és szavalati hangversenyüket a Leyritz-féle teremben tartják Pohl karmester, Kárrász Rezsó, Ehrenfest Tivadar, Boudreis és Giers kisasszonyok közreműködésével.

A Leyritz-teremben tartja hangversenyét Schwefelberg Apollónia.

Műsor: Tannhäuser-nyitány, zongorán nyolc kézre: Schwefelberg Apollónia, Speer, Kárrász, Novacsek. Énekettős Figaró házasságából, b.) Cossi Fantuttiból, Karaff: «Dir allein» előadják Schwefelberg Apollónia és Christ k. a. Hegedűszóló: Jáborszky, Magyar dalok: énekli Christ k. a. Hummel: Zongora-verseny: Schwefelberg Apollónia, második zongorán Speer, Pummer Ágost (ének) a Filharmónia nőikara.

A «Temesvári Magyar Dalkör» az új Vigarda nagyteremben tartja bemutatkozó hangversenyét. A kórusgyűttes Egressy Béni: Szózat, Kéler Béla: Árvalányhaj és «Rajtam ne csodálkozzatok» c. (tenorszóló—férfikar—dongókar) karmalokat énekli. Közreműködnek: Rieger Ilka, Weisner Anna, Kalmár Pi-

roska, Déschán Achill Speer, Novacsek, Kárrász; Gerger. Megnyitót Dobó László mond.

A Filharmónia sorozatos matinékon kívül — melyer: a kamarairodalom legjelesebb művei kerülnek előadásra — két nagyszabású hangversenyt rendez: Schubert és Jáborszky-estét. Az első est műsorát kizárólag Schubert művekből állítja össze. Schubert jelentőségét Strasser Albert méltatja. A második estén az ünnepelt Jáborszky is fellép. A Filharmónia utóbbi hangversenyét Temesvár legidősebb hegedűsének, Jáborszkynek 50 éves jubileumára rendezi. A hangverseny jövedelme Jáborszkynek jut «ki nem volt képes oly anyagi helyzetet biztosítani magának, amint méltán megérdemelt volna.»

A helybeli zenekedvelők egylete Jáborszky Mihály, Temesvár legöregebb hegedűművészenek 50 éves jubileuma alkalmából f. hó 14.-én — azon napon t. i. — melyen Jáborszky 50 év előtt először lépett a nagyközönség elé, a művész javára érdekes műsorozatu hangversenyt rendez, Jáborszky ur egy egész emberéleten át működött a zenében s e hosszú évek során száz és százakra megy azok száma, kikkel a zenét megkedveltette, vagy őket zenére tanította. Jáborszky ur ma 70 éves de fájdalom 50 év alatt sem volt képes oly anyagi helyzetet biztosítani magának, mint amelyet méltán megérdemelt volna. Valóban nemesen cselekszik tehát a zenekedvelők egylete, midőn a zene egyik veteránja öreg napjait némileg türethetővé igyekszik tenni. A hangversenyen kívül még aláírási iverk is bocsátatnak ki, melyeknek eredménye az agg művész számára veendő tiszteletajándékra van szánva.

Megnyugvással és örömmel veszi a város társadalma, hogy a Filharmónia «mely különben nem áll valami nagy magyarság hírében», magyar kóruszámot is műsorra iktatott.

Jáborszky ünnepély. Temesvár ünnepeit művé-

szének Jáborszky Mihály 50 éves jubileuma tartott a helybeli Philharmoniai egyesület által. Az ünnepelt művész nagy meghatottsággal játszott és az elismerés melyet a közönség részéről tapasztalt, könnyekre indíták. Midőn pedig átnyújtott a babérkoszoru, szóltan állt a megindulástól az öreg művész. Örömmel kell feljegyeznünk e helyen azt, hogy a «Philharmonischer Verein», mely különben nem áll valami nagy magyarság hírében, magyar darabot is vett fel Therntől a nevezetes magyar dalköltőtől programjába. Előadása reményen felül sikerült meglepett a precízió s a magyar szavak tiszta kiejtése. Üdvözljük az egyesületet e téren, vajha a magyar műdalokat nagyobb szorgalommal tanulmányozná. Hisszük azonban, hogy a megkezdett uton haladni fog. Reméljük továbbá, hogy az egyesület neve magyarra fog változtatni, a levelezések és egyéb hirdetések is e nyelven fognak vitetni. Megelégedetten távozott a közönség, melynek óhaja: vajha sokáig élne még a művész Temesvár díszére.

A Temesvári Magyar Dalkör első alakuló közgyűlését a megyeháza nagytermében tartja. A tisztikar a következőképpen alakul. Elnök: Kiriák György. Választmányi tagok: Menczer Ármin, Doktor Vargics Imre, Tötössy Lajos, Schleifelder János, Fogl István, Janky Károly, Kalmár Lajos, Odor Samu, ifj. Ormos Zsigmond, Várnay Adám, Capdebó Gergely, Reisz László, Dosthál Teofil, Unger József, Márton Kristóf, Spärger Salamon, Goldberger Sándor, Bergmann N., Szekeres N. és Glasz Kálmán. Titkár: Korniss Géza. Pénztárnok: Nagy Lajos. Levéltárnok: Weninger János. Karnagyok: Neubauer Vilmos és Niamessny Gyula.

A Magyar Dalkörnek három alapítótagja van: Bonnáz Sándor csanádi püspök, Ormos Zsigmond főispán, Vargics Imre dr. országgyűlési képviselő.

Színház és hangversenybeszámolókat Jablonkay Géza ir. Műfordítással is foglalkozik. Pavlov Miklós

oros, Schwarz Mária Zsófia svéd írók irásait fordítja. Könyvalakban is megjelennek.

A «Temesi Lapok» tárcarovatában Rohr Ferenc az orgonaművészeiről ír hosszabb tanulmányt. Cikkében megemlíti, hogy bécsi orgonaépítő gyárban járt, ahol egy hazánkbeli templom részére építettek új orgonát. Megtekintette a készülő orgonát. Megjegyzéseire a bécsi gyáros így felelt: «Für die wilden Völker ist das auch so gut.»

...midőn Bécsben jártam, egy ottani cég, egy új orgonát készített egy hazánkbeli templom számára. Mikor megmondtam, hogy sem a szelvények sem a fasípok nem felelnek meg, illető kijelentette: für die wilden Völker ist das auch so gut.» A vingai régi orgona, melyet az aradi Dangel Antal és fia készített, sokkal jobb a bécsi gyáros munkájánál.

A szerb szintársulat kéthetes vendégszolgálatát, a «Kraljevics kardja» c. allegorikus képpel fejezi be szeptember közepén.

Ezernyolcszázhetvenöt, szeptember huszonkettődikén szerdán, ünnepi hangulat, élénk idegenforgalom van a városban. Este avatják fel a pesti Nemzeti Színház művészei az új Ferenc József színházat.

Az új színház megnyitásának műsorozata: Nyitány Erkel Ferenc, Hunyadi László operából, előadja a szini zenekar. Prolog Csiky Gergelytől, szavalja Feleky ur a Nemzeti színház tagja. Kölcsey Hymnus dallamát szerző Erkel Ferenc, a helybeli zenekedvelő egyesület több tagjának szíves közreműködése mellett zenekar kísérettel éneklie a Magyar Dalkör. Nő uralom, vígjáték Szigligeti Ede vígjátékának előadásában részt vesznek a Nemzeti színház következő tagjai: Feleki, Felekiné, Náday, Helvei Laura, Sz. Prielle Cornélia, Halmi, Nagy Julcsa, Szigeti Jolán, Karikás, Leövey, Sántha, Vince és Balácsi.

Az előadáson megjelent Podmaniczky Frigyes báró, a pesti Nemzeti Színház intendánsa is. A fel-

avatás ünnepségén nem a «Hunyadi László» nyitánya, hanem Doppler «Ilka» c. dalművének bevezető zenéje hangzott el. Előadás után a «Hét választó» c. vendéglőben tartanak ünnepi lakomát

«Ami már hetek óta feszült várakozásban tartotta a ten esváriakat, az tegnap megtörtént: az új Ferencz József színház ünnepélyesen felavattatott a pesti nemzeti színház kiváló művészei által, felavattatott pedig magyar előadással, amint illett, amint kellett... a Temesvárot: megjelenő németnyelvű igen tisztelt lap-társunk soha egy pillanatra sem tévesztette el szemelől a hazafiság követelményét, hanem velünk együtt testtel, lélekkel törekedett azon, hogy a kezdetben itt-ott nyilatkozott ellenvetés dacára is a magyar muzsa szóljon először Temesvár Thália templomában... akadtak olyan élelmes lelkek is, akik több jegyet vásárolván össze, azokat az előadás előtti néhány órában háromszoros áron adták el... nők és férfiak egyaránt ünnepélyes öltönyt viseltek... Hét óra után néhány perccel a szinizenekar siri csend közepette Dopplernek «Ilka» c. operájának nyitányát kezdte meg... majd felgördült a Lehmann által készített gyönyörű függöny... és szünni nem akaró taps közepette megjelent Feleki ur, hogy az új színház megnyitására Csiky Gergely ur által irt kitűnő prólogot elszavalja... A prólog után mintegy negyven fiatal énekes (a Filharmónia és Magyar Dalkör tagjai) elénekelték Kölcsey Hymnusát Erkel Ferenc dallama szerint... az ének kitűnően sikerült, bár a színház terjedelméhez mérten kissé erősebb hangon kellett volna énekelni... Ezt követte a Szigligeti által irt s pályadíjjal jutalmazott «Nő uralom» c. vigjáték. Az előadás oly összevágó volt hogy Temesvár ilyet még nem látott. Jelen volt Podmániczky Frigyes báró ur óméltósága a Pesti Nemzeti Színház interdánsa is... azon körülményt hogy a színház bejáratánál a szesz-lángok — mintegy ütésre — egyszerre elaludtak és a közönség néhány gyertyafény mellett volt kénytelen az amugy is szűk lépcsőkön

a színházba haladni... Az előadás után Podmániczky Frigyes bárót és a szindarab előadásánál közreműködött vendégeket a városi polgárok részéről kiküldött bizottság fogatokon a «Hét választónál» rendezett bankettre kísérte, hol a polgárok közül mintegy százan már összegyűltek... A felköszöntők sorát Török János nyitotta meg Ófelsége a koronás királyra, kinek nevét az új színház viseli. Török ur egy második tosztot is mondott Podmániczky báróra ki azt Ten esvár városa művészetet pártoló lakósaira mondott felköszöntéssel fogadta. Bessenyei ur a jelen volt hölgyekre, Strasser ur a jelen volt nemzeti színház tagjaira üritette poharát. Feleki ur nem feledkezett meg a német színművészet jelenlévő képviselőjéről sem s Lőcs igazgató urat egy igen meleg beszédben éltette. Sajnos hogy Lőcs ur e beszédre válaszolni akarván a tulhevült fiatalság kitörő kedvéből eredt lárma által szóhoz nem juthatott.»

PRÓLÓGUS

irta CSIKY GERGELY.

A temesvári Ferenc József színház megnyitásakor elmondja Feleki Miklós.

Kigyul a fény, a némaság fölámult,
A kőhalomba élet költözött.
A templom áll művészet hajlékául,
Utolsó nem végső a sok között.
A templom áll az Ige szárnyra kell:
O halljátok, mily szó avatja fel.
Nem idegen szó és nem ismeretlen
A visszhang mondja, mely rá megfelel.
Az ég, a lég, fenn, a por, a rög itt lenn,
Egyformán benne ismerősre lel
És szívetekben nem visszhangzik e
Oh drága szó édes magyar Ige?
A vén bástyák figyelve hallgatóznak
Sirből ki kél, az ős emlékezet
A nagy Hunyad s Kinizsi újra szólnak
S a hős Losonczi tán újra fölédredt?

E hangot hajdan oly jól ismerök
 Ez az ő nyelvök, így beszéltek ők.
 S visszhangot adnak rá az ősi bástyák
 Tövékhöz annyi vér és könny tapadt
 A sirból felriadt hősök, kiáltják:
 Magyar ne csüggedj, folytasd harcodat.
 Mi karddal küzdénk, vérrel áldozánk.
 Te szellemeddel hódítsd meg hazánk.
 A hon határán végső szegletében,
 Sokáig állt védbástyaként e vár,
 S a jó anyától elszakítva régen,
 Utolsó újra kit keblére zár.
 S mit visszaszerze egykor fegyverünk,
 Hódítsa vissza most művészetünk.
 Hogy ne maradjon foltja sem e honnak,
 Holott az ősmagyar szó idegen,
 S egész addig, hol ég s föld összefolynak.
 Honában a nemzet honos legyen.
 Miként a föld legyen magyar az érzet,
 Ez hivatásod, oh magyar művészet.
 Elnémulok...
 De elhangzott-e hangom??
 Elvész a légben mint üres beszéd?
 Oh nem a visszhang ott van szemben ajkon,
 S a választ lelkesülten hordja szét.
 Magyar szó hangzott első helyen,
 A végső is magyar lesz!
 Ugy legyen!

*„A Ferencz József színház egyik sarkánál az alapot alá-
 ásván ma helyezték el ott a színház építésére és megnyitására
 vonatkozó okmányokat!”*

Az új színházban az első téli évadot, a megnyitás
 napját követő harmadik napon szeptember huszon-
 ötödikén Lőcs Gusztáv német társulata kezdi meg.
 A megnyitó előadáson a színház zenekara Witt Fri-
 gyes karmester által ez alkalomra írott «Induló»-ját
 játsza, a szerző vezényletével. A prológust Hanau
 Teréz mondja. Első estén Meyerbeer: «Ördög Ró-
 bert» c. dalműve kerül előadásra. Az egyes szerepeket

Birky k. a. Schütz k. a. Wittné, Wallenstein k. a.
 Lőcsné, Schäffer k. a. Raverta, Hyruk, Weiss, Págai,
 Nadler, Schwartz játszák.

Lőcs Gusztáv most már három-négy naponkint
 tűz műsorra dalművet. Visszaállítja az opera régi
 színvonalát.

Az operatársulat tagjai jók. Vendégénekesekre
 alig kerül sor.

Witte-Wild a drezdai udvari színház tenoristája
 és Jacoby koloraturénekesnő a vendégek.

A közönség érdeklődéssel fordul az operaelő-
 adások felé. Igényét kielégítik.

Tegnap a Mártha vagy Richmond-i vásár, Flotow
 kedves zenéjű operája került előadásra... az
 ellenség is kénytelen bevallani, hogy a dalmű-
 igen sikerült... A tegnapi opera valljuk meg
 őszintén oly eredménnyel adatott elő, milyen
 a riengkhez hasonló városban a rendes erők
 mellett aligha fog előkerülni. Vannak ugyan
 tuligényekkel fellépő egyének is, azonban ezek
 aligha gondolják meg, hogy városunkban a szín-
 igazgató 4000–5000 frttal díjazott énekesnő-
 ket és énekeseket nem szerződtethet. A mos-
 tani társaság Temesvárra nézve elég jó, ha min-
 denkor ilyenekkel bírnak, úgy panaszra nincs
 okunk.

A Traviata Verdi gyönyörű operája hosszabb
 idő után a színházi közönség kifejezett kívána-
 tára tegnap ismét színre került... Sok ily él-
 vezetes estét óhajtunk a közönségnek.

Nagy lelkesedés nyilvánul meg az operettszin-
 pad iránt. A darabok kiállítása látványos, előadások
 nagyszerűek. Az operettszinpad vendégei közül kü-
 lönösen Corneille Henrik a müncheni Thália szin-
 ház, Link k. a., a bécsi Karl-Theater, Pagay Lujza,
 Lindau Károly a bécsi Józsefkülvárosi színház tagja
 nyerik meg a közönség kegyét.

Strauss János «Fledermaus» c. operettjüdjonságát
 december huszonkilencedikén, szerdán mutatja be

Löcs operettegyüttese. A törekvő direktor megszerzi a «Lohengrin» és «Fliegender Holländer» előadási jogát is. Előadásukra azonban már nem kerül sor.

A Magyar Dalkör hangversenyény ezuttal a körusegyüttes produkciójával nem arat sikert.

A temesvári magyar dalkör... folyó hó 13-án tartá meg hangversenyét a helybeli új vigardában Jólehet hazafiui kötelességünkhöz sorozzuk a fiatal társulat támogatását, melynek léte különösen városunkban nemes missziót van hivatva teljesíteni, mindannak dacára, sőt épen ezért hibái iránt nem lehetünk elnézéssel, s ezek után nyíltan kijelenthetjük, hogy a hangverseny műsorozatának azon darabjai, melyeket a dalkör tagjai adtak elő, sem bennünket, sem a közönséget nem elégitették ki. Birly Katinika kisasszony népdalaival aratott megérdemelt sikert. Schubert Hymnusát gordonkán, harmóniumon és zongorán Novacek, Dészán Achill és Kárrász urak adtak elő nagy siker mellett. Dészán Achill ur még a Tannhäuserből, harmóniumra írt egyveleggel is sikert aratott.

A bécsi Jelzálog-Bank, a Színházépítő r. t. hitelezője «végrehajtási foglalást kér a színház és melléképületeire». Körülbelül háromszázezer forint, első helyen betáblázott követelése erejéig. A kormány pénzügyi helyzete súlyos. Egy környékbeli vagyonos birtokos hazafias áldozatkészsége menthetné meg a helyzetet.

«A temesvári színház illetőleg a színházat építő részvénytársulat ellen mint a Nemzeti Hírlapnak írják — a bécsi jelzálogbank, melynek 2—300.000 ezer forintnyi követelése a színház és melléképületeire első helyre van betáblázva, végrehajtási foglalást kér. Ha árverésre kerülne a sor, úgy talán meg lehetne menteni a magyar művészet számára... A kormány a jelen pénzügyi nyomoruság között természetesen nem sokat tehet... de tehetne tán a környék valamely

nagyobb vagyonu birtokosának hazafias áldozatkészsége.»

A Filharmónia zeneiskolájára nyolcszáz forintot fizetett rá három év alatt, mely kellő számú növendék hiánya miatt feloszlik.

A florenci vonósnégyes újra vendége a Filharmóniának. Hangversenyét a Vigadóban tartja. Kevés az érdeklődés.

«A florenczi vonósnégyes hangversenye tegnap tartattván meg, azonban igen gyéren vala látogatva... általánosan feltűnt, hogy Temesvár crème de la crème je távolléte által diszlett»...

A florencziek műsora: Dittersdorf: D-dur, Schubert: Es-dur op. 125. Rubinstein: G-moll op. 90 vonósnégyesek.

A svéd csalogányok

A fővárosi színházak elsőbrendű tagjainak, már egészen jelentős fizetésük van. Wild, a bécsi opera első énekesnőjének évi huszonkétezer forint, Geistinger k. a.-nak a bécsi «An der Wien» Theater évi tizenötezer forintot fizet. Becknek tizenhatszáz, Bigniónak tizenhatszáz, Walter, Lobe, Knack tízezer La Roche kilencezerkilencszázkilencvenkettő, Sonnenthal Lewinsky kilencezerkilencszáznyolcvanhét, Basel kilenc, Friedmann, Kühlenek nyolcezer forint az évi fizetése.

Geistinger, Ellinger, Lesser, Meixner, Kratz-nak a temesvári színházgazgató esténkinti kettőtől—ötszázig terjedő felléptidiját fizet.

Löcs Gusztávot is, a «horribilis tiszteletdíjak bilentik ki pénzügyi egyensúlyából.» Az őszi idény első hat hetében, 1355 forint a deficit. «Az eddigi pártolással szemben, alig lehet reménye arra, hogy helyzete javulni fog.»

Az ezernyolcszázhatvenhatos esztendő első hónapjaiban is Löcs Gusztáv német társulata foglalja le a színházat.

A vendégjátékok sorát Telek, a berlini «Fried-

rich Wilhelm» Theater tenoristája nyitja meg. Követi Neudolt, majd Lesser Szaniszló, az orosz udvari színház művésze. Januárban kilenc, februárban nyolc operaelőadás. A színvonalas operaesték Pohl József operakarnagy érdeme. Operetteket Jungmann vezényel.

Április tizenhatodikán Sztupa Andor magyar társulata váltja fel Lőcséket. Első előadás: «Falu rosza». Nyilvay Irma, Jakabné és Váradyval a főszerepekben.

Csiky Gergely, temesvári teológiai tanár, a neves színműíró. «Jóslat» c. darabját is Sztupa társulata tartja keresztviz alá nagy sikerrel.

Lassan bár, de annál biztosabban bontakozik ki a közkönyvtár ügye. Az eszmét, négy évvel ezelőtt vetették fel. A Közkönyvtár-társulat ezerhárom kötet környvel rendelkezik. E fontos közművelődési intézménynek Steiner Ferenc az elnöke, alelnöke: Niamešny Mihály, titkára: Strasser Albert, ügyésze: Niamešny Gyula dr. Vezetőségi tagjai: Bécsi Gedeon dr., Dobó László, buziási Eisenstädter Ignác, Hidegkuty Károly, Mágory Mihály, Odor Samu, Poltyondy Ferenc, Rotth László, Szalkay Gyula, Török János.

Sztupa Andor társulata május végén fejezi be vendégjátékát.

Az egész esztendőben, az őszi színiévad megnyitásáig, rendkívül élénk és változatos a hangversenyélet. Havonként két-három hangverseny. A Filharmónia uralja a helyzetet. Dalestéi és kamarazenedélelőttjei mellett, a kül és belföld legnevesebb előadóművészeit hozza le: Svéd női vokálnégyes, Petzer Tóni (basszista) Huber Károly és Jenőt.

Hubay (Huber) Jenő, ezernyolcszázhetvenhat augusztus huszonhetedikén vasárnap este tartja Temesvárott első hangversenyét a Filharmónia meghívására, annak rendezésében. (Atyja Huber Károly 1851 április 11.-én Doppler Ferencsel együtt hangversenyezett Temesvárott. A Hubay családról és te-

mesvári szerepléséről külön fejezetben lesz szó.)

Petzer Tóni, a kölni Városi Színház nagynevű basszistáját rokoni kötelékek fűzik a bánsági Metropolitanhoz.

«Petzer Antal ur, a kölni városi színház dalművésze, Petzer György helyben állomásozó tűzérőhadnagy ur fivérének látogatására Temesvárra érkezik és itteni barátjainak és ismerőseinek ösztönzésére a helybeli zenekedvelő egyesület közreműködésével e hó 10.-én az új vigadó termében, nyilvános hangversenyt adand, mely alkalommal a Temesvárott rövid idő előtt letelepedett Ripka zenefanító ur először mutatja be kitűnő játékát a nagy közönségnek.»

Petzer Tóni június tizennegyedikén hangversenyez nagy közönség előtt.

A svéd női-vokálnégyes április negyediken tartja első hangversenyét. Ősszel visszatérnek és november huszonnegyediken jelennek meg újra a Filharmónia hangversenydobogóján. Tagjai: Hilde Wideberg, Anny Aberg, (soprán) Maria Pettersohn, Wilhelmine Sönderlund (alt). A stockholmi zeneakadémián nyerték kiképzésüket és Szentpétervárott léptek föl először ezernyolcszázhetvenben. (Hanslick: Das erste Frauen-Quartett, das sich in Europa produziert.) Első temesvári hangversenyük műsora:

1. a. Lindblad Ottó: Orpheus dala lantjához.
b. Lindblad Ottó: Tavaszi dal.
2. a. Schaeffer: Esthajnal
b. Kjerulfé Halfdan: Norvég ugrótánc
3. Mendelssohn: Trio az «Eliás» c. oratóriumból.
4. a. Fischer: Erdei rózsácska
b. Södermann: Svéd népdal
5. a. Ole-Bull: Az alpesi majorleány vasárnapja
b. Södermann: Lakodalmi induló
6. Eisenhoffer: Névnapi üdvözlés
7. Södermann: Lakodalmi tánc.

Őszi hangversenyükön bemutatott kompozíciók:

1. Ahlström: Repüljétek dalaim a kedveshez

2. Reinecke: Dal (Svéd női négyesnek ajánlva)
 3. a. Lindblad: Ezüsttisza hangok szólnak szívemhez
 b. Svéd népdal: Magasan a sziklák közt
 4. a. Foroni: Agnus Dei
 b. Kjerulf: Lakodalmi menet
 5. a. Schilher: Kedvesem szívbaja
 b. Abt: A napsugarak már nem fénylenek
 6. Kjerulf: Norvég népdal
 7. a. Pacius: Finn népdal (Messze, távol vagy tőlem)
 b. Bellmann: Hajnalpir
 8. Vödermann: Nefelejts és Ulfassa-induló.
- A Filharmónia «zenereggélye»-in, a kamarairodalom minden nevesebb műve előadásra kerül. Beethoven, Rubinstein, Rheinberger: zongorahármas-négyes-ötösök. Bach: Kéthegedűsversenye zenekarral stb.

Reiss Karolina citeraművésznő, a Rudolf-Koronaherceg (Vigadó) kistermében mutatja be tudását kevesek előtt. «A citerát igen ügyesen kezeli, ének csengő és hajlékony.»

Schwefelberg Apollónia házihangversenyén, növendékei is fellépnek.

A Magyar Dalkör évi közgyűlésén ismét Kirják Györgyöt választják elnöknek. «Bizotmányi» tagok gyanánt Strasser Albertet és Eppstein Sándort. Novacsek lett a Dalkör karnagya.

A Filharmónia is közgyűlést tart. Egyhangú döntés alapján, belép az Országos Dalosszövetségbe és résztvesz a szegedi dalosversenyen. Kööttkar: Erkel Sándor: Dalünnepen. Szabadon választott: Zimay: Pusztai élet. Az augusztus tizenhetedik dalosversenyre Pummer Ágost elnök és Kárrász Rezső karnagy viszik a dalosokat. A Filharmóniát az első dalosversenyen, nagy csalódás éri. «Dacára annak, hogy a nagyszámu közönség élénk tetszéssel fogadta a versenykarnak szép előadását és tüntetésszerű tetszésnyilvánításával Temesvárnak ítélte az első díjat, a

zsüri kulisszatitkai miatt versenydíjat nem kapott. Elkeseredésében még Szegeden kijelentette, hogy az Országos Dalosszövetség kötelékéből kilép.»

«A Filharmónia egy Súdungarischer Sängerbund» létrehozását tűzti ki céljául.»

Bartók Sándor cimbalomművész önálló estjét a Vigadóban tartja. Ugyanott lép nyilvánosság elé két nappal később Novacsek karnagy fia Novacsek Rezső hegedűművész, Helmesberger tanítványa. Közreműködnek: Novacsek Ottókar, Károly és Márton, Rieger Ilka, Rechner Jenny és Weissner Anna.

A hangversenyek sorát a «Segítő Boldogasszony» társulat zárja le, amelyen Tárczay Sarolta, Dészán Achill, Filharmónia és Melusin karnagy vezényletével a katonazenekar szerepelnek.

Az őszi operaszézőn utolsó napjaiban, Ellinger József, a Nemzeti Színház tenoristájának fellépte jelent kivételes eseményt. (Zsidónő, Trubadur, Mártha).

A varjasi kántorlaktól — Karenin Annáig

A nyolcszázas évek elején egy alig néhány száz lelket számláló bánági sváb község egyik nyárutói estjén. ruskáltis ablak mögöl kiáramló muzsikaszó kavargatja fel a falu csendjét. A falu apraja-nagyja örvendező áhitattal hallgatja a harmóniumkiséret mellett felcsendülő énekszót. A község, új fiatal tanítója a másnapi miseénekeket énekli szépenzengő szárnyaló baritonon. Szájról-szájra jár a hír és az egész falu örül a tanító megérkezésének. Másnap reggel a falu díszbe öltözött népe a templomba tódul, hogy tanuja legyen az új kántor bemutatkozó szereplésének.

Huber Mihály az új ludimagister (Oberlehrer) alig husz esztendő. Ezerhét száznyolcvannégyben született Hof am Leithagebergen. Az új iskolamester rövidesen a variások lelke és apostola lett. Mire bezárultak

a ruskátlis ablakok a beköszöntő ős parancsára odabenn a kis szobában Huber Mihály alig husz-
esztendős iskolamester már élete párjával Dvorniko-
vics Annával osztotta meg falusi magányát. Mire újra
kinyíltak a virágos ablakok, a kántori lakból ki-
szűrődő harmóniumakkordokba belevegyült a gyer-
meksírás. És szinte évenként szaporodott a gyermek-
hangok száma.

Huber Mihály variasi ludimagister negyvenhá-
ror esztendős volt, amikor tizenharmadik gyermeke
Károly megszületett 1827 július 1.-én. (Variasi anya
könyv II. kötet, 131. oldal szerint). A Károly nevű
tizenharmadik gyerekből lett negyvenesztendős ko-
rában az Erkel Ferenc igazgatása alatt álló Magyar
Királyi Operaház első karnagya, amikor már a Dopp-
ler-testvérekkel, Ferenczel és Károllyal európai kör-
utjáról tér vissza diadalokkal gazdagon, mint he-
gedümművész és zeneszerző. Huber-Hubay Károly, a
magyar nemzet legnagyobb ma élő büszkeségének,
Hubay Jenőnek atyja, a variasi kántorlak falai kö-
zött rycerte első zenei oktatását.

Előbb az aradi zenekonzervatóriumba, majd
tizennégy éves korában Bécsbe került zenei tanul-
mányai befejezése végett. Mint teljesen szegény gyer-
mek tizenhét esztendős korában a pesti Nemzeti
Színház első hegedűse lesz. Hét év múlva Bécsbe hív-
ják hol a Hofoper versenymesteri állását tölti be.
Visszakerült Budapestre és 1853-ban nőül vette egy
előkelő pesti család leányát, Szevera Lujzát. E frigy-
ből három gyermeke származott: Károly, Jenő és
Aranka. Európai és londoni sikerei után mint a
Nemzeti Színház karmestere fejtett ki nagy tevékeny-
séget a zeneszerzés terén. Előadták «Székely leány»
és «Vig cimborák» című operáit átütő sikerrel. Ta-
nára lett a Nemzeti Zenedének és mint pedagógus
rendkívüli érdemeket szerzett. Tanítványai közül a
legkiválóbb saját fia: Hubay Jenő volt. Huber-
Hubay Károly megírta hegedűiskoláját, amely
a hegedűs nemzedék bibliájává lett. Vonósnegyestár-

szakot alapított és hangversenyein különösen a klasz-
szikus irodalom remekeivel ismertette meg hallga-
tóit. Wágner Richárdnak rendíthetetlen híve volt és
az ő nevéhez fűződik Wagner zenéjének meghono-
sítása Magyarországon. Hogy milyen rendkívüli ne-
hézségekkel kellett megküzdenie Wagner és mu-
zsikája érdekében bizonyítja a Pesti Napló 1874
február 19-iki száma, mely arról számol be, hogy
«Erkel Ferenc operaházi igazgató nyugdíjbavonulás-
sal fenyegetődik, ha egy Wagner-féle dalmű be-
tanítása szóba jön». A cikkíró is Wagner és Huber
mellé állt és azt javasolja, hogy adjannak Erkelnek
évdíjat, hogy zeneszerzői tevékenységének élhessen.
A közönség és sajtó is Huber mellé áll, aki nem-
egyziben szállott vitába nemcsak Erkellel, hanem
Radnóthfáy intendánssal is, különösen Lohengrin
érdekében. A harc Huber győzelmével végződött és
Wagner Richárd 1865 április 24-én kelt levelében
elfogadja a Lohengrinért felajánlott ötszáz forintot.
Huber Károly a legnagyobb odaadással és szeretettel
végzi a dalmű betanítását és Bécsset megelőzve, még
ugyanaz évben óriási sikerrel színrekerül a Lohen-
grin. A bemutatással kapcsolatban Wagner Richárd
a következő levelet intézte Huber Károlyhoz:

Igen nagyrabecsült Karnagy ur!

Becses levele nagy örömmel töltött el. Altala
először tudom meg határozottan, kinek köszönhetem
«Lohengrin»-em nagy sikerét Pesten. Fogadja leg-
bensőbb köszönetemet mindazért, amit Ön tett és
amiről most értesít. Üdvözölje zenekarának kedves
tagjait és nevezetesen az Ön által említett kitűnő
művészeket, kiknek szintén kérem legszívélyesebb
köszönetemet tolmácsolni.

Bizonyára Önnel együtt bátoritónak és fontosnak
tartom «Lohengrin»-em sikerét Pesten.

Ha a Nemzeti Színház tisztelt intendanturája foly-
tatni akarja műveim bemutatását a magyar közön-
ségnek, az volna célszerű tanácsom, hogy most már
«Rienzi» kerüljön színre, mely legalább a külső siker

tekintetében, leginkább biztosíthatná a várt eredményt. Végül még arra kérem, hogy Mosonyi barátomnak, kit Ön minden esetre elérhet, legszívélyesebb üdvözleteimet jelentse és kérem hallgatásomat az ő baráti levelére egyelőre azon biztosítással kimenteni hogy én — ahogy a körülmények megkívánták és ahogy azóta ő is megtudta, — egy üzleti választ fölöslegesnek tartottam; azonkívül a levélírás nekem éppen most igen terhes.

Legmelegebb köszönetem ismételt kifejezésével maradok nagyrabecsüléssel lekötöztetve

Richard Wagner

Luzern, 1866 december 14.

A variasi kántortanító fia Liszt Ferenc felterjesztésére az Akadémiára kerül tanárnak. «Királycsókja» című operájával nyitották meg 1875-be Ferenc József király jelenlétében a Népszínházat. Nagy sikert aratott az «Udvari bál» című dalműve is. Zenekari darabokat, hegedűábrándokat, dalokat, vonós-égyeseket írt. Száznál több a száma férfikarainak, melyek még ma is állandó műsorszámái a férfikardal-együtteseknek Huber Károly 1885 december 20-án halt meg és megérte fiának, Hubay Jenőnek a világ legelső hegedűsének első nemzetközi diadalait.

Huber Mihály unokája, a nagynevű Huber Károly fia: Hubay Jenő a magyar zenekultúra letéteményese. Világhírnevét már egészen fiatal korában hegedűjének zsondálatos tónusa hozta meg. Már kilencéves korában Budapest színe előtt jelent meg egy hangversenyzenekar élén, szíve fölött hegedűjével. Tizenhét esztendő korában mint a legtehetségesebb Joachim-növendék hagyta el Berlint és a halhatatlan zeneóriás Liszt Ferenc barátságával tüntette ki Hubay Jenőt. Egész fiatalon Párisba került, hol korának legnagyobb hegedűse Vieuxtemps Henry, Hubay játéka nyomán elragadtatással kiáltott fel: «Végre megtaláltam utódomat!» Hubay Jenő huszonháromesztendő korában francia, belga és holland hangversenykörutja után elfoglalja a brüsszeli

zenei főiskolán azt a tanszéket, melyet Bériot, Vieuxtemps és Wieniavszky töltött be évtizedeken át. A zseniális fiatal hegedűs akkor a legragyogóbb csillag volt Európa művészégboltozatján, ki egyforma fényvel melegítette és bűvölte el a lipcsei, berlini, hamburgi és orosz városok közönségét.

Ez a tüneményes fény eljutott hozzánk is ezelőtt hatvan esztendővel 1867 augusztus 27-én, egy vasárnap esti estén jelent meg az akkor tizennyolc esztendő Huber Jenő a Filharmónikusok (Zenekedvelő Egyesület) meghívására a Vigadó hangverseny-pódiumán a temesvári közönség előtt, atyja Huber Károly, bátyja ifj. Huber Károly és unokabátyja Huber Arnold társaságában. Huber-Hubay Jenő első bántási hangversenyének műsora a következő volt:

1. Dalünnepen (versenykar Szegeden), előadja a Zenekedvelőegyesület férfikara.
2. Hegedű-koncert (D-moll) Vieuxtemps-tól, előadja Huber Jenő.
3. Nefelejts-dal szoprán hangra Suppé-től előadja Sprung urnő.
4. Chiaconne Bachtól, magánhegedűre, előadja Huber Jenő.
5. Sentiment pretique 68. mű Schumanntól, hegedű, zongora és harmónium.
6. Kettős verseny két hegedűre Huber Károlytól, előadja a szerző és fia Jenő.
7. Bortal Hamletből és b) magyar népdalok, előadja ifj. Huber Károly.
8. Ballada és Polonaise Vieuxtempstól. b) Népdalok Brahmstól hegedűre, előadja Huber Károly.
9. Pusztai élet, férfikar Zimaytól, előadja a Zenekedvelők Egyesülete.

(Helyárok:» Körszék 1 frt. 50 kr., számozott szék 1 frt., bemenet 60 kr. Kezdeté este nyolc órakor.

Egy magyar nyelvű lap a műsorhoz a következőket füzi: A fiatal művész e hangversenye, amint a műsorozatból kitetszik, igen élvezetes lesz, ajánl-

jük annak látogatását műkedvelő közönségünk figyelmébe.»

A Temesi Lapok augusztus 29-iki, keddi száma a hangversenyről a következőket írja: «Huber Jenő fiatal hegedűművész hangversenye, melyen megjelenni fájdalom, akadályozva voltunk, mint halljuk fényesen sikerült, ami művészi részét illeti, anyagi tekintetben azonban hátramaradt a legszerényebb várakozáson is. Hová lett műértő és mindig műélvezet után sóvárgott közönségünk?»

Huber Jenőt akkor is kizárólag az erkölcsi rész érdekelhette, mert az anyagiak legszerényebb várakozásán felülemelkedve három év múlva 1879 október 18-án Aggházy Károly a kitűnő fiatal zongoraművész társaságában ismét eljött hozzánk. A hangversenyt megelőzően egy napilap tárcarovatban méltatja Huber és Aggházy művészetét és finommetszésű arcképet közöl a két neves művésztől. A Temesi Lapok 1879 október 11-iki száma következőképp harangozza be a hangversenyt: Egy élvezetes estéje lesz ismét Temesvár zeneértő és kedvelő közönségének. Értesülésünk szerint e hó 18-án két jeles magyar zeneművész fog a Vigadó nagytermében hangversenyt adni. A két művész neve Huber Jenő és Aggházy Károly. A hangverseny műsorozata a következő:

1. Röslein im Walde, férfikar Fischertől, előadva a Zenekedvelő Egyesület tagjai által.
2. Suite Goldmarktól, Aggházy—Huber.
3. Rögtönzések Massenetől. b) Eroica Henseltől — Aggházy.
4. Nocturne Chopintól. b) Souvenir de Beauchamp Vieuxtempstól — Huber.
5. Liebesbotschaft, férfikar zongorakisérettel Hubertől, előadva a Zenekedvelő Egylet tagjai által.
6. Romanze Schumanntól, b) Paprice Rafftól — Aggházy.
7. Magyar nóták Hubertől — Huber Jenő.
(Kezdeté pontban 8 órakor. Helyárak: erkély-

ülés 2 frt., számozott hely 1 frt. 50 kr., bemenet 1 frt. Jegyek Uhrmannál.)

Rendkívül érdekes az egyik zenekritikus beszámolója a hangversenyről, mely a Temesi Lapokban jelent meg: «Aggházy és Huber fiatal magyar zeneművészek által e hó 18-án rendezett hangversenyen igen előkelő, de gyér közönség volt jelen a vigadó termében. Ezen feltűnő részvétlenség okát kutatni, vagy megvitatni nem tartjuk most időszerűnek s most csak azt akarjuk ez alkalommal konstatálni, hogy fiatal művészeinket a legrokonszenvesebb fogadtatás sem volt képes felvillanyozni, hogy azon kellemetlen benyomást, melyet reájuk a terem üressége gyakorolt, eltávolíthassák. A hangverseny igen szép Fischer-féle karral kezdődött, melyet a helybeli zenekedvelők egyletének tagjai énekeltek el igen szép sikerrel. Huber ur hegedűjátéka kitűnőnek mondható s különösen nagy ver-v-el és finomsággal kezeli hangszerét. Nagy mértékben kiképzett technikája támogatást nyer gyakran a zseniális merészség kifejezésében és a nyírettyű finom vezetésében. Különösen sikerültnek mondhatók chromatikus futamai. Ha Huber ur ritkábban alkalmazná cantilénáknál a hangtömörséget a balkéz tremolójával emelni ez mindenestre még inkább emelné és élénkítené előadását. Aggházy ur olyan zongoraművésznek bizonyult, ki ujjai felett ritka önállósággal és az erős akkordjáték mellett finom nyomással, valamint a pianotételeknél gyönyörű játékról a közönséget meglepte. Azon eredeti képesség mellett, melyel a fiatal művészeink bírnak, jogosan remélhetjük, hogy rövid idő múlva elfogják érni a művészi érettséget és nevük a legkitűnőbb zeneművészek sorába fog iktattatni.»

Hubay Jenő hatvan esztendővel ezelőtti első hangversenye óta, több ízben jelentett számunkra a város falain belül nagy eseményt. Egyik legemlékezetesebb hangversenyét a Moravetz-cég rendezte meg ugyancsak a Vigadó nagytermében 1910 december 14-én. Hubay Jenő ezen a hangversenyen Popper

és Székellyel együtt lépett fel és ez a kamara-trió egyik legemlékezetesebb élménye maradt hangversenyéletünknek. Beethoven C-moll és Schumann D-moll triója a kamarazene legmaradandóbb szépsége gyanánt vésődött szivünkbe, melyhez társul Hubay Jenő által játszott La Folia szegődött. Legutóbb öt évvel ezelőtt járta át lelkünket itt helyt Hubay Jenő csodálatosan nemes hegedűhangja. Akkor 1931 március 17-én Dohnányi Ernővel játszotta tüneményes szépen Franc Cézár szonátáját és a Kreutzer-szonátát.

Diadalmas ut vezetett a variasi kántorlaktól a bécsi opera márványterméig, ahol a szegény tizennégygyermekes Huber Mihály kántortanító unokáját a magyar szellemi élet legnagyobb élő alakját, mint a jelenkor egyik legnagyobb operakomponistáját ünnepezték.

Hubay Jenő, az operakomponista Karenin Annájával, nemkülönben a hetven európai színpadon bemutatott Cremonai hegedűsével és még hat operájával a dícsőségért szinte birokra kelt Hubay Jenővel a legnagyobb hegedűssel.

Nemrég a nemzetközi zenevilág tekintete a bécsi állami operaház egyik diszeladásán Hubay Jenő pompás dalműve, a Karenin Anna felé irányult. Az előadás élén Weingartner karnagy és egy egész sor fémjelzett énekeselőkelőség, köztük Németh Mária. A nézőtérén nemcsak a régi császárváros, hanem a nemzetközi világ kiválóságai, a páholyok legelsőbbikében Miklas osztrák szövetségi elnök és az osztrák kormány tagjai. Az előadás után az Operaház márványtermében Pertner államtitkár fogadóestjén folytatódik tovább Hubay Jenő dr. ünneplése.

A variasi római katolikus plébániahivatal nagy kegyelettel őrzi a falu egykori nagynevű kántortanítójának arcképét, kinek mellén ott diszeleg a Koronarend. «Michael Huber Ludimagister fuit cruce argentea cum corona decoratus».

Nem kutatjuk az érdemeit Huber Mihálynak, aki eljutott becsületes tanítómesteri munkájával a ko-

ronarendig. Nem tudjuk mit tett a nép szolgálatában. Hiszen ez az érdemrend csak szerény előrevetelt fényugara volt annak a hálának, amellyel tartozunk neki — unokájáért: Hubay Jenőért. Unokájáról már feljegyezte a történelem, mit tett nemzetéért és milyen értékekkel gazdagította a nemzetközi zenei irodalmat Hubay Jenő a pedagógus, előadóművész és komponista.

Száz esztendő: Variasi kántorlaktól a világhír névig.

Huber Mihály családfája

(a variasi róm. kath. plébánia anyakönyvi feljegyzései alapján):

N a m e	geboren	vereh	gestorben
Michael Huber*	1784		Székesút 1856./VIII./2.
Anna Dvornikovits			
Kinder:			
1. Anna Maria	1808./V./14.		1808./VII./3.
2. Christof	1809./VI./8.		
3. Christof	1810./VIII./25.		1810./IX./4.
4. Matthias Lorenz	1811./XI./5.		
5. Christina	1814./VII./8.		1814./X./8.
6. Elisabeth	1815./X./20.		
7. Elisabeth	1817./IV./14.		
8. Jakob	1819./V./27.		1819./V./28.
9. Geneveva Marian.	1820./III./25.		
10. Carolina	1821./XI./30.		
11. Anna	1823./XII./2.		1827./I./10.
12. Barbara	1825./I./25.		1825./I./29.
13. Karl	1827./VII./1.		
14. Anna	1832./I./13.		1832./II./26.

* Ludimagister fuit cruce argentea cum corona decoratus.

*Protocollum in Christo baptizatorum ab anno 1809.
die 10. Novembris.*

Liber II.

Folio 131.

Dies et mensis	Baptizatus	Parentes	Patrini	Baptizans
1a Julii 827	Carolus	Michael Huber et Anna Dvornicovics	Carolus Feszl et Anna Veber	Castulus Tengl Administrat.

Sarasate-Wieniawsky-Verdi: Requiem

Az ezernyolcszázhetvenhetes esztendő a legmozgalmasabba kegyike. Eseményekben is a legváltozatosabb, leggazdagabb. Az események szinte kilendítik a várost nyugalmából. Klein-Wien lesz a bánsági Metropolisból. Ebben nagy része van a Filharmóniának.

Hangversenyeseemények: Orgéni Aglája, Haft Berta, Timanoff Vera, Don Pablo de Sarasate, Door Antal, Donadio Bianka, Bignio Lajos, Wieniawsky Henrik, Altschul Rezső, Petzer Tóni, Hermann Mariska.

Továbbá: Verdi: Requiem, Lohengrin-premier. Gyászhir a színház köréből: Botrány. Csőd. Lőcséknél: az operaszemélyzet elbocsájtása. Néhány hét múlva a színelőadások beszüntetése.

«A szinigazgató szigorú becsületessége folytán, tentában maradt német színtagok hangversenye.»

Színházi örömhír: Sasse Vilmos az új igazgató «Neues Leben blüht aus den Ruinen.»

A színház vendégei: Geistinger Mária, Bulyovszky Lilla, Horn Vilmos (a stettini színház tagja), Frey k. a. Wiedmann Mária (nürnbergi színház tagja)

Löschner asszony (a prágai opera énekesnője). A krajovai román színtársulat. Aradi Gerő magyar társulata, Fürst direktor német társulata, Fischer-Svoboda asszonnyal, a hírneves bécsi operetténekesnővel és Rittinger Irma.

Még egy gyászhir: a Színház-Vigarda-Szálloda r. t. ingatlanai november tizenkettedikén kerülnek árverés alá. Becsérték: hatszáznegyvenezer forint.

Ez Temesvár fotográfiája ezernyolcszázhetvenhétben.

Lőcs Gusztáv a szindirektor már csak vonaglik. Bilek k. a. «betegsége» miatt, a Fidelio előadása e héten elmarad. Következő hét keddjén: «Fidelio».

«Nemadhatása esetén, egy helybeli művészkezdő fog szerencsét kísérteni a «Büvös vadász» c. dalmüben.»

Január végén a «Fatinitza» bemutatója táblás ház előtt. Nyolc nappal később Szalay operatenornak «torokbaja miatt történt megbetegedése következtében, operaelőadások már nem adhatók.»

Lőcs elbocsájtja az operaszemélyzetet. A városi tanács a további operaelőadások alól, Lőcs Gusztávot felmenti.

Március tizenhat: Lőcs Gusztáv «a színházi gondnokság engedélyével» a mai nappal beszüntette előadásait. «A beszüntetés oka: társulatának igényeit kielégíteni nem képes.»

Lőcs Gusztáv «tentában maradt» színészei külvárosi hangversenyrendezvényekkel tartják fenn magukat ideiglenesen. A rendezvényeket a közönség támogatja és egyben tüntet Lőcs ellen. A német színészek iránti részvét, városszerte nyilvánul meg és szinte illuziórissá teszi Aradi Gerő magyar társulatának vendégjátékát.

«Lőcs igazgató által oly embertelenül, fizetésük visszatartásával elbocsájtott Köck és Reichmann színészek tegnapi hangversenye a közönség részéről valószínűsítő tüntetéssé nőtte ki magát Lőcs ellen. A hangversenyen többnyire olyan közönség volt jelen, melyet

Löcs színházának naponkénti vendégeként volt szerencsés birni s már e körülmény is tanúsítja, mennyire lehetetlenné van téve Löcs Temesvárott. Szinte jól esett a diszes közönségnek a hátrahagyott színészek iránti rokonszenvét kimutatni s Löcs eljárása elleni tüntetését inscenirozni, mely utóbbinál csak egyet bánt meg a közönség, azt, hogy ezt még a színiidény tartama alatt nem tette.»

«Löcs Gusztáv szinigazgatónak szigorú becsületessége folytán téntában maradt német színtagok hangversenyei igen látogatottak. Tegnap egy gyárkültvárosi vendéglőben (Angol királynő) a másik egy józsefvárosi (Potyka) vendéglőben tartatott és mindkettőt számos válogatott közönség látogatta. Így aztán magyarázható, ha a magyar színészetnek nem jut közönség.»

Sasse Vilmos, a Ferencz József-színház új igazgatója, augusztus elsején írja alá szerződését, «amelyben a német társulat részére sok kedvezmény foglaltatik.» Szeptember harmincadikán tartja első előadását a színházban. Első estén a Trubadurban Operaegyüttese mutatkozik be.

«Albert ur gyönyörű baritonjával a közönséget meglepte (gróf). Stehle k. a. (Leonora) kin első fellépése alkalmával a lámpaláz annyira erőt vett, hogy a hang a szó szoros értelmében torkában rekedt, ezüst csengésű hangjával, könnyes énekével, bőven aratta a megérdemelt tapsokat... Az opera kisebb színpadok Achilles sarka rendezésén... a mi viszonyaink közt mindenestre csak méltányos, hogy igényeinket alább szállítsuk...»

Három hét alatt kilenc operaelőadás váltakozó sikerrel. A «Varázsfuvola» türehető sikere dacára sok megjegyzésre szolgáltat alkalmat: Hiányos rendezés kórusok és szerepek nemtudása «nemkülönbön egy pár kóristáné policiaellenes jelmeze.»

«Tegnap Mozart classisus operája a «Varázsfuvola» került előadásra türehető sikerrel. A rendezés hiányos volta a kórusok nem tudása, egy pár kóristáné policzia ellenes jelmeze a szerepek nem tudása (operában a szerepet nem tudni). A szerep-

lők közül Komlósy k. a. vált ki előnyösen míg a férfiak közül Witte-Wild Hajek, Schulze, Albert tűntek ki.»

A «Lohergrin» premierje december tizenkilencedikén szerdán este van. Wagner zenedrámája nagy közörséget vonz a színházba. Zenekar kifogástalan. «A szereplők igyekeztek helyüket betölteni.»

«A Lohengrin első előadására megtöltötte tegnap este a színházat a közönség. Elsősorban teljes elismerést érdemel a zenekar és annak karmestere Kaiser ur. A szereplők: Komlósy k. a., Witte-Wild, Albert, Heier, Schulz, Stehle k. a. mind igyekeztek helyeiket betölteni és részben be is töltötték azokat.»

Nemcsak a magyar szintársulatnak megy rosszul a nyári hónapokban hanem a kraiovai román művészegyüttesnek is. A Löcs elleni tüntetések foglalják le a közönséget.

«Néhány nap óta a nyári szinkörben a krajovai román társulat tart előadásokat. A társaság több kitűnő férfi és női tagokkal rendelkezik.»

«A román színház oly gyéren látogatott és oly részvételtségben részesül, melyet ez a társulat sokoldalú jótulajdonságainál fogva meg nem érdemel. Tegnap előadást nyolcvan látogatták.»

A Filharmónia első Európa-hirü vendégei: Orgénia Aglája énekesnő, Haft Berta hegedűművész, Timanoff Vera zongoraművész. (a jeles Liszt nővendék.) Január tizenkilencedikén pénteken tartják együttes hangversenyüket a színházban. zsufoolt ház előtt.

Műsor:

1. Spohr: Daljelenet — — — Haft Berta
2. Mozart: H re Pastore — — — Orgeni A. Haft B.
3. a) Schubert: Hová
- b) Rubinstein: Barcarolle
- c) Liszt: Carneval de Pest — Timanoff Vera
4. a) Rubinstein: Perzsa dal
- b) Gounod: Au Printemps — Orgeni Aglája
5. a) Bach: Air
- b) Spohr: Barcarolla
- c) Wieu.temps: Tarantella Haft Berta

6. Bellini: Dal az »Alvajáró«-ból Orgeni Aglája
 7. Ernst: Air hongrois — — Haft Berta
 8. Schubert-Tausig: Militair marche Timanoff Vera

Orgeni Aglája, Timanoff Vera és Haft Berta k. a. első hangversenye tegnap tartatott meg színházunkban nagyszámu közönség előtt. Orgeni k. a. ki a műsorozatból az énekrészt töltötte be, jó ízléssel és finom iskolával rendelkezik. Hangja csengő, ámibár kis terjedelmű. Haft k. a. dacára zsenge korának igen sikeresen birkózott meg darabjaival hangszerét biztosan és erőteljesen kezeli, előadása érzelmeteljes, vonzó. Timanoff k. a. Liszt tanítványa zongorajátékában szintén ízlés és könnyedség mutatkozik. Technikája magasan kifejelett s nem hiányzik játékában az érzelem sem.

Schwefelberg Apollónia növendékhangversenyét a Rudolf-Koronaherceg (Vigarda) kistermében tartja meg.

Két nappal később március tizenharmadikán Hynek Adolf dalműénekes rendezi meg estjét Hilt és Hortmann kisasszonyok, Bendiner, Frinke, Hayek, Kárrász Löwenherz, Willhar urak és a katonazenekar (Melusin karnagy) közreműködésével.

Pirosbetűs nap március huszonnégy, szombat Sarasate hangversenye. A Filharmónia rendezésében és annak helyiségében tartja hegedüestjét Door Antal zongoraművésszel, a bécsi Zene-Konservatórium tanárával.

A hangverseny alkalmából Sarasate portréját a következőkben mutatják be a közönségnek:

«Pablo de Sarasate spanyol hegedűművész, aki ma hangszerének egyik leghivatottabb kezelője ki előtt még a legfényesebb jövő áll. A művésztől következő adatokat olvassuk: ez új tüneményes jelenség a művészet egén 1846 karácsony estjén született Saragossában. Sarasate rendkívüli tehetsége már kora ifjúságában feltűnést keltett s midőn mint 7 éves gyermek először lépett a nyilvánosság elé te-

kintélyes zenészek nagy jövőt jósoltak neki. Alig 10 éves korában már bámulatra ragadta Madrid közönségét is. Izabella királynő ki előtt játszania kellett, annyira el volt ragadtatva a zseniális gyermek által hogy enormis tiszteletdíjon kívül, még egy olasz hegedűt is ajándékozott Sarasatenak melynek értékét 25.000. francra teszik. Midőn ifjává nőtt, Párisba küldték Sarasatet, hol elsőrangú mesterektől nemcsak harszere kezelésében, hanem az általános zene-tudományokban is nyert oktatást és több évig kitaró szorgalommal folytatta a művészet tanulmányozását. E körülménynek lehet tulajdonítani, azt, hogy oly előnyösen különbözik a legtöbb virtuóztól, mert nemcsak kápráztató technika által, hanem inkább a nagy mesterek műveinek szellem és érzelmeteljes interpretációja által igyekszik hallgatóira hatni és hat is. Ha bár voltaképpen force darabjai, a legnehezebb bravur darabok maradnak, amennyiben kivált a legbiztosabb vonókezelésre, a legkifáradhatlanabb kéz csuklóra van szükség. Rendkívül szép és nemes hangképzése. Reá nézve ugyanis a finom Cantiléné nem mellék dolog, melynek a technikai remeklést csupán előkészítenie kell. Az neki külön cél, noha amellet határtalan képességét a technikai nehézségek leküzdésében nem is rejti véka alá. Miután tanulmányait a fiatal művész befejezte, nagyobb körutakra indult. Beutazta az Észak-Amerikai Egyesült Államokat, meglátogatta India fővárosait, a keletet és játékával mindenütt lelkesedésre ragadta hallgatóit. Németországban mult év őszén járt először s lipcei hangversenyeivel rendkívüli szenzációt idézett elő. Bécsben is hallották a ritka művészt és gyönyörködtek bámulatos talentumában. A bécsi sajtó és közönség ritkán tanusított még művésszel szemben oly egyértelmű, oly tartózkodás nélküli lelkesedést, mint Sarasate felléptei alkalmával. Valóban rohammal vette be a szíveket. Ezekből láthatjuk, hogy egyike a legjelesebb hegedűművészeknek az, ki holnap közönségünk előtt is bemutatja magát...

Műsor:

1. *Beethoven: Sonáta op. 47. — — Sarasate—Door*
2. a) *Reinecke: Gavotte op. 129*
b) *Kirchner: Második zongoramű*
c) *Lévy: Toccata op. 52 — — Door*
3. a) *Chopin: —Es-dúr Nocturno*
b) *Raff: Präludium a -D-moll Suitteből — Sarasate*
4. a) *Graun: Gigue*
b) *Brüll: Ábránd*
c) *Rubinstein. Scene de Bal — Door*
5. *Wieniawsky: Aires ruses — — Sarasate*

Sarasate hangversenye nagy esemény. Játékát lélegzetvisszafojtva hallgatta a közönség. Külseje nem olyan érdekes, mint amilyennek a fametszvények mutatják. Szenvedélyes hegedős, de nem hegedül rugkapálva.

«Sarasate hangverseny kiválóan válogatott nagy közönséget egyesített a redout termében. A művész a hirnek, mely megelőzte, teljesen megfelelt. Bámulatos technikája csodálatra ragadta a műértőket és érzelmes játéka meghatotta, elragadta a publikumot. Az a két óra, melyet a hangverseny igénybe vett oly gyorsan múlt el, hogy alig hihettük, hogy az előadásnak valóban vége van. Játékát a közönség lélegzetfojtva hallgatta és minden szám után 3—4-szer kitapsolta. Különösen tetszettek a közönségnek az orosz nóták, Wieneawsky szerzeményei. Elismerésre méltó tehetség Door is, ki Sarasate játékát kísérelte és önállóan is bemutatta művészetét. Sarasate külseje távolról sem oly érdekes, mint a kirakatok fametszvényei után vártuk de mikor játszik arca fölelevenedik, megszépül, szemei villámlanak, ajkain önkéntelen mosoly lebben el, szóval az ember meglátja az arcán is, hogy szenvedélyes hegedős, bár a legtöbb virtuózzal ellenkezően nem igen hányja, veti magát se nem rugkapálva hegedül. A nagy közönség mindezesetre hálával tartozik a zenekedvelő egyesületnek, mert nélküle Sarasatet aligha élvezhette volna.

A Filharmónia rendezésében tartja hangversenyét Bignió Lajos, a bécsi opera baritonistája. Miután Leitert zongoraművész Bignió «zongora-adlátusa» nem érkezett meg, Bakody Lajos, kíséri zongorán. Sürgönyileg hívják át Szegedről. A hangverseny nagyszerűen sikerül és «a kritika tudja, hogy Bakodyval szemben mi a kötelessége.»

Bignió Lajos hangversenyét szépszámu közönség látogatta. A programban azon kellemetlen körülmény folytán, hogy Leitert, Bignio zongora adlátusa a kitűzött időben meg nem érkezett és helyét Bakody Lajos ur, kit Szegedről sürgönyileg kértek ide, foglalta el, bizonyos változások váltak szükségessé. Elevebbé természetesen ezek a változások nem tehetők a programot, mint a milyen eleve volt. Sarasate hiányzott belőle. Hogy Bignio csodálatos, hajlékony baritonjával, magával ragadta a közönséget az természetes. Bakody ur már azért, hogy közreműködésével lehelővé tette a hangverseny megtartását, a közönség hálájára formálhat igényt és az udvarias kritika ily körülmények között tudni fogja mi a kötelessége.

A Filharmónia közben farsangi-estét rendez. A színházban vallásos zeneműveket mutat be s ennek jövedelmét a közkórház betegeinek juttatja. Hatvan-két tagu vegyeskara (20 nő 42 férfi) Bach, Beethoven, Händel Mendelssohn-műveket ad elő. A hangverseny kitünően sikerül. A jótékony célra négyszázhuszonegy forint, hatvanhárom krajcár jut.

Hogy Beethoven, Händel, Mendelssohn nem a karzatnak való, ugyancsak igazolta ez a hangversenyest.

A zenekedvelő egyesület hangversenye tegnap este a legnagyobb sikerrel ment véghez. A páholyok kevés kivétellel mind megteltek, csak a karzat demonstrált, sivár elhagyatottságával a közérdeklődés ellen bevallva, hogy Beethoven, Händel, Mendelssohn nem neki való. A hangverseny a közkórház javára igen jelentős összeget jövedelmezett. Az előadásra áttérve, méltán mondhatjuk habozás nélkül, hogy a zenekedvelő egyesület tegnapi sikerére büszke lehet, mert nagyot merni már magá-

ban véve érdem azt kivinni dicsőség. Mint a karok, mint a magánrészek előadása összevágó volt s nagy tetszéssel énekeltek szerepeiket Sprungné, Schwefelberg, Horstmann és Stepan k. a.-nyok, valamint Pummer, Kaufmann és Heim urak. Nagy elismerés illeti Kárász urat az egyet karnagyát és Speer urat városunk első zenetekintélyét, ki a Messiást dirigálta.

a jótékonycélu hang. bevétele: összes jövedelem: 301 frt. 85 kr. adományok, felajánlások: 230 frt. 50 kr. összesen 532 frt. 35 kr. Kiadások: 110 frt. 72 kr. Tiszta jövedelem: 421 frt. 63 kr. A rendezőbizottság: ittebei Kiss Miklós, Pummer Agost és dr. Bécsi.

Dalestét rendez a Filharmónia a Gyárudvarban, zene-reggélyt a Vigadó kistermében, dalestét a Vigadó nagytermében és ugyanott tartja meg alapítási ünnepélyét, fennállásának VII. évfordulója alkalmából. Résztvesz a lugosi Zene és Dalegylet zászlószenelésén, a Gizellaárvaház megnyitására, színrehozza Mőgele Ferenc dalművét, a «Leonardó és Blandiné»-t.

A Novacsek vonósnégyes, Rechner Zseni, Gerger Ede, Weiss Miksa közreműködésével, kamaraestét rendez, melyen Bach, Haydn, Beethoven kamaraművei mellett, első ízben kerül bemutatásra Saint-Saens zongora-ötöse. (op. 14.)

Donadió Bianka a színházban, Hermann Mariska magyar hegedűművésznő a Leyritz-teremben hangversenyez.

A lengyel-kör a «Vadember» helyiségében rendez hangversenyt a török sebesültek javára. Az est vendége a békéscsabai Magyar Nemzeti Zenetársaság. Török, magyar, lengyel kompozíciókat ad elő.

Verdi: Requiem-jét, a Vigadó nagytermében mutatja be a világhírű olasz négyes: Gerster Berta (soprán) Pavrini Eugenie (alt) Zobelli Carlo (tenor) Acina A. (basszus). A művésznegyest Weber Emil, bécsi zongoraművész kíséri.

A második nagy hegedűsoda: Wieniawsky Henrik is a Filharmónia vendége. Április harmincadikán, vasárnap este nyolc órakor hangversenyez a Leyritz-teremben. A nagy hegedűs műsorát Deutsch Willyvel következőképpen állította össze:

1. Beethoven: —F-dur Románc — Wieniawsky—Deutsch
2. a) Schumann: Andante és Varrációk
b) Bach: Präludium — — — Wieniawsky
3. a) Chopin: Nocturno
b) Raff: Polka glissante — — — Deutsch
4. Ernst: Magyar dalok — — — Wieniawsky—Deutsch

Deutsch Willy helyett, Altschul Rezső kíséri a hegedű nagy mesterét és magánszámaiban Schumann, Chopin, Liszt zongoraműveket játszik.

Wieniawsky Henri hangversenye iránt (holnap vasárnap este nyolc órakor a Leyritz-féle teremben) élénk érdeklődés mutatkozik. Figyelmeztetjük közönségünket a ritka alkalomra, midőn a világ legelső hegedűművészt hallhatja. Wieniawsky hangversenye bizonyára eddigi összes hangversenyeinek koronája lesz. Jegyek Uhrmann E. papirkereskedésében válthatók.

Wieniawsky diszes közönség előtt tartotta hangversenyét, melyről «birálatot írni merészség volna.» Jövedelme sokkal kevesebb volt mint más városban..

«Wieniawsky Henrik igen diszes közönség előtt tartotta meg hangversenyét, a Philharmónia teremben. Birálatot írni a most élő legelső hegedűművésztől sokkal merészebb volna, sem hogy azt még csak meg is kísérelhetnők, éppen azért elég csak annyit megemlítenünk, hogy a nagy művész játéka a közönséget szünni nem akaró frenetikus tapsviharra ragadta. Hogy azon ban Wieniawskynak minő kellemes megemlékezésben marad városunk, az már más kérdés, mert a kiadások leszámítása után sokkal kevesebb jövedelme volt, mint amennyit eddigi körutazása alatt Magyarország bármely kis városában bevett. A mi közönségünk szeret műizlésével kérkedni, hanem mikor aztán — de Sapiente sat —... Wieniawsky játékát Altschul kísérte zongorán s azonkívül Schumann, Chopin és Liszt szerzeményei közül is játszott. Ere detileg Deutsch Willynek kellett volna kíséreni, de ez a hangversenyre le nem jövén a műsorozat is változást szenvedett.»

Petzer Tóni neves basszista hangversenyét is a Filharmónia rendezte, Sprung Fanny, Kárrász Rezső és Filharmónia közreműködésével.

Harc a brácsás körül

Az elmúlt esztendő nagy lendületéből és mozgalmasságából semmi sem maradt a hetvennyolcas év számára.

A hangversenypódium egyetlen nevezetessége a tizenhatesztendő Krezma Ferenc hegedűművész. Zágrábrából jön nővérével Anettével, a zongoraművész nővel.

Rajtuk kívül Nagy Jakab fuvolaművész régi ismerősünk is ellátogat.

A hangversenyévadot a Filharmónia béleli ki rendezvényeivel.

A Novacsek-család nivós kamarazenélései mellett, fényesen sikerül a gyárvárosi Izraelita Nőegylet és a Segítő Boldogasszony nőegylet jótékonycélú koncertje.

Tavaszig Sasse Vilmos társulata játszik a színházban. Az operagyüttesnek gyakran akad munkája. Kayser Emil karmester jó előadásokról gondoskodik.

A. opera vendégművészei közül, említésre méltóak: Komlósy Xavéria, Puschmann Hedwig, Ellinger József, Raverta. «Lohengrin, Faust, Don Juan, Zsidónő, Norma, Freischütz, Hugonották» van műsoron.

Január végén Fürst társulatának vendégelőadásaiért lelkesedik a közönség.

Sasse Vilmos helyére az Osztrák Földhitelintézet állít direktort a temesvári színház élére, Schwabe személyében.

Április elején az Aradi Színügy-gyámolító egyesület társulata kezdi meg vendégjátékát «Kisasszony a feleségem» c. operettújdonssággal. A társulat igazgatója Mátray B. Béla. (Családi neve: alcsik-tusnádi Betegh Béla.) Az aradi vendégek műsorán dalművek

is szerepelnek. A fővonalon álló vendégénekesek: Bettelheim Janka, Krieger Kornélia, Dalnokyné — Konti Fanny, Marcell Géza, Dalnok Béni. «Mártha, Traviata, Faust, Hunyadi László», kerülnek színre.

Vilhar és Hajek zeneképzőintézete meghívott vendégek előtt rendez hangversenyt a józsefvárosi «Magyar Király» vendéglő helyiségében.

A gyárvárosi Izraelita Nőegylet a Vigadóban tartja neg jótékonycélú koncertjét. Tiszta jövedelem hétszáz forint. A hangverseny erkölcsi sikere is minden tekintetben fényes. Közreműködnek: Scheidt Ida, Novacsek Rudolf, Rechner Henrietta, Wiesner Anna, Böhm Vilma, Weiss Miksa, Novacsek testvérek, Horstmann k. a. Löwenherz Ede, Reiner Róza, Kátscher Eugénia.

A «Segítő Boldogasszony» nőegylet jótékonycélú estjét a színházban rendezte. Szereplők: Rieger Ilka, Novacsek Rezső és Márton (zongora trió) Bersuder Irma (zongora, Wilmers: Sóvárgás.) Előadásra kerül Mőgele Ferenc dalműve.

Érzékeny veszteség érte a város zenei társadalmát április tizenhetedikén, Schwefelberg Apollónia halálával. Az elhunyt énekesnő első zenei kiképzését Pfeiffer Móríc dómkarnagytól nyerte. Bécsben Binder Károly és Gentiluomo Giovanni-nál tanult. Operaszínpadra Darmstadtban Schindelmeister és Moszkvában Rubinstein készíti elő. Utolsó professzora Elsler, berlini zeneigazgató. Évekkel ezelőtt tagja a temesvári szintársulatnak. Mint széphangu énekesnő, nagy diadalokat aratott. Elsőrendű, kitűnő színpadi tehetség, aki az utóbbi években különben mint zene-pedagógus hasznos munkásságot fejt ki hangképzésben, zongoraoktatásban. Halálát követő napon délután temetik a belvárosi Demkóházból.

Az eszéki születésű Krezma Ferenc hegedűművész a Vigadóban tartja hangversenyét. A fiatal művész «kellemdus» nővére, Krezma Anette a zongorakiséret szolgáltatása mellett, magánszámokkal is szerepel. Ferenc, Raff: Cavatiná-ját, Wieniawsky: Polo-

naise és Souvenir de Moskout-ját, Paganini: Norma-Fantáziáját játsza. Anette, Rubinstein, Liszt művekből állítja össze műsorát. «A hangversenyről a közönség távoltartotta magát.» A Krezma testvérek másnap, a Filharmónia dalestjén működnek közre.

Színház és katonazenekar között, a mélyhegedős miatt, konfliktus támad. A színházi zenekart szerződése, Herkulesfürdőre szólítja. Néhány hétre tehát a színháznak más zenekarról kell gondoskodnia. Mélyhegedős nem akad. A színház vezetősége a katonazenekarhoz fordul kiegészítő brácsásért. A felsőbb katonai hatóság, ígérete ellenére, a katonazenekar karmestere megtagadja a kiegészítést azzal, «hogy ő az illető zenész hiánya mellett, bandájával nem mellet semmire sem.»

A bíróság június ötödikére tüzi ki az árverést az Osztrák Földhitelintézet kérelmére, a temesvári Színház-Vigadó-Szálloda épületeire. Kiküldési ár hat-száznegyvenezer forint. Kiküldési áron alul is eladásra kerül.

«A zenekedvelő egyesület az osztrák államvaspálya által pünkösdre tervezett kéjvonattal kirándulást rendez Herkulesfürdőre és Orsovára. Pünkösdhétfőn hangversenyt ad a herkulesfürdői gyógyteremben, melyhez a főpróbák az adakalehi szigetvárban fognak tartattni, ... és így az első lesz, mely az ujonnan elfoglalt várban hallatni fogja a magyar dalt...»

Kajetán Lipót zenetanító növendékhangversenye várakozáson felül jól sikerült. Marx Antal kir. tanácsos tanfelügyelő meleg szavakban méltatta Kajetán Lipót érdemeit.

A Filharmónia ezévi hatodik hangversenyét, Miskolc és Eger árvizkárosultjai javára rendezi. Az estélyen nagy sikert arat Lichtscheindl Henrietta, Mozart zongoraversenyével (zenekarral.)

Nyolcadik évi fennállása alkalmával rendezett hangversenyén a «zordon idő miatt» kevés közönsége van a Filharmóniának. A november tizediki hangversenynek, még egy kellemetlen epizódja van.

Éjjel után eloltják a «gázvilágot és így a közönség kénytelen a nyitvalevő kávéházakban bujdosni. A jövőben majd, vaspályakocsikról sem szabad megfeledkezni.»

«A zenekedvelő egyesület nyolcadik évi fennállásának hangversenye szépszámu közönség előtt folyt le. A közönség nagyrészt a zordon idő tartotta vissza a látogatástól. Figyelmeztetjük az egyesületet, hogy előre látható rossz időjárásnál gondoskodjanak egy közúti vaspályakocsiról, ahová a közönség eső és szél ellenében menekülhessen. És még egy kellemetlen jelenet történt, az, hogy éjjel után 40 vendég jelenlétében eloltották a gázvilágot és ezek kénytelenek voltak még nyitva levő kávéházakba bujdosni.»

Október elsején Schwabe német társulata nyitja meg a téli színiévadot. Zsufolt ház.

Nagy Jakab, a «Hét választó fejedelem»-hez címzett vendéglő nagytermében tartja meg hangversenyét.

Joachim—Brahms

A bécsi Földhitelintézet kegyeltje, Schwabe színigazgató nem szimpatikus a temesvári közönségnek. A magyar közönség összefog. Nem tudja, de nem is akarja megbocsájtani Schwabénak egyik meggondolatlan, a magyar közönségre sértő kijelentését. A németeknek sem kell Schwabe, aki egészen tehetségtelen színészekkel, kritikánaluli előadások sorozatát hozza.

«Színházunk megnyílt és gyönyörködhetnek is benne azok, kiknek izlése egyirányu az ittműködő német színészek «művészetével»? Az első előadásnál még voltak látogatók, mert hittek a nagy garral behirdetett nagyszabásu repertoárhoz kellő tehetségek létezésében. Azonban oh keserű csalódás, mily szomorú képet nyújtott a való! A magukat művészeknek neveztető szereplők közül alig találkozik egy-egy ki szerepét tanulmányozni csak képes is volna.

Mint betanított szajkók mondják el szerepeiket a közönség untatására, melynek az időzött magyar színészek valóban művészi és az itt időző német színészekéhez még csak nem is hasonlítható játéka, még mindig élénk emlékezetében maradt...».

«Bármerre megyünk, mindenütt csak panaszt kell hallanunk. Panaszt a színházunkban működő igazgatóságnak tapintatlansága ellen s panaszt a semmi élvezetet sem nyújtó előadások ellen. Már ötször adatott itt a Bécsi Ünnepi Menet egymásután, mégpedig oly semmitmondó darab kíséretében, melyhez a felséges pár ezüstmennyezőjét hozzákapcsolni legalább is tiszteletlenség. De különben is nem Temesvár intelligens közönsége elé való ez a darab. Továbbá a szereplők viselkedése megjárna talán egy cirkusbéli bohóc ostobaságai között. Különösen súlyos vád emeltetik az igazgató Schwabe ur ellen, ki egy megdöbbenéssel kijelentésével a temesvári magyar elemet nagyon megsértette. De nem akarjuk elhamarkodni a dolgot és akkor vágjuk majd a magyarfaló sógornak szemébe a saját nyilatkozatát, ha majd időnként megemlékezünk a német művészetéről és német művészekről?..»

Tavasszal, az aradi Színügy-gyámolóító egyesület társulatát Mátray B. Bélával az élén, örömmel fogadják a közönség. A megnyitó-estén, április tizenharmadikán, premier: «A piros bugyeláris». Másnap a «Corneillei harangok» (magyar nyelven először.) Az aradi együttes operaelőadásai, nem vállanak ki meglepedést.

I. Ferenc József és Erzsébet királyné házasságának huszonöt éves jubileuma alkalmából, díszelőadásban kerül színre a Zsidónő.

Locsarek karmester számára az operaelőadások nem jelentenek dicsőséget. Zenekar «kevés gondot fordít az összjátékra. A nőikar (vidéki színházak réme) ékes hangokkal rémitgeti a fülérzékét.

A szombati Faust előadás nem tartozott a legsikerültebb operaesték közé. Gretchen Bély Hermin k. a.

igen rokonszenves megszemélyesítőre talált. Dalosban passzív Faustot láttunk ott, hol aktivitást vártunk volna. Mephistót Marcell nem jó maszkirozásban mutatta be. A zenekar rosszul működött. Dacára a közönség szüntelen kifakadásának oly kevés gondot fordít az összjátékra, hogy a fülérintő hangok a leggyakorlottabb énekest is zavarba hozhatták.

«A női énekar, a vidéki színházak e réme is ékes hangokkal rémitgeti nemcsak a műértők, de még a laikusok fülérzékét is.»

«Büvös vadász... a karmester és az igazgatóságtól elvárjuk, hogy a zenekar azon tagjait, kik a kellő összehangozatos játéknak csak hátrányára ülnek ott, távolítsák el és ültessenek oda olyan egyéneket, kiknek nemcsak a napi pénz érdembehozása hanem ugyanannak érdemszerű kiérdemlése a kitűzött céluk...»

A Temesi Lapok színházi referense maga mondja hogy a legnehezebb feladatok egyike színházi kritikát írni. Bevallja, hogy objektív kritikát csak elvéve olvashatunk.

Mondhatnám, hogy a legnehezebb feladatok egyike színházi kritikát írni. Avagy ki volna képes annyi különféle érzésnek, felfogásnak és az illetők subjektivitásához kötött idézetnek szabatos és megfelelő irányt határozni meg. Mindenki saját subjektivitásából saját felfogása és műveltségének foka után fogja fel a darabot és bírálja meg az előadást. Azután az ember mint alanyi lény a kritikát saját subjektivitásának rendeli alá s egy szép üde arcú színésznő külkellemei miatt elnéző lesz azon hibákért is mi az előadó hátrányára lenne felróvható. Objektív kritikát tehát csak elvéve olvashatunk. Aradi kedves vendégeink Gounod «Faust»-ját adták elő nagy tapsviharral.

Ebben az esztendőben úgy a magyar, mint a német társulat operaegyüttese nagyon gyenge. A téli színiévadban, már egyetlen operaelőadás nincs.

A közönségnek jó színház kell. Nem tesz nyelvi,

nemzetiségi különbséget. Miután a novemberben vendégszereplő szerb szintársulat előadásai megfelelnek a közönség igényének «folyton szép számmal látogatja az előadásokat.»

A gyárkölvárosban működő szerb szintársulat melynek főtagjai Ruzsitsné, Maximovitsné, a két Handzsits nővér, továbbá a széptehetségű Ruzsits, Rajkovits bármely fővárosi szinpadnak díszére válnának... a közönség folyton szép számmal látogatja az előadásokat, melyek különben megfelelnek az igényeknek... mily contrast ez a társulat a helyben működő németekéhez, az első egy színekben életteljességben, humorban gazdag világ, utóbbi T..... kertje pipacsai-
val, napraforgóival, mákvirágaival és néhány belladonával érett gyümölcs valamennyi, csak a fát kell megrázní s mind lehull magától. Nemsokára énekelhetjük: «seprík a temesvári nagy utcát, masiroznak a német diátristák...»

Schwabe igazgató a Földhitelintézetnek nem válik díszére. Temesvárnak még kevésbé. «December tizedikén este, színházi pénztárát le akarják foglalni.» Nívós hangversenyek egész sora nyújt kárpótlást a színházért.

A Filharmónia ezuttal is világhírű művészeket állít hangversenydobogójára: Florenci vonósnégyes (március 5) Liedl Ferenc Schaumburg-Lippe hercegi kamara-hegedűművész (április 6.) Joachim József és Brahms János (szeptember 15.) Huber Károly és Aggházy Károly (október 18).

A hangversenynek sorát a Filharmónia nyitja meg. Április hatodiki, színházban megtartott hangversenyén közreműködnek: Liedl Ferenc hegedűművész. (Wieuxtemps: Faust-ábránd, Raff: Cavatina, Wieniawsky: Legenda, Sarasate: Zigeunerweisen) Bersuder Mária (Liszt: Rosignol) Bendiner, Gerger, Novacsek Márton, Rezső, Oszkár, Hromadka, Pilcz, Sedlmeyer, Speer, Stummer. (Volkman: Szerenád.)

Novacsek kamaraegyüttese zeneestjét a Vigadóban tartja. Műsoron: Novacsek Rezső C-moll zongorakvartettje (zongoránál Rechner Jenny.) Mendelssohn: Hegedűverseny (Novacsek Ottókar) Haydn quartettek.

Dühl Károly bécsi citeraművész, a Vigadó kistermében játszik egész estét betöltő műsort.

Nagy érdeklődés mellett tartja ária-estjét Bogdánfi Vanda, férjezett van der Meere grófné. A katonazenekar kísérete mellett, Linda, Dinorah, Sevillai borbély, Tannhäuserbölt énekel. Saját zongorakísérete mellett, Chopin, magyar és spanyol dalokat énekel.

Bogdánfi Vanda által a vigadóban rendezett hangverseny kitűnően sikerült. Ezen elsőrangú énekesnő, kinek tiszta és ezüst csengésű hangja remekül sikerült futamai, trillái és staccatói a közönséget valóban elragadta, Európa legelső szinpadain énekelte igen nagy tetszés mellett. Többet egyrangba helyezik őt Nilson Kristiával.

A nagy érdeklődésre való tekintettel, második hangversenyét a színházban tartja.

Joseffy Ráfáel zongoraművész, a Vigadóban megtartott estjét, szintén megismétli.

A Florenci vonósnégyes a Filharmónia termében nagy és előkelő közönség előtt játszik. A vonósnégyes tagjai: Jean Becker (első hegedű) Enrico Masi (második hegedű) Liugi Chiostrri (viola) Louis Hegyesy (cselló).

Műsor:

1. Mozart: —B-dur No. 3
2. Schubert: Der Tod und das Mädchen
3. a) Haydn: Andante
- b) Dessef: Andante
- 4) Beethoven: —A-moll op. 132.

A Filharmónia áprilisi hangversenyét a 39. gy. ezred zenekarának közreműködésével rendezik még a Vigadóban. Többek között két helyi szerző műve

kerül bemutatásra az estén. Kárrász Rezső: Röslein und Wanderer (énekkettős). Előadják: Filip Róza (soprán) Stepán Zsófi (alt) és Neubauer Vilmos: Mach auf des Herzens Fensterlein c. kompozíciója (magánének karral.) A katonazenekart Hock vezényli.

A Novacsek kamaraegyüttes, a muzeum javára a megyeháza termében rendezett zeneregélyén, Bazini Antónió: D-moll négyesét, Beethoven: G-dur zongoraquartettjét (Scheidt Idával) Novacsek Rezső: Hegedű-zongora szonátáját mutatja be.

Hayek zeneszerző a józsefvárosi «Három király» vendéglő termében szerzői estét rendez a Filharmónia közreműködésével.

«Valóságos népvándorlás indul meg az utcákon a Joachim-Brahms hangverseny alkalmából. A Vigadó nagyterme zsúfolásig telik meg, a karzaton is hemzsegs a közönség. Hangverseny után «pezsgő és jókedv» közepette, Joachim pohárköszöntőt is mond.

A Joachim-Brahms hangverseny műsora:

1. Beethoven: - G-dur Szonáta 30. mű - Joachim-Brahms
2. Bach: Chacone - - - - - Joachim
3. a) Gluck: Gavotte
- b) Scarlatti. Szeszélyke - - - - - Brahms
4. Spohr: Apagio - - - - - Joachim-Brahms
5. Schubert: Andante, Scherzo, Induló - Brahms
6. Brahms: Hegedűverseny - - - - - Joachim-Brahms

«A Joachim-Brahms hangverseny városunkban nagy mozgalmat idézett elő. Valóságos népvándorlás indult meg az utcákon csak azért, hogy élvezhessék az Európaszerte híres művészek játékát. A vigadó terme zsúfolásig megtelt, még a karzaton is hemzsegett a közönség. Magára a zenére, a művészetre nem akarunk most érdemleges méltánylásokba bocsájközni, mert lipunk egyik igen tehetséges munkatársa — ki a zeneművészet terén már több ízben szerzett magának hervadhatatlan babérokat — szándékozik a játék művészi volta felett hosszabb értekezést írni, melyet lapunk egy legközelebbi számában fogunk a nyilvánosságnak átadni. Ez-

ttal csak arra akarunk még vonatkozni, hogy Temesvár sz. k. város közönségének műérzéke nemcsak teljes egészében volt kielégítve, hanem a lelkesedést még eddig nem ismert fokra emelte. Emlékezetes marad e nap értelmi közönségünknel még igen sokáig, s mindenkor örömmel fog visszaemlékezni a művészek részéről ránk háramolt megtiszteltetésre és azon élvezetre, melyet ezek valóban remek művészi játékok által nyújtottak. Az előadás után művészeink a «Koronaherceg» éttermében több zenekedvelő társaságában vacsoráltak hol pezsgő jókedv közepette több ízben lettek felköszöntve, s a felköszöntők egyikére Joachim ur egy igen sikerült rövid beszédben válaszolt. Később pedig számos tisztelőik által kísértetve az osztrák államvasut józsefvárosi állomására hajlattak, honnét még az éjjel Budapestre utaztak.

Péntek, szeptember 19. «A Brahms-Joachim hangversennyel kapcsolatban —k— egy négyhasábos beszámolót ír tárcarovatban». A zenéről és zenészekről» címen. Bevezetőképben egy Mottót citál: Minden kritika, történelmi és bölcsészeti alap nélkül tartatlanul függ a levegőben.

Majd hosszasan foglalkozik a jelenlegi zeneállapotokkal, az előadó és alkotó művészettel... A fokozódott igények a gyakorló zenészeket a lehető legnagyobb technikai ügyességre utasítá, ez ismét a zeneszerzőkre gyakorolt mély hatást, mert ez gondolataik elé technikai nehézségeket gördített. Tagadhatatlan ugyan, hogy a virtuozitás következtében a gyakorló művészek tévutra jutottak, mert az eszközben keresték a célt s a saját «én»-t annyira előtérbe tolták, hogy a szerző feledékenysébe jött általa. Az előadás ragyogó technikájában, kitűnő választékoságában látták a művészetet és feledték a zenészt, de mindazonáltal el kell ismernünk azt, hogy ezen kizárólagos virtuozításra okvetlen szükség van, és enélkül modern hangszerelés nem is képzelhető. Azon

művészek között, akik utját állották a művészet e sekélyesedésének és legsikeresebben működtek ellene, elsősorban áll a kitűnő nemében egyetlen hegedűs: Joachim József, kit szept. 15.-én hallottunk a Philharmonia egyetel által rendezett hangversenyben, de sajnos oly rossz akusztikájú teremben játszani.

Hasonlíthatatlanul eszményi hegedűjátéka példánya egy minden tekintetben tökéletes hegedűsnek. Hivatásának érzülete, magasra helyezi őt, az egész zenevilág virtuózai fölé, ő zenetudós mindenek előtt! S kitűnő tehetsége egyedül az igazi és valódi művészet szolgálatában van. Független állásánál fogva német hon minden szólójátszóira mérvadó hatást gyakorol. Mennyire igaza van a «Neue Freie Presse» szellemes kritikusanak, őt plasztikus hegedűsnek nevezni..., aki látta minő könnyűséggel lön a jellegdarab (Bach: Chacon) keresztülvive, az aligha sejtji, minő roppant fizikai erőszű szükségeltetik a jobb kéznél. A nyirettyü felfelé való húzásai nem különböztet hetők meg, a lefelé való vonásoktól — a nyirettyü kezelésnek ily műszabályát, minőt Joachimnak alkalma volt e poliphon zenerészben bemutatni — aligha fog még egy hegedűművész sajátján mondani. legátójai, lököleg előadott futamai árpeggiójai, árnyékolásai, kezdve a pianissimótól, egész a fortissimó legszélső határáig, utánozhatatlanok, e hangoltatásnak ily mesés tisztaságát egy hegedűművész sem érte el...

Brahms, ki e darabok zenerészét vette át e hangversenyen egy «gavottot» játszott Glucktól és két Caprice-val remekelt, melyek közül az első a roppant bravúrral tett hatást, míg a Paganini-Schumann félek lágú hangzatosságánál fogva tetszettek. Schubert Andante-cherző és marsch-jában annyira párosította az erőt a bájjal, hogy különösen, az utolsó rész, mély benyomást hagyott hátra. Ha Brahms előadásában megemlékezünk a szigoruan pontos felfogásról és a fáradhatatlan kitartásról, úgy misem marad egyéb mint sajnálatunkat fejezni ki a terem rossz akusztiká-

járól, mely a részletek tisztaságára volt hiálással. Mint zeneszerző Brahms sokkal nevezetesebb mint zongoraművész, habár szerzeményei még nem egészen élvezhetők a nagyközönség által, mi ritka, külön, de mindig eredeti gondolatainál és művészi átdolgozásainál fogva nem csodálható. Ahhoz, hogy Brahms a jelenkor legtehetségesebb zeneszerzői közé tartozik, nem fér semmi kétség. Ezt mutatja új hegedűkoncertje D.-ben melyet Joachimnak ajánlott és mely ugy alapján mint keresztülviteléhez méltón sorakozik előbbi mesterműveivel. Sajnos hogy nem hallhattuk ezt zenekari kísérettel, hol a finom alkotások jobban előlépnek és az első hallásnál ugy áthainak, elragadnak, mint azt Joachim valóban bámulatos hanglejtéssel érte el...

Néhány nappal a Joachim-Brahms hangverseny előtt, Kéler Béla zeneszerző, egy hamburgi lap-példányt juttat el a Temesi Lapokhoz, amelyben Brahms ot támadja a «Bártfai emlék» c. kompozíciójával kapcsolatban.

Temesi Lapok 1879. szombat, szept. 6.

Brahms, a híres zeneművész, ki tudva levőleg Reményinek néhány táncdarabját némi változtatásokkal a magái gyanánt adta ki, most hamburgi lapokban Kéler Béla hazánkja által a következő levélben támadtatik meg: „Az Eib” pavillonban többször tartott hangversenyek alkalmával, amint „Bártfai emlék” cz. magyar táncdarabomat előadattam, több oldalról azt a megjegyzést tették, hogy mikép merészlem én azt a műsorban mint saját szerzeményemet megjelölni, miután itt általános az azt hiszik, hogy nevezett darab Brahms szerzeménye. Hogy ezen téves hitet, mely a zenevilágban már is uralkodik, helyre igazítsam és hogy szerzői jogomat megóvjam, kénytelen vagyok ezennel kijelenteni, hogy én a nevezett táncdarabot, 1858ban írtam és azt a debreczeni arénában adattam elő és még ugyanazon évben jelent meg ezen szerzeményem zongorára 31. műszám alatt, Rózsavölgyi és társ. cégénél Pesten, 1870 eleje táján, tehát körülbelül 12 évvel később. Brahms tiz különféle táncdarabot, közöttük a fentemlített szerzeményemet, (5. sz. alatt) zongorára négykézre állította össze. S ha bár Brahms ur érdemei, melyeket ő magának ezen táncdarabokkal kiérdemelt, a zenevilág által már régen elismertettek, s én azokat mint magyar annál

nagyobbra becsülöm és méltányolom, mégis úgy hiszem ezen eredeti dallamok szerzőjére is gondolni kell azon régi latin mondat szerint: „Fiat justitiae perezat mundus.“
Hamburg, 1879 augusztus.

Kéler Béla.

A Filharmónia IX. alapítási ünnepélyét a Vigadóban tartja meg nagyszabású hangverseny keretében. Az estén a vidéki dalosegyesületek közül, a fehér templomiak, lugosiak, és nadrágiak küldöttségileg, a gyárkövárosi Dalkör teljes számban jelenik meg.

A Filharmónia pénztárkönyvében ebben az esztendőben, háromezerszázötvenegy forint ötvenhét krajcár bevétellel szemben, kétezernégyszáztizenöt forint két krajcár kiadás szerepel.

Wilt Mária cs. kir. udvari kamaraénekesnő és Essipoff Anette zongoraművész nő a Vigadóban tartják együttes hangversenyüket.

Schlichter Helén zongoraművész nő a Vigadóban rendezett hangversenyén Löwenherz Ede (ének) Novacsek Ottokár (hegedű) Rechner Jenny (zongora) is közreműködnek. Schlichter Helén, a következő zongoraműveket játsza: Mendelssohn: Preludium és Fuga, Hentselt: Etud, Weber-Tausig: Aufforderung zum Tanz, Chopin: Polonaise Es-dur, Paganini-Liszt: Etud.

«Egy új művész érkezett városunkba Prof. Gogliano, ki egy új hangszert talált fel. A hangszer 34 kristálypohárból áll, melyek a hangolás szükségéhez mértén vízzel töltetnek meg s ezeken a legnehezebb zeneműveket mesterileg játsza. Kedden este fog a színházban fellépni.»

A Joachim-Brahms-esthez hasonló kivételes érdeklődést vált ki Eibenschütz Ilona hét esztendő zongoracsoda hangversenye a színházban. Különösen Brahms-művek interpretálásával büvöli el hallgatóságát. (Ebben az időben Schmidt János tanítványa a bécsi zeneakadémián. Később Schumann Klárától tanul. Neves Brahms-interpretátor lesz.)

Az esztendő utolsó napját is a Filharmónia fog.

lalja le. Szilveszteri hangversenyének jövedelmét a levesosztó intézetek és a szegénylős szegények javára fordítja.»

A végzetes »Nőuralom«

Az ezerryoicszáznyolcvanas esztendő, nagy szomorúságot hoz erre a városra. Büszkesége: az olasz reneszánsz stílusban, Hellmer és Fellner bécsi építésszek terve szerint épült színház borzalmas tűzkatasztrófa áldozata lesz. Thália temploma nem éri meg a felavatás ötödik évfordulóját sem. Az 1,440.000 forinttal felépített építészeti remekmű elhamvadt. Csupán a Vigadé és Szálloda maradt meg.

Az esztendő első színházi napjai Schwabe végvonaglásával telnek el. Január tizedikén már Blau tart próbákat a színházban. Ot nappal később a «Seekadett» c. operettel veszi kezdetét a tulajdonképeni sziriévad. Az operettujdonságot Viktorin karmester vezényli.

Ezen az estén mutatkozik be Wallenstein k. a. operettprimadonna és Egelseer tánckomikus. A darabnak harminckét gyermekszereplője van.

Vigjáték és színmű mellett, operett uralja a helyzetet a Blau éra alatt. Dalmű nem szerepel műsorán. Inkább attrakciókkal csalogatja színházba a közönséget.

Több estén öt háremtáncosnők és bajadérok fellépte jelent biztos kasszasikert.

A temesvári születésű Hegyesy operetténekes a pesti Nemzeti Színház tagjának vendégszereplése is nagyszerű üzletnek bizonyul.

A Blau-társulat jóval a szezonzárás előtt fejezi be előadásait a «Boccacio»-val. Társulatának tagjai a józsefvárosi «Karpfen» vendéglő nagytermében rendeznek színelőadásokat.

Gerőfy Andor magyar társulata husvét vasárnapján kezdi meg előadásait a «Piros bugyelláris»-sal.

A magyar színház megnyitó előadásán a telt ház tanubizonysága annak, hogy a magyar művészetek iránt mindinkább erősödik az érdeklődés. A vasárnapi megnyitó a «Piros bugyelláris» c. énekes népszínművel lett megtartva. A szereplők még annyira újak és ismeretlenek a darab is, hogy nem mondhatunk semmit részletesen. Gerőfyné az egyedüli kivétel, ki játékban eleganciában és hangban is Blaha Lujza riválisa.

Husvéthétfőn Gerőfyné, Gerőfy, Farkas, Esigó, Debocsányi aratnak fergeteges sikert a «Cornevillei harangok»-ban.

Általános nagy érdeklődés nyilvánul a Gerőfy társulat előadásai iránt. «Mátyás király szerelmi kalandja», Falu rossza, IV. László (Tótkay Mária felléptével) Nótás Kata, Fatinitza (Marcell Géza felléptével) Toloncz Ágnes asszony, Huszár csiny, Boccacio kerülnek bemutatásra.

Április végére Gerőfyék négy diszelőadást készítenek elő: Felekiné—Munkácsy Flóra a Pesti Nemzeti színház művésznőjével a címszerepekben. Az érkező Feleky művészházaspárt a város előkelőségei április huszonnyolcadikán, szerdán fogadják az állomáson. A negyvennyolcas honvédek is kivonulnak és Felekit, mint a pesti negyvennyolcas honvédek elnökét köszöntik. Ugyanaznap este Stuart Mária címszerepét, következő napon a Törvénytelen fiú főszerepét, pénteken, április harmincadikán Szigligeti: Nőuralom c. vígjátékában Ilonát alakítja Felekiné.

Az ujság pénteki számában közlemény jelenik meg: «Holnap, május elsején diszelőadás Ormos Zsigmond főispán névnapja tiszteletére. Felekyné vendégszerepel. Gerőfy színtársulata már csak három előadást tart.»

A diszelőadásra nem kerül sor. Röviddel a «Nőuralom» előadása után, lángokban áll a temesvári színház. A tüzvész oka kiderítetlen marad. A színház

belseje porrá ég. Ruhatárat, könyvtárat és egy zongorát sikerül megmenteni.

A «Nőuralom» c. darabbal avatják fel ezernyolcszázhetvenöt szeptember huszonkettedikén a temesvári színházat. Felekinével a főszerepben. Ot évvel később, április harmincadikán a «Nőuralom» c. Szigligeti darabbal érnek véget az előadások a temesvári színházban.

Felekiné fellépése szörnyű esettel fejeződött be. A színház leégésével, melyet péntek éjjel fél 12 órakor kitörő tűz pusztított el. Ot évvel ezelőtt történt, hogy a péntek este színrekerült «Nőuralom» színművel nyitották meg a színházat ugyancsak Felekinével a címszerepben és ma öt év múlva ilyen tragikus lett a vég és befejezés a művésznő fellépésével kapcsolatban. Éjjel, amikor a tűz kütött a színház közelében és szomszédságában levő «Koronaherczeg» szálló vendégei között láttuk Felekinét is, ki kezében kofférével tehetetlenül állott az utcán. Nem akad ki a művésznő segítségére jött volna. Sem a színház megnyitásakor sem most nem hozott szerencsét a művésznőnek a «Nőuralom».

Gerőfy társulatával a katasztrófát követő napon elhagyja Temesvárt.

Ebben az esztendőben nincs több színelőadás.

Sachse, bécsi színházi ügynökség és egy magyar színtársulat megkeresi a várost a Redutban rendezendő színelőadások ügyében. Ezek a kísérletek megkísérülnek, mert a Redut bérleti feltételei szerint, a terem színelőadások céljaira bérbe nem adható.

Hangverseny és más rendezvény nem nyújt elegendő kárpótlást kulturigények szempontjából.

Az első nagyobb szabású hangversenyt a Filharmonia rendezti a Redutban március huszonharmadikán. Bemutatásra kerül Haydn: «Teremtés» c. oratóriuma. Szólisták: Horstmann és Philipp K. a. Löwenherz Ede, Pummer Ágost, Kharer. «Ugy a szólisták, valamint kórus és zenekar elsőrendűek.» Az

estén a katonazenekar működik közre Hock karmester vezetésével.

Az oratóriumot április hatodikán megismétlik «az elsőnél is nagyobb sikerrel.» A lugosi, nadrági, karánsebesi dalárdák képviselői is megjelennek az estén.

Tellini Amália jürtenbergi udvari énekesnő ária és dalestje, a második hangversenyélmény. Donizetti, Weber, Rubinsteintől énekel áriákat és dalokat zenekarkísérettel. Hock katonakarmester Spohr hegedűversenyét játssza.

A Filharmónia ebben az esztendőben még öt dalestét rendez.

Októberi hangversenyén mutatja be saját zenekara Beethoven I. szimfóniáját.

Bilchar zongoraművész és Hajek csellista együttes hangversenye a «König von Ungarn»-ban van.

Liedl Ferenc, Lippe-schamburgi hercegi kamaraművész, Ney Dávid a pesti opera basszistájával koncertezik a megyeháza nagytermében a Vörös Kereszt javára.

A Redutban lép fel Hajós Zsigmond, a nagynevű magyar operaénekes, a párisi opera első tenoristája D'Albor Emma a milánói Scala primadonnája, Casati Luigi hegedűművész, Viktor Emánuel olasz király udvari szólóhegedűse és Gövy Rezső pesti zongoraművész. Sikerük óriási.

A Gyárudvarban Erős Lajos neves énekes komikus és zsidó jellemszínész (der schöne Dávid néven népszerű) Kraft Amália operaénekesnővel rendez önálló estét.

A Koronahercegben Háber vezetése alatt egy «deutsch-polnisch-jüdisch» férfi vokáltercettnek van nagyszámu hallgatósága.

Löwenherz Ede, a kitűnő hangú főkántor és zene-pedagógus, megnyitja énekiskoláját.

Kajetán Lipót zenetanító a Gyárudvar helyiségében zenematinét rendez növendékeivel. (Pollák, Fenster, Schwartz, Fischioff, Back, Kreuter, Kajetán Luj-

za) Műsor: Haydn vonósnégyes op. 54. Volkmann: Szerenáda vonószekarra, Schubert: Andante.

A „Musikbildungsanstalt“ vezetője és igazgatója Kárrász R. Rezső felhívja a közönség figyelmét a nemess befolyásra, melyet a zene és ének a kedélyre gyakorol. Kárrász vezetése alatt álló zeneoktató intézet támogatást kér.

A gyárvárosi Liedertafel dalestéi kellemes szórakozást nyújtanak Kárrász karnagysága alatt.

Világlapok hasábjait irnak egy volt temesvári színésznőről: Horváth Pauláról. Nyolc év előtt még Arady Gerő társulatának a tagja. Rövid temesvári szereplése alatt, anyagilag tönkretett egy közismert magasabb rangú tisztviselőt. Egyik pesti színháznak lesz tagja. Onnan Grácska kerül. Ott ismerkedik meg Don Charlos, spanyol trónkövetelővel. Don Charlos térdenállva könyörög Horváth Paula szerelméért, ki meghallgatja. A spanyol nagyur kijelentése szerint Horváth Paulában találta meg asszonyálmának hőst. A borsódmegyei kézműves hetipiacokon gyümölcsöt áruló leányából színésznő lesz. Don Charlos évi huszonnégyezer frankkal jutalmazza meg a barátságát. Páris csillagáról az «Egyetértés» nyomán alábbi közlemény jelenik meg egy helybeli német lapban:

Fräulein Paula Horváth, welche vor Jahren unter den Direktor Aradi angagiert war, und die hier ein allgemein bekannten Beamten durch die Kostspieligkeit ihrer Lebensweise materiell zu Grunde richtete, hat es wenn auch nicht als Schauspielerin, so doch auf anderen Gebiete weit gebracht. Fräulein Horváth unterhielt seit einigen Jahren ein Verhältniss mit den spanischen Thronpretendenten Don Charlos und war in den dieser Tage zu Ende geführten Prozess des entwendeten Goldenen Bließes verwickelt. Die holde hat den Pretendenten, wie pariser Blätter melden, das artige Sümmchen von 24.000 Francs jährlich gekostet. Kürzlich besuchte sie der Pariser Korrespondent des «Egyetér-

tés» wenn wir nicht irren, Emerich Huszár, und erzählt über den aus einer gewiss sehr bescheidenen Schauspielerin gewordene Stern der Pariser Halbwelt folgende interessante Einzelheiten: «Frl. Horváth machte nachdem sie nach einigen Jahren das Volkstheater verliess in Graz die Bekantschaft des spanischen Thronprätendenten Don Carlos, der die junge ungarische Schauspielerin derart lieb gewann, dass er sie zu seiner Reisegefährtin erkor. Später lies sich die Dame in Paris nieder, wo sie mit Don Carlos ununterbrochen ein Liebesverhältniss unterhält. Doch auch ausser diesem Galan Hegen der angebeteten Schönen noch andere grosse Vertreter der aktuellen Politik girend zu Füssen. Frl. Horváth ist aus dem Borsoder Komitate gebürtig und das Kind eines gewöhnlichen Handwerkers. Die Dame, die heute so vornehme Manieren zur Schau trägt, mit einem Worte ein Vollblut Pariserin geworden ist, hat von einer derartigen Zukunft wohl kaum geträumt! Als kleines Mädchen wurde sie von ihre Ältern auf den Wochenmarkt geschickt, um da selbst Obst zu verkaufen. Die Studenten welchen die schöne, junge Verkäuferin auffihl, redeten sie öfter an, und fragten sie scherzend: «Was kosten diese Kirschen mein Täubchen, aber mit samt der Verkäuferin?» Das junge Mädchen schlug bei solchen Fragen die Augen verschämt nieder und errötete bis in die Stirne. Heute machen ihr die elegantesten Kavaliere der Pariser Gesellschaft den Hof, sie aber eröthet nicht mehr, sondern erwidert die Liebesanträge mit verheissenden oder verachtlichen Lächeln. Ihre Wohnung ist auf das luxuriöseste eingerichtet. Als der Berichterstatter des «Egyetértés» ihr das fersprechende Erkenntniss das kürzlich gegen den General Boet erflossen ist, mittheilte sprang sie wie von einer Tarantel ge-

stochen von ihren Sitze, sammelte sich jedoch wieder rasch und sagte in einem scheinbar gleichgiltigen Tone «Denken sie sich nur, der Elende hat mich in sein Prozess verwickeln wollen, mich, die Don Carlos nie gesehen habe und Boet nicht kenne...» Fräulein Horváth, oder mit ihren gegenwärtigen Namen Baronin Somogyi spricht das französische mit dem Wiener Akzent. Mit mir, so schreibt der Korrespondent, hat sie ungarisch gesprochen. Sie erzählte, Don Carlos sei, als er sie zum erstenmal gesehen, vor ihr auf das Knie gefallen und habe ausgerufen: «dass sie jene ideale Frauengestalt sei, die ihm seit seiner frühesten Jugend, in allen seinen Träumen erschienen ist, und der er sein Herz mit dem sehnlichen Wunsche angeboten, ihr im Leben einmal begegnen zu können.

A Zichy-hangverseny rekordbevétele

A színházépületet megveszi a város. A tűzvész áldozatául esett egyetlen kulturintézmény restaurálására háromszáztizezer forintot irányoz elő a város. A téli hónapokban a Redutban vannak színielőadások, nyáron az Arénában és Gyárudvarban.

A színház koncessziójáért megindul a harc. Mannsberger-Mosonyi Jakab a husvéti ünnepek tartamára kap koncessziót. Erdélyi Mária koncessziója pedig március, április hónapra szól.

Mannsberger már most folyamodik a felépülő színház koncessziójáért. Annak elnyerése esetén megszervezné az Temesvár—Aradi opera, operett és drámai társulatot.

Karl, volt temesvári színházi pénztáros, jelenleg karlsbadi szinigazgató, ajánlatot tesz a városnak, hogy egy évre szóló szerződés ellenében saját költségén pótszínházat állít fel.

Bauer igazgató társulata április első felében a Gyárudvarban játszik.

Szegedv Mihály magyar társulata április második felében a Gyárudvarban kezdi meg előadásait, később az Arénába megy.

Augusztusban Ionescu igazgató bukaresti román társulata foglalja el az Arénát.

Müller Róbert hatvan tagu német társulata októberben a Redutban kezdi meg vendégjátékának sorozatát.

Ugyanakkor Petculescu román társulata a Gyárudvarban játszik.

A hangversenyélet az ezernyolcszáznyolcvanegyvesztendőben rendkívül élénk. Világhírű művészek fordulnak meg a városban.

Auer Lipót a pétervári zeneakadémia tanára, orosz cári udvari hegedűművész.

Zichy Géza gróf zongoraművész.

Dengremont Maurice braziliai hegedűművész.

Crgéni Aglája énekesnő.

Sachla Richárd bécsi hegedűművész.

Kienzl Wilhelm zongoraművész és zeneszerző.

A színház vendégművészei között szerepel Pál-may Ilka a hirneves operettszínésznő.

Auer Lipót huszonkét évvel ezelőtt mint tizen-négy esztendőös csodahegedűs jelent meg a temesvári hangversenydobogón. Mint akadémiai tanárt és cári udvari hegedűművészt, a Filharmónia hozza le. A megletegedett Schütt zongoraművész, állandó kísérője helyett, Weber Emil zongoraművész a partnere. A Redutban tartja koncertjét a Filharmónia égisze alatt január tizennegyedikén.

M Ű S Ő R:

1. Bruch: Hegedűverseny — — — Auer—Weber
2. a) Liszt: Rostgnol
- b) " Waldesrauschen
- c) Wieniawsky: Konzertwalzer — Weber
3. a) Wiauxtemps: Adagio és Rondo
- b) Lilas: Gavotte — — — Auer—Weber
4. Liszt: Ungarischer Sturmmarsch — Weber

5. a) Auer: Tarantella
- b) Rubinstein: Melodie
- c) Wieniawsky: Legende
- d) Auer: Magyar rapszódia — — Auer—Weber

A Filharmónia rendezésében megtartott Auer-Weber hegedű-zongora hangverseny előkelő és szépszámu közönség előtt folyt le. Auer hegedűművészen a valódi művészt ismertük meg, ki szívét adta nekünk játékában. Weber zongoraművész pedig a technika és virtuozitás nagy mestere.

A Filharmónia a Redut éttermében tartja évi közgyűlését. A következő tisztikart választja: Pummer Agoston elnök, Riedl János alelnök, Wolafka Antal titkár. Pénztáros Ruschil Jeromos, levéltáros Ruschil Ferenc, karmesterek Kárrász és Speer, választmányi tagok: Glasz Kálmán, Mayer Arthur, Novacek, Horák, Strasser, Varga, Wolafka dr., Löwenherz, Nussberger és Drexler....

Az év első hónapjában a Filharmónia rendezést a Redutban a katonazenekar közreműködésével. A Gyárvárosi Zene és Dalegylet a Gyárudvarban.

Februárban van a gyárvárosi Izraelita Nőegylet jótékonycélu hangversenye a Redutban. Fellépnek: Weiss, Hock, Gerger ur, Gerger k. a (Mendelssohn voncsnégyes) Gyka urhölgy (Schumann dalok, Faust ária), Schlichter k. a. (Liszt, Schubert, Hensel, Chopin zongoraművek) Gerger k. a. és Weissné (Koncertduo) Kárrász (zongorakiséret).

A Társaskörnek a Redutban megtartott hangversenyén közreműködnek: Krecsmáry Viola, Roth Nándor, Rieger Ilka.

A legszenzációsabb esemény márciusban, Zichy Géza gróf hangversenye a Filharmónia rendezésében. A kiváló zongoraművész március huszonkilencedikén délután érkezik Temesvárra. Diszes fogadtatás várja. Roth Nándor városi főügyész köszönti az érkező vendéget, ki Ormos Zsigmond főispán vendégszerető

házában száll meg Ugyanaznap este a megyeházán diszvacsorát rendeznek Zichy gróf tiszteletére. A város előkelőségei is hivatalosak. Vacsora után Zichy gróf saját Bösendorferén játszik.

Unser gefeierter Gast Graf Géza Zichy ist gestern Nachmittags mit dem Arader Zuge hier eingetroffen und wurde am Bahnhofe von einer grossen Anzahl von Honratioren, dem Filharmonischen Vereine und einem Distinguirten Publikum empfangen. Der städtische Oberfiskal Herr Ferdinand Roth begrüßte den illustren Künstler mit einer schwungvollen Ansprache in welcher er dem Grafen den Dank aussprach dass er auf seiner Konzert-Tournee auch unsere Stadt der Ehre seines Besuches theilhaftig werden lies. Bekanntlich widmet Graf Zichy den ganzen Ertrag aller seiner Konzerte Wohltätigen Zwecke und bestreitet als echter Kavalier selbst die Kosten seiner Reise aus eigenen Mitteln. Wie von bestunterrichteter Seite gemeldet wird wurde dem Grafen von einem Impressarió für eine fünfzig Konzerte umfassende Konzertturnee in Amerika für einen Konzert 100.000 frt. zugesichert. Graf Zichy gedenkt diesen Antrag anzunehmen und diesen ganzen Betrag wohltätigen Zwecke zu widmen. Eine so ausserordentliche Erscheinung in unserer Künstlerwelt, wie es die des ungarischen Magnaten ist erregt aller Orten enthusiastischen Bewunderung. Zwei Genie sind es unter deren leuchtendem Panier der edle Graf seine excursionsen macht: Kunst und Wohltätigkeit oder umgekehrt je nachdem man der einen oder anderen den Vorzug zuerkennt. Über die Bedeutung des Grafen Zichy als Künstler haben wir bereits gesprochen. Die ausserordentliche Bewunderung, welche sein Virtuoses die Seele des Zuhörers tiefergreifendes Spiel allenthalben in Paris, Wien und Budapest vor dem kunstbegeistertem Auditorium dieser

Weltstädte wie auch in engsten Kreisen erregt die Stimmen höchster Anerkennung, welche der Klavierkönig Liszt und der hervorragendste musikalischer Kritiker der Jetztzeit, Professor Eduard Hanslick der eigenartigen Begabung des Grafen zollen weisen denselben einen ersten Rang unter den gegenwärtig lebenden Virtuosen an. Die Begabung Zichys äussert sich aber auch noch auf einem andern Felde der Kunst. Er ist ein ebenso berufener Jünger der Poesie wie der Musik, und dieses ausschliesslich dem Kultus des schönen geweihte Leben, dieses edle Genüß das die Perlen seines Herzens auf dem Markte des Lebens nur verwerthet um die Tränen der Armen und Beladenen wirkungsvoller trocken zu können sie zwingen uns nicht nur Bewunderung und Verehrung sondern auch Liebe und Dankbarkeit ab. Hoffentlich wird es auch unserer Stadt gelingen einen freundlichen Eindruck auf die illustre Persönlichkeit zu machen, die sie jetzt in ihren Mauern beherbergt so dass die Erinnerung an dieselbe trotz aller glänzenden Ovationen mit welche der gefeierte Künstler anderwärts überhäuft wird durch die Innigkeit und Herzlichkeit, welche ihm hier entgegengebracht werden einen freundlichen Lichtblick in dem an Glanz und Grösse so reichen Leben des verehrten Gastes bilden werden.

Ein Zichy-Abend im ängeren Kreise fand Dienstag bei Herrn Obergespan Ormos statt, dessen Gast der edle Graf während seiner Anwesenheit in Temesvar ist. Es war ein kleiner Kreis geladener Gäste zumeist solcher, welche zu dem Konzerte des Grafen irgend einer Beziehung standen anwesen, ferner Graf Alexander Teleky der dem Virtuosen nach Temesvar begleitete. Abt Kümmer aus Grosswardein, Bürgermeister Török, Vizegespan Athanáz Rác, Finanzdirek-

lor Barácz, Waisenstuhlpräses Achill von Deschán u. a. Dieser Bekanntschaftsabend war eine glückliche Idee des Herrn Obergespans in welchem Kunst und Literatur stets einen warmen Beschützer finden und bot dem Anwesenden Gelegenheit in dem edlen Grafen einen eben so geistreicher und eleganten Causeur als genialen Musiker zu bewundern. Nach dem Souper, welches sich durch einen «Wohlthuenden Mangel an Toasten auszeichnete setzte sich der Graf an das Klavier, — nebenbei bemerkt ein wundervoller Bösendorfer Flügel, welchen Graf Zichy an allen seinen Reisen mitnimmt, und bot den Anwesenden durch sein seelevolles bravouröses Spiel eine halbe Stunde unvergesslichen Genusses.

Zichy Géza gróf jótékonycélu hangversenyének műsora:

1. Ünnepi köszöntőt a Filharmonia nevében mond Roth Nándor
2. Liszt: *Lelkesedés dala* — Filharmonia
3. Zichy: *Impromptu* — Zichy
4. Zichy: *Apa és fia, költemény, szavalja Reiner Géza dr.*
5. Zichy: *Három zongoradarab* — Zichy
6. a) Göltermann: *Andante* —
b) Popper: *Polonaise, csellón előadja Novacsek Károly zongorán kíséri Novacsek Márton*
7. Sshubert: *Erlkönig* — Zichy
8. Zichy: *A vadász bosszúja (német fordítás) Neugebauer-től, előadja Strasser Albert*
9. Zichy: *Magyar varriációk* — Zichy
10. Liszt: *Az Isten int* — Filharmónia

A hangverseny bevétele ezerkettő forint. A bevételből három egyenlő részben jut, a: Liszt Ferenc öszlönös-alap, Vörös Kereszt, Filharmónia házépítési alapnak.

Hangverseny után a Filharmónikusok bankettet rendeznek Zichy tiszteletére. Rácz Athanáz alispán indítványára Zichy gróf kitünő mesterét Liszt Ferencét sürgönyileg üdvözlük.

«Das Konzert des Grafen Zichy welches Mitt-

woch Abend im Redutsaale abgehalten wurde, war ein Epochenmachendes Ereignis im hiesigen Kunstleben, sowohl auch im Sozialen leben unserer Stadt. Ein so zahlreiches und exquisites Publikum hat Temesvar noch nicht beisamen gesehen wie dasselbe gestern den Redutsaale füllte. Nicht nur der Saal war bis auf das letzte Plätzchen ausverkauft, auch die Galerien und die zu denselben führenden Treppen, bis zum zusammenbrechen besetzt. Die ersten Reihen waren von einem glänzenden Auditorium gefüllt. Was Temesvar am Rang, Intelligenz, Eleganz und Schönheit aufzuweisen hat, war da vertreten. Die Vorträge wurden durch eine Begrüßungsansprache des städtischen Oberfiskals Roth eröffnet, in welcher betreffende den Illustren Gast im Namen des Filharmonischen Vereines begrüßte. Worauf der Filharmonische Verein die Lisztische komposition «Lelkesedés dala» in effektvoller Weise zum Vortrag brachte. Und nun betrat Graf Zichy unter frenetischen Enthusiasmus des Publikums unter Applausrufen und Eljen die Estrade, wo ihm zwei riesige Prachtkränze und zwar der eine von Filharmonischen Verein, der andere von Frauenverein zum «Rothen Kreuz» überreicht wurde. Graf Zichy spielte während des Abends drei kleine Klavierpiezen: Ein Impromptu und «Ungarische Variationen» von ihm komponiert, sowie Schuberts Erlkönig mit dem ganzen hinreissenden Feuer und brillanter Technik, welche ganz daran vergessen lässt, dass man einen einhändigen Klavierspieler vor sich habe und in der Tat ist der edle Graf nächst Dreischock der vorragendste Pianist in diesem Gener und hat sein Vorbild nicht nur erreicht, sondern in vielen Details übertroffen. Stürmischer, nicht endenwollender Applaus erhob sich nach jeder Nummer des Gräflichen Virtuosen. Ausser denselben vorgebrachten Nummern bot Herr M. J. Novacsek einen ebenso vollendeten als effektvollen Cellovortrag der ebenfalls lebhaft applaudiert wurde. Herr dr. Géza

Reiner deklamierte ein Gedicht von Géza Zichy «Az apa és fia», welches sehr beifällig aufgenommen wurde und Herr Albert Strasser trug ebenfalls ein Zichisches Gedicht jedoch in deutscher Übersetzung von Ladislaus Neugebauer vor. «Des Jägers Rache» und er rentete auch für diese Deklamation lebhaften Applaus. Den Schluss bildete wieder ein Lisztischer Männerchor «Az Isten int», welcher vom Filharmonischen Verein in brillanter Weise executiert wurde. Nach dem Konzerte fand ein Bankett statt, welches der Filharmonische Verein zu Ehren des edlen Grafen arrangiert hatte und am welchen ungefähr zehzig Personen teilnahmen. Wir sahen daselbst Obergespan Ormos, J. M. L. Schemmel, G. M. Mathes, den Gerichtspräsidenten Mály, Staatsanwalt Bede, Bürgermeister Török, Abt und Domherr Kümmer, Wizegespan Rác sprach den ersten Toast auf dem Meister des genialen Schülers den Klavierkönig Franz Liszt aus, indem er den Vorschlag machte denselben von den glänzenden Erfolge des Konzertes telegraphisch zu verständigen, welcher Vorschlag mit stürmischer Begeisterung angenommen und sogleich ins Werk gesetzt wurde. Gegen Mitternacht nahm das gemüthvolle Symposium insoferne ein Ende als der ermüdete Konzertist und die Geste sich zurückzogen und unter herzlicher Abschiednahme den Saal verliesen. Das Erträgniss des Konzertes war für hiesige Verhältnisse ein noch nie dagewesenes da demselbe ein Betrag von 1002 frt. erreichte. Donnerstag Mittag verlies Graf Zichy unsere Stadt um sich nach Szegedin zu begeben. Er wurde durch eine Deputation bis an den Bahnhof geleitet und gab das Versprechen in nicht langer Zeit vielleicht wieder einmal unsere Stadt zu besuchen. Die Sympathien unserer ganzen Bevölkerung folgen dem edlen Künstler für alle Zukunft.»

A Filharmónia májusi dalestjét előkelő közönség előtt tartja meg. Ormos főispán, Rác alispán, Török polgármester van a közönség soraiban.

Spáni Irma ária és dalestjét augusztusban tartja meg a Vigadóban.

A Gyárvárosi Zene és Dalegylet a Gyáruvarban rendez hangversenyt.

Kárrász Rezső a Filharmónia karmestere tiszt-ségéről lemond. Helyét Novacsek Márton foglalja el.

Kárrász a Filharmonia eddigi karmestere nem az ő „Schmollstübchenjébe” huzódott vissza tétlenül, hanem a Gyárvárosi Dal és Zeneegylet vezetését vette át.

Novacsek Márton, Hock katonakarmester és Ida Scheidt közreműködésével rendez önálló estét. Műsoron: Dvorák op. 51. vonósnégyes, Saint-Saens zongoraötös, Wieniawsky hegedűverseny, Liszt rapszódia.

A Filharmónia szeptemberi dalestjén Rubinstein zongorahármas, Mozart G-moll zongoranégyes, Saint-Saens zongoraötös, Huber és Beith kórusművei kerülnek előadásra.

Októberben román egylet rendez hangversenyt a Gyáruvarban a következő műsorral:

Andrescu tanító üdvözli a vendégeket. „Resune-unt dulce cânt” Santneről előadja a lugosi román dalárda. „Ori când in câmp de te aş privi” Küc kentől előadja a lugosi rom. dalárda, „Cânt de dedicațiune” szolo, éneklő Octavian Bancea. „Inima pruncului” költemény Stanescutól szavalja Maria Boceanu k. a. jezvini tanítónő, „Mirii vin” Adamtól előadja a lugosi rom. dalárda, „O am” Haritől előadja a lugosi román dalárda „Anima moraresei” Küc kentől duett előadja Zivancu és Zegka ur. „Resunet” költemény Bumbactól szavalja Aurelia Belintianu k. a. tanítónő Székesatról nemzeti viseletben. „La Patria” Boglertől éneklő a lugosi román dalárda. „Sorentina” Schuhmantól, éneklő a lugosi román dalárda.

A Filharmónia rendezésében tartja meg hegedűestjét november negyedikén Dengremont Maurice tizenégyesztendő braziliai csodahegedűs a Vigadóban. Gyermekruhában jelenik meg a koncertdobogón. Mellén két királyi kitüntetés. Zongorakisérője Leitert György brüsszeli zongoraművész.

Műsor:

1. Chopin: Polonaise — — — — — Leitert
2. Corelli-Leonárd: Gavotte és varriációk Dengremont

3. a) Raff: Románc — — — — — Leitert
- b) Liszt: Tnrantella — — — — — Leitert
4. Wieniawzky: Polonaise — — — — — Dengremont—Leitert
5. a) Ritter: Menuett — — — — — Leitert
- b) Liszt: Rapszódia — — — — — Leitert
6. Chopin—Sarasate: Nocturno — — — — — Dengremont—Leitert
7. Leonárd: Souvenir de Haydn — — — — — Leitert

A siker óriási. Közönség kisszámú.

Ein ungefähr vierzehnjähriger Knabe von edlen Gesichtszügen, blasser Teint, grossen schwärmerischen Augen, und ziemlich freier Haltung das ist der junge brasilianische Künstler, der sich Freitag Abends vor dem hiesigen kunstsinnigen Publikum produzierte, wenn man die geringe Anzahl der Anwesenden mit diesen Ausdruck bezeichnen kann. Es ist sehr viel über Wunderkinder gesprochen worden pro und kontra und wir gestehen es, dass uns das Ganze im Allgemeinen nicht sympatisch ist. Es hat immer etwas Unbehagliches ein Kind, welches der Natur der Sache nach, wie eine Knospe im verborgenen sich entwickeln soll, vorzeitig hinausgeworfen zu sehen auf das windbewegte Meer des Lebens. Es erregt ein Wehmuthvolles Gefühl des Bedauerns denken zu müssen, dass eine junge Kraft anstatt sich zu vertiefen, und von innen herauszubilden, durch das mühsame Erlernen Auserlichkeiten, der Überwindung Technischer Schwierigkeiten, welche erst einem reiferen Alter aufbehalten werden müsste, zum grössten Theil absorbiert oder gar auf Irreparable Irrewege abgelenkt wird. Degremont gehört aber nicht zur Klasse dieser Wunderkinder: es steckt eine starke Künstlerische Seele in diesem unausgebildeten Körper, welche selbst das fahrende Virtuosenhum nicht zu schädigen vermag. Degremonts Spiel ist von ausserordentlicher Reinheit und Kraft und der Ausspruch Hanslicks «Ihr könnt über den Jungen sagen, was Ihr wollt, aber gut geigen kann er...» ist wohl am Bezeichnendsten für Ihn. Den grössten Effekt erzielte er gestern mit seinen Variationen über eine Gavotte von Leonard und einer

Nocturno von Chopin, welche er mit bravouröser Kraft zum Vortrage brachte, sowie er auch die Polonaise von Wieniawsky in vollendeter Weise vortrug. Stürmischer Applaus honorierte den Jungen nach jeder Nummer. Das Appognament hatte der Brüsseler Künstler Pianist Herr Georg Leitert ein Klavierspieler von hoher Vollendung, welcher auch mit seinem Solovorträgen lebhaften Applaus erzielte. Das für das Publikum so genussreiches Konzert war leider sehr schwach besucht, ein Umstand, welcher nicht nur in Interesse der beiden Virtuosen zu bedauern ist.

Negrini Sida és Ida november tizenkettedikére tervezett hangversenye iránt semmi érdeklődés. Ária és dalestjüket tizennyolcadikán tartják meg a Redutban.

A városunkban hangversenyző világhírű művészeket az a fatális szerencsétlenség kíséri utjukon, hogy hangversenyeik olyan szerencsétlenül végződnek, hogy nemcsak hogy tiszteletdíj nem marad számukra, de még az utiköltséget is sajátjukból kell fedezniök. Ugyanilyen szerencsétlenség érte a most hangversenyző testvérpárt, Negrini Ida és Sida énekművészeket, kik hangversenyüket péntekre kénytelenek halasztani, mert nincs érdeklődés, holott két olyan művésznő iránt viselkedik közömbösen a közönség, amilyen városunkban még nem fordult meg. A hangverseny a Redutban lesz megtartva.

Műsor:

1. Compena: Duett — — — — — Negrini Ida és Sida
2. Verdi és Herold: Áriák — — — — — Negrini Sida
3. Weber: Freischütz ária — — — — — Negrini Ida
4. a) Dávid: Duett — — — — — Negrini Ida és Sida
- b) Mendelssohn: Duett — — — — — Negrini Sida
5. Magyar dalok — — — — — Negrini Sida
6. Verdi: Traviata ária — — — — — Negrini Ida
7. Bellini: Norma duett — — — — — Negrini Ida és Sida

Pénteken tartotta a két Negrini művésznő a redutban hangversenyét előkelő és szépszámu közönség előtt.

Sikerük olyan nagy volt, hogy nem egy számot kellett megismételniök. Kárrász látta el a zongorakiséretet.

A Filharmónia decemberi dalestjén mutatkozik be Gassner Károly zongoraművész. «Temesvár fia».

Orgéni Aglája énekesnő, Sachla Richárd hegedűművész, Kienzl Wilhelm zongoraművész december nyolcadikán tartják együttes hangversenyüket a Vigadóban.

Műsoruk :

1. Rubinstein: *Sonáta* — — — — — Sachla—Kienzl
2. Rossini: *Semirámis ária* — — — — — Orgéni—Kienzl
3. Kienzl: *Két zongoraapróság* — — — — — Kienzl
4. Paganini: *Hegedűverseny* — — — — — Sachla—Kienzl
5. Thomas: *Hamlet ária* — — — — — Orgéni—Kienzl
6. a) Wagner—Wilhelmj: *Albumblatt* — — — — — Sachla—Kienzl
- b) Wieniawszky: *Mazurka* — — — — — Sachla—Kienzl
7. a) Faure: — — — — — Orgéni—Kienzl
- b) Desser: *Bohero* — — — — — Orgéni—Kienzl
8. Kienzl—Sachla: *Témák és varriációk* — — — — — Sachla—Kienzl

A Filharmónia a bécsi Ring-Theater sebesültjei javára, jótékonycélu hangversenyt rendez a katonazenekar közreműködésével. Szilveszter estén Ferency Izabella, Novacsek Károly, Gassner Károly, a Filharmónia vendégszereplői.

Miskovits—Ferency Izabella énekiskolát nyit.

Bauer igazgató német társulata előadásaival a Gyárudvarban felszinen tartja az érdeklődést.

Nagyszerű vonzerő a kilenc esztendőös Bauer Ida. Miatta telik meg nem egyszer a színház.

A német társulat távozása után Szegedy Mihály együttese játszik esténként a Gyárudvarban.

Május végén Szegedy az Arénában folytatja színelőadásait. Énekes színművek, operettek, vígjátékok teszik változatossá a műsort.

B. Polgár Gyula «Az utolsó zsidó» című énekes életképben vendégként nyújt kitűnő alakítást. A «Falu rosszá»-ban Kolozsváry Gyula vendégszínésznek jut a siker oroszánrésze.

Pálmay Ilka, a kolozsvári Nemzeti Színház tagja, a tüneményes operettsillag három estén az Aréna

vendége. A cornevillei harangok, Sárga csikó, Piros bugyellárisban lép fel. Partnerei: Ferency, Kolozsváry, Szegedy, Szabó, Ligeti, Kápolnay; Bácskay, Gálly.

Pálmay Ilka sikere óriási. «A gyönyörű asszonyt, s amellet a kiválóan intelligens művésznőt, tán sikerül néhány estre megszerezni.»

Sajnos nem sikerül. Pálmay Ilka június huszonnyolcadikán három napi ittartózkodás után elhagyja Temesvárt.

Julius közepén Hetényi Béla a vendég. «Váljunk el» c. vígjáték és «A nihilisták» c. színműben lép fel. Többszörösen és egybehangzóan nyer kifejezést «a magyar színtársulat eddigi előadásai nagy megelégedésre adnak okot, különösen Matzenauer karmester vezetése mellett.»

Néhány nappal Hetényi Béla vendégszereplése után már nyíltan beszélnek, hogy Szegedy társulata feloszlik, mert «az igazgató nem fizeti a gázsikat.» A tagok nagyobb része már másfelé szerződött. A város sem hajlandó Szegedy koncesszióját meghosszabbítani.

Az Arénára ismét mély csönd borul.

A «König von Ungarn» termeiben Pratté Antoinette chanson énekesnő és Lipné Carlo arab bűvész lép fel.

Ionescu bukaresti román társulata augusztus kilencedikén kezdi meg vendégjátékának sorozatát az Arénában. Az előadásokat nemzetiségi megkülönböztetés nélkül látogatják. Kitűnő társulata, valamint az igazgató személye is rendkívüli rokonszenyűnek örvend. Már a társulat érkezése előtt köztudomásu, hogy Ionescu különféle jótékonycélu előadás rendezéséből háromezer frankot juttatott a szegedi árvizkárosultaknak.

«A román előadások minden este telt ház előtt zajlanak le, a közönség lelkesen ünnepli a román művészeket.»

«A román színház Ionescu igazgató vezetése alatt

olyan sikereket arat Temesváron, hogy minden este az összes jegyek elkelnek, éppen ezért még két estét is vendégszerepelnek.»

A társulat repertoárjának legnépszerűbb darabjai: *Revista Artiștilui, Duoi Surzi, Cocona Chiriția la Paris, Inainte de Război, Parachiseriul Crâșnicul, Precupeția Pălărișia, Crimele lui Pipermann, Duoi Pricopsiți sau: Măgar pe Măgar invăță, Baba Anghelușă, Vrajitoarea, Florin și Florica.*

Október elején Müller Róber hatvan tagu német társulata kezdi meg vendégjátékát a Vigadóban. Az operettegyüttes a Fledermausban mutatkozik be. A zenét a 39. gy. ezred zenekara szolgáltatja Hock karmester vezényletével.

«A német színház várakozáson felül is jobbat nyújtott. Főszereplők közül König, Dietrich, Schwarzurak, Hentschel és Weiser kisasszonyok jeleskednek.»

Müller társulata október huszonnyolcadikán fejezi be vendégjátékát. Városszerte szívesen veszik Müller ígéretét a társulat visszatérését illetőleg. Erre sem kerül, mert a budapesti törvényszék Müller ellen csődöt rendel el. Csődtömeggondnok Okolicsányi Ede budapesti ügyvéd.

Október huszonharmadikán Petculescu román társulata kezdi meg vendégjátékát a Gyárudvarban a *Barbatul gelos* és *Rusalele* c. vígjátékokkal.

«A román szintársulat a Gyárudvarban nagy sikerrel tartja előadásait.»

Színre kerülnek: *Victima amorului, Prostul la insuratore, Doi Soldași rumani, Un cui in parate, Gimpoiul Dracului, Obradnicirea slugilor, Jupinul Itzig, sau tot noi suntem cei vinevași, Vecinul superiorii, Iancu Iianu.*

Murad Effendi Temesvár egykori török konzulja, neves költő és színműíró Hágában negyvenöt éves korában meghalt. Ezernyolcszázhatvannégyben kerül Temesvárra. Irodalmi munkásságának java temesvári tartózkodására esik. Színpadi művei a temesvári színpadon is előadásra kerültek. «*Marino Flaiero*» c.

«drámáját sokszor adták elő Bécs színházaiban. «*Solim der dritte*» c. drámája a pesti színházakban ér el kivételes sikert. Kötteményeit és színműveit Hágában nyomatta ki pazar kiállításban. Murad Effendi bécsi születésű. Polgári neve Franz Werner. Földbirtokos családból ezernyolcszázharminchat, május harmincadikán született. Keresztény. Tizenhét éves korában kerül a bécsi török konzulátushoz. Tizenegy év múlva konzul lesz Temesvárott. Ezernyolcszázhetvenháromban főkonzul Velencében. Egy év múlva hasonló minőségben Drezdába kerül. Ezernyolcszázhetvenhétben meghatalmazott miniszter Hágában. Ott éri utol a halál. Halála előtt adja ki lírai költeményeit három kötetben.

„Să trăiască!” — magyar dalosversenyen

Az ezernyolcszáznyolcvankettős esztendőben a különböző egyesületek rendezvényei mellett, Temesvár szabad királyi várossá emelésének századik évfordulója kapcsán megtartott dalosverseny és az újonnan restaurált színház megnyitása, illetve felavatása jelent különösebb eseményt.

A hangversenyélet élénkségéről különböző egyesületek gondoskodnak. Nagy Jakab fuvolaművészen kívül márkás vendége nincs a koncertévnak. Annál színvonalasabb a helyi erők ének és hangszerbeli produkciója.

A Filharmónia mellett a Gyárvárosi Zene és Dal-egylet, Temesvári Dalkör, Társaskör, Jogászegylet, s kitűnő muzsikusaink egész sora jelenik meg a hangversenydobogón önálló rendezvények kapcsán.

A hangversenyek sorát Kárrász Rezső koncertje nyitja meg a Vigadóban. Zongoraestjének kiemelkedő száma saját szerzeményű zongoraversenye op. 75. A művet zenekarkisérettel Steiner k. a. mutatja be.

Riszlics Julia, Faustból az «Ék»-áriát és Kárrász Bravurkeringőjét énekl.

«A keringő kellemes melódia által van karakterizálva. Steiner k. a. zongorajátéka pedig elektrizálja a közönséget, mely rohamos tapsokban tör ki.»

A Zene és Dalegylet kórusművekkel szerepel az estén.

„Nem egy szép jellemvonása a városi közönségünknek, hogy éppen amikor a „Magyar induló” következett elmentek és így a zárdallamot alig negyvenen hallgatták végig. Igaz, megbocsájtható ez a közönségnek, mivel a teremben kissé hideg és a hosszú szünetek miatt a hangverseny 11, azaz tizenegy óráig tartott.“

A Társaskör ugyancsak a Vigadóban rendezte zeneestélyét. Roth Nándor (zongora) Hock I. N. (hegedű), Simon Gábor (fuvola) Urbánszky Adél (zongora) Besenyey Ferenc (szavaltat) közreműködésével.

Két nap múlva január tizenharmadikán a temesvári Jogászegylet rendez hangversenyt. Szerepelnek: Breinfolk Anna (zongora) Gille József (ének, zongorán kíséri Weldin József dr.) Frank János dr. (tenorszólo Karsay Pista zongorakiséretével) Besenyey Ferenc (humoros előadás.)

A Filharmónia dalestjének szólistája Maresch Hermin k. a. (ének).

A Jogászegylet második hangversenyét február tizenhetedikén tartja. Fellépnek: Pavlovics Márk dr. Sismann Milán ügyvéd (zongoranégykezes) Ferenczy Izabella (dalok és áriák) Láng István ügyvéd és Frank János ker. orvos (énekduett Pavlovics Márk dr. zongorakiséretével) Bartha Ignác ügyvéd (szavaltat) Rotli Nándor városi főügyész (zongora). Férfi vokálnégyes. Weldin József dr. vezetésével. A vokálnégyes tagjai: Geml Jenő dr. Frank János, dr., Kedasic Viktor, Láng István dr., Róna Ignác dr., Karsay István, Geml József és Gille József.

Márciusban Dészán Achill rendezésében jótékonycélú hangverseny van a Vigadóban. Közreműködnek: Kalmár Etelka, Mihálovits Ödön dr. Telbisz

Károly dr., Mihálovits-Parlagy Etta, Capdebó Ferenc, Prepeliczay Ödön, Radossewich Theodor dr. Czeipek Márta, Bethlen István gróf, Prepeliczay Dezső, Hollósy István.

«A magyar zeneműkedvelők szövetkezete zajlan, de eredményes szervezkedés után végleg megalakult és önálló hangversennyel lép a közönség elé a Vigadó kistermében.» Székely Imre saját szerzeményű zongoraábrándját adja elő. Bemutatásra kerül Székely Imre új vonósnégyese RáczZsigmond dalokat énekel. Sipos Antal saját szerzeményű zongoraművét játsza. Ney Dávid Abrányi dalokat énekel «Zimay új Ábrándja a szerzőnek is nagy tetszést aratott volna ha a szerző nem dilettáns által adatja elő.»

A Jogászegylet márciusi hangversenyén Weldin József dr. vezetése alatt álló vokálnégyes, Jonák Artúrné-Borostyáni Jolán és Kövér Szerén Ujaradról, Roth Nándor dr. Pavlovics Márk dr., Frank János dr. «produkálták magukat zeneszámokkal nagy tetszés mellett.»

A Filharmónia dalestjét Tollinger R. gordonkaművész közreműködésével tartja meg.

A Zene és Dalegylet a Gyárudvarban rendezte dalestjét. Vendége Grossmann Cecil bécsi operett-primadonna

Speer Vilmos negyedszázados karmesteri jubileuma alkalmából rendez hangversenyt Wolaffkáné, Horstmann és Maresch kisasszonyok, Löwenherz, Lungu, Pummer urak és a Filharmónia vegyeskarának közreműködésével. A jubiláló karmester babérr koszorút kap és diszvacsorát rendeznek tiszteletére a Vigadóban.

Holub Emil a világhírű afrikai kutató előadóestjén mutatják be Speer karmester «König Israel» c. oratóriumát zenekarkiséréttel.

A Filharmónia közgyűlésén az évi jelentést Mayer Arthur olvassa fel. «Ormos Zsigmond főispán, a Filharmónia védnökének érdeme, hogy az egyesület

utóbbi időben olyan nagy lendületnek örvend. Készpénzvagygon ezerkilencszáz forint.»

A Gyárvárosi Zene és Dalegylet tisztújító közgyűlésén a tisztikar következőképpen alakul: Baa-der Henrik elnök, Krémer Frigyes alelnök, Eichler Alfréd titkár, Rieger Nándor pénztáros. Választmány: Korponay József, Kozmovszky Adolf, Rosenfeld Armin, Adám Ferenc, Nussbaum János, Schwertfeuer Adám, Kratochwill Henrik, Kovárik János, Póttagok: Haller Antal, Freta János, Lutz József, Disztagok: Suchán Marci és Mayer János.

A magyar színügy gyámolító egyesület múlt év november 19-én megtartott értekezlet az alapszabályok kidolgozása után, tegnap terjesztette az alapszabályokat a gyűlés elé, melyen Bessenyei Ferenc választmányi elnök távollétében, Jakabffy Pál kir. törv. bíró elnököt, Jegyzőként Varjasy Árpád tanár működött.

Polgár Gyula színtársulata április elején érkezik meg Megtyítás előtt három próbaelőadást tartanak, hogy «a közönség meggyőződhessen a társulat képességeiről» Polgár Gyula társulata a Gyárvárosban az «Igmándi kispap» c. színművel nyitja meg vendégjátékainak sorát.

Néhány nap múlva már az «Angol Királynő» kertjében épült Szinkörben tartja előadásait. Első estén a Szinkörben fellép Tamásy József, az ország első népszínmű énekese. Tamásy Temesvárott és Jászay Mari Aradon gyenge érdeklődés mellett vendégszerepelnek.

A Temesi Lapok kritikusa jótanáccsal látja el Polgár Gyula «fiatal» igazgatót ajánlva neki, mondjon le a vendégszerepeltetések meddő kísérletéről, amikor a szomszédságában tanyázó állatkert kedélyes elefántjával és fogvicsoritó tigriseivel a múlt vasárnap is ezer forintot bevételezett. Különb is nem kellemes a komoly művészet olyan helyen, ahol amugy is elég siralmas állapotok vannak. Cikkíró Mannsberger aradi színigazgatót nem sajnálja ráfizetései-

érl, mert elég «vén» igazgató ahhoz, hogy benőhetett volna a «fejelágya».

«Jux» kell ami megnevetet.

«Jászai Mari az ország első tragikája Aradon és Tamásy József az ország első színműénekese Temesvárott félig üres ház előtt vendégszerepelnek. Mannsberger urat csöppet sem sajnáljuk. Elég vén igazgató, benőhetett volna a feje lágya. De Polgár urnak, ki még fiatal igazgató, szolgálhatunk egy-két jótanáccsal és ezért ajánljuk neki, hogy hagyjon fel az ilyen meddő kísérletekkel. Hisz biztató példát fölös szímban talál nálunk. Ott van szomszédságában a Kleberg Allatkert kedélyes elefántjaival és fogvicsoritó tigriseivel. Mult vasárnap, reggel 9-től este 9-ig 1000 frt. volt itt a bevétel. Vagy dr. Holub szemképráztató esete, ki 600 frt.-ot vitt el tőlünk és Kvapil, Fiaker Mili, Ammon és hasonló vándorművészek, kik lerchenfeldi és sechshausi veszteségeiket kül- és belvárosi vendéglőinkben szokták kiheverni. Vagy ha Polgár urnak az a gyöngéje, hogy «csak» Budapestről kell neki vendég — Isten neki fakeseszt — léptesse föl Tamásyt. Desdemona, s Jászai Marit Gonosz Pista, vagy Göndör Sándor szerepében... ez legalább «jux» lesz, ami megnevetet, míg Jászai és Tamásy komoly művészete lelkünk mélyéig megragad és megrikat, ami nemigen csábító és kellemes oly helyen, ahol amugy is elég siralmas állapotok vannak.»

«Fényes templommá lön a rozzant faalkotmány» Tamásy József első felléptekor. Tamásy fogadtatása olyan ünnepélyes, hogy «élénken léphetett a szerep által kimért helyzetébe.» Az estről írott beszámoló kihangsúlyozza, hogy Papp Laura a «szépmérték-harmóniát» sohasem sérti meg a hatásadászat kihágásai által és nem közönséges színész, hanem valósgos művész, amit eddig is sejtettünk. A kritikus szenzációs beszámolója:

«Tegnap este lépett föl a «Falu rosszában» Ta-

másy József, ami nagy ünnepet jelentett, mert a roz-
zant faalkotmány fényes templommá lön átalakítva.
Tamásyt megjelenésekor már élénk tapsviharral és
zajos éljennel üdvözölte a közönség, tehát már fogad-
tatása is olyan volt, hogy élénken léphetett a sze-
rep által kimért helyzetébe. Tamásy pregnánsan visz-
szatükrözte Göndör Sándor szerepét. Finum Rózi
szerepében Kovacsicsné asszony lépett föl, azonban
helyette inkább Polgárné-Aitner Iikát szerettük vol-
na Göndör Sándor mellett a kertben látni. Ő jobban
vette volna ki magát. Papp Laura oly tehetséggel
játszta Boriskát, hogy tegnap este meggyőződhattunk
róla, hogy nem közönséges színésznő, hanem való-
ságos művésznő. Ezt különben eddig sejtettük is.
Papp Laura mindég az aesthétika sorompói között
mozog és a szép mérték harmóniát sohasem sérti
meg a hatásvadászat kihágásai által. Pesti Lajos (Go-
nosz Pista) Prielle (Feledi Gáspár) beszédében és
fölfogásában nagy tisztaság és érzelem nyilvánult.
Amabban semmi ütemszerűség, emebben semmi cif-
raság nem nyilvánult. Liptay és Takács Lucia sike-
rülten játsztak. Gálly igyekvő fiatal színész. Lépten-
nyomon találkozunk nála az önálló alkotásra való
törekvéssel. A zene kitűnő volt és vezetése becsüle-
tére válik Berky Gyula karnagynak.

Tamásy második estjén megállapítást nyer: «ha
megkorosodott is, még mindég nagy vonzóerővel bír
a hölgyközönségre.»

Tamásy második fellépte «A szép asszony kocsi-
sában» élénken érdeklé a közönséget. Ezuttal olya-
nokat láttunk az Arénában, kiket még soha. Elöl
állandóan gyönyörű hölgykoszoru volt jelen. Hiába
Tamásy ha mekorosodott is, mégis még mindég nagy
vonzerővel bír a hölgyközönségre. Tamásy a cím-
szerepben több tekintetben mondható kielégítőnek.
Van a közönségnek olyan rétege azonban, mely csak
gáncsolni és ocsárolni, vagy élvezni és gáncsolni jár
a színházba, de ezeket ne vegyük számításba. Ami
a többi szereplőt illeti azok bőségesen megfelelték

feladatuknak. Polgárné, Polgár ,Hegyi, Prielle, Fe-
renci, Borhegyi és Pesti.

Harmadik estén Tamásy «szuragátumával» kel-
lett beérnie a közönségnek.

«Egy kis színházi botrány képezte a tegnapi
előadás etikai sorát, amennyiben a közönség Tamásyt
őhajtá látni és ehelyett annak szurrogatúrával kel-
lett beérnie. A pénzügyi differenciákhoz melyek a
kitűnő vendégművész s az igazgatóság között állítólag
felmerültek, itt nekünk ahhoz semmi közünk és az
űgy érdekében azt is elnézzük, hogy Tamásy föl
nem lépése tenyéryi cédulán, s oly szűk körben
lett hirül adva, hogy helyettesének és talán végre is
egy kezdő színésznek minden fogyatkozását az ő kon-
tójára irta a megjelent közönség egyrésze, ami ellen
mi határozottan felszólalunk, az a szerencsétlen mó-
dozat, mellyel a vendégszereplés effektuáltatott s er-
kölcsi eredményeitől teljesen megfosztatott.»

Tamásy József tiszteletére a fiatalság a «Trom-
bitás»-hoz c. vendéglőben vacsorát rendez. A ven-
dégművész másnap délben «elutazik kedves család-
jához.»

«Tamásy József a leghivatottabb magyar nép-
színművész tiszteletére a fiatalság tegnap este a
«Trombitás»-hoz címzett helyiségben bankettet ren-
dezett. A bankett fényesen sikerült és lefolyása tel-
jesen méltó volt! ahhoz, kinek tiszteletére rendezte-
tett. Tamásy József ur ma délben elhagyta városun-
kat és felutazott kedves családjához Budapestre.»

Polgár szintársulata kevés érdeklődést vált ki.
Papp Laura változatlanul tetszik. Elragadtat.

«Polgár Gyula szintársulata a szinkörben ujjun-
kon megszámlálható közönség előtt adta a «Tricho-
che és Cacolette» c. kitűnő darabot. Polgár, Polgárné,
Pesti, Ferency, Lorándi, Zendi, Bácskainé jól illettek
a darab kertébe. Papp Laura, olyan kitűnő volt,
akár vesszük a felfogás, és kidolgozás átlátszóságát,
akár a művészi mérték méltóságát, akár végre a játék
mesteri voltát.»

Élő alakokkal és görögtűz fényvilágítás mellett kerül az Arénában bemutatásra Munkácsy Mihály hatalmas festménye nyomán «Krisztus Pilátus előtt» és a «Siralomház».

Az Aréna műsorán szerepel: Szép asszony kocsisa, Ibolyafaló, Szélháziak, Szerelmes levél, Milli Mária, Cornevillei harangok, Hercegasszony.

Polgár János társulata május elején Hofbauer verseci polgármester meghívására Versecre megy. Lukács Sándor «Árva Zsuzska» c. színművével bucsuzik a társulat.

«A színikörben tegnap este adták Lukács Sándor legújabb színművét «Az árva Zsuzskát» és a szereplők akárhogy öröklődtek, mégsem tudták a közönség figyelmét a darabra felhívni. A darabban sok helyt hiányzik a természetes fejlődés, és a kellő lélektani indoklás, nem is tekintve, hogy az egész mű telve van sallangokkal, melyeknek nincs magyarázóerejük és oda sem tartoznak, annyira, hogy ritkítják párjukat. Az események nehézkesen indulnak, de azután oly rohamosan fejlődnek, hogy a nézőnek alig van ideje gondolkozni fölöttük. Polgárné, Polgár, Pap Laura, Pesti, Kovacsicsné, Ferency, Lipthai tipikus vonásokat hoztak. A társulat Versecre rándul, hol a pártolás melegen ígérkezik.

A Jogászegylet a Vigadóban tartja áprilisi hangversenyét. Fellépnek: Roth Nándor, Hájek József, Mihálovits Gábor, Pottyondi Emma, Szerdahelyi Sándor.

A Gyárvárosi Zene és Dalegylet hangversenyén közreműködnek: Philip k. a., Hájek József, Simon Gábor, Toldy Lajos.

A Filharmónia védnökének Ormos Zsigmond főispánnak szerenádát ad és «az eddigi szokástól eltérően nem az utcán, hanem az előszobában énekel.»

Hájek József hangversenyét a Polgári Lövöldében tartja. Fellépnek: Philip k. a., Hájekné, Heim és Toldy urak.

Hock I. N. katonakarmestert magas kitüntetés

éri XIII. Leó pápa a kitünő muzsikusként és zeneszerzőnek a Szilveszter-rend lovagkeresztjét adományozza.

A Temesvárott tartózkodó írók és művészek, a Gizella-árvaház és Polgári Menház javára jótékony-célú hangversenyt rendeznek. Közreműködnek: Sipos Antal, Felekiné-Munkácsy Flóra, Paulai Richárd, Pettkó Imre, Maletzky Vilmosné, Maletzky, Odry, Saxlehner Emma.

Juliusban már erősen sürgetik a színházépítési munkálatok befejezését. A színház megnyitását október tizenötödikére tervezik.

«A város sürgeti a színház megnyitását, melyet okt. 15.-én. kell végrehajtani. Csakhogy a leégett színház körül csak néhány napszámot látunk, kik a füstös maradványokat elhorzják. A miniszteriumhoz beküldött tervek melyek egyszer már módosítva voltak még nem érkeztek meg, viszont miniszteri jóváhagyás nélkül nem lehetett a munkát megkezdeni és a még ki nem adottakat előkészíteni. Végre is kénytelenek voltak engedély nélkül a színház építéséhez hozzáfogni s ha a nevezett időre a színház elkészül, az csak Baader Henrik érdeme, ki azon fáradozik, hogy a színházépítésnél hazai erők alkalmaztassanak. Eddig a nézőtérén kívül, minden munka hazai erőkre van bízva. Ez utóbbi fölött most folynak a tárgyalások bécsi és budapesti ajánlatok között. A fővárosból négy szobrász és hat festő küldött be ajánlatot. Lehmann József, a népszínház ügyes es léleményes festője által feltalált tűzellenes tinkturával lesz minden színpadi alkatrész átítatva, azonkívül Galó György tűzmentő gépe fog alkalmaztatni. Schwab Lőrinc budapesti lakatos szabadalmazott vasfüggönyével együtt A gáz és vízvezeték Zelerin Mátyás budapesti cégre van bízva.

Fényes külsőségek között ünnepli meg a város lakossága száz éves fordulóját annak, hogy II. József császár Temesvárt szabad királyi várossá emelte. A centennáriumi ünnepség alkalmából istentiszteletet,

diszközgyűlést, diszkiállítást, diszlövészetet, parkünnepélyt rendeznek. A zenei rész lebonyolítását a Filharmónia vállalja.

A kitűnő zenei produkciók közül, a szeptember tizenhetedikén megtartott dalosverseny emelkedik ki. Delta, Fehértemplom, Karánsebes, Kiszetó, Nagyikinda, Nándorhegy, Oravica kórusgyűjtésű vesznek részt a versenyen. Versenyéneklés este nyolc órakor kezdődik a Vigadóban, Gassner, Hock, Kárrász; Pummer, Speer, Strasser urakból alakult bírálóbizottság előtt. A versenyen hat egyesület vesz részt. A tömegkórusokat (Hymnusz és Dalünnepen) háromszáz dalos éneklé. A résztvevő egyesületek közül a kiszetói román dalárda kelt feltűnést. «Csupa román földművesből áll. A huszonnégytagú kórus nemzeti román viseletben jelenik meg.»

Az első díjat — ezüst babérkoszorút — a lugosi Dal és Zeneegylet (Rieger: Ki a gonddal) Második díjat — ezüst serleget — a nagyikindai dalárda (Erkel: Dalra magyar). A harmadik díjat — vezénypálcát — karánsebesi Dal és Zeneegylet (Becker: Das Kirchlein). A negyedik díjat — dalárkürtöt — a kiszetói román dalárda (román kóruskompozíció) Ötödik díjat — kulacsot — a nándorhegyi dalárda (Abt: Waldandacht) Hatodik díjat — serleget — lugosi román dalárda nyeri el. Genée: Olasz saláta).

A nemzeti diszruhában megjelenő kiszetói román dalosokat a közönség lelkes «Setreasca»-val köszönti. «A kitűnő összhanggal előadott román karmesterük után» karmesterüknek a «derék tanítónak» kétszer kell megjelenni az emelvényen. A kiszetóiak nemzeti viseletben jelentek meg, holott a rendezőség bálias megjelenést kért. Illetékesek védelmükre kelnek és leszögezik, hogy a nemzeti ruha udvari szokások szerint a frakkal egyenlő.»

«A dalosverseny tulajdonképpen a Filharmónia rendezésében történt meg. Nyitányul az osszadalárdák Erkel Ferenc «Himnuszát» adták elő. A karánsebesiek karnagya Scharf János törv. bíró volt... «sajátságos

bizarr jelleget adott a versenynek a kiszetói falusi dalárda fellépése. A szokatlanság és újdonság ingere már fellépésüket is biztató — Setreasca — kal jutalmazá, mely kitűnő összhanggal előadott román karmesterük elhangzása után fernetikus tapsviharrá változott. Karmesterük a derék tanító, méltán kiérdemelte a közönség elismerését, kétszer jelent meg az emelvényen. Bámulatos volt a derék atyafiak bátor magatartása, mellyel a deszkákön megjelentek. Voltak maliciózus emberek, akik nem hagyták megjegyzés nélkül, hogy e derék dalárok nem respektálták a bölcs rendezőség ama kívánságát, hogy «az urak kéretnek báliasan megjelenni» ezek megnyugtatósára sietünk megjegyezni, hogy a nemzeti diszruha — bármily szellős is legyen az, — még az udvari etiquette szerint is a frakkal egyenjogu.»

A Temesvári Dalkör a Polgári Lövöldében rendez dalestét.

Petculescu román szintársulata a «Mihaiul Vi-teazul» c. drámával kezdi meg többnapra terjedő vendégjátékát az Arénában. Műsoron van még: Excutorul, Milo Directorul, Frica e rupta din raiu, Basil Solomonescu, Invingerea Grivitei de Catra Armata Romana.

«A társulat kitűnő és lankadatlan képességeiről győz meg.»

Vidékről sok román keresi fel az Arénát. A helybeli közönség kevésbé pártolja.

«A román szintársulat előadásai rendkívül vonzóerővel bírnak, hogy még a falusi közönség is bejön az előadásokra. A román közönség nem részesíti kellő pártfogásban a román színészeket, de reméljük, hogy ráfizetés nem lesz. Egy alkalommal az előadás alatt egy román paraszt a nézőtérén felállt. A mögötte ülő ur rászólt, hogy «tessék leülni» erre a paraszt azt feleli köszönöm szépen, nem vagyok fáradt.»

A színház megnyitását december első napjaira tervezik. A város azonban már júliusban köt szer-

zödést Mannsberger-Mosonyi Jakab aradi magyar színigazgatóval és Schulz eszéki német színigazgatóval. Mannsberger szerződése négy évre szól és társulatával évenként három hónapig játszik a színházban. A nyári hónapokban saját költségén felépített Aréna-Szinkörben játszik.

Mannsberger a három hónapos idényre ezerkét-száz forint szubvenciót kap.

Schulz német társulata kétezeröttszáz forint szubvencióban részesül.

Schulz színigazgató társulatának tagjai:

Julius Schulz igazgató, titkár: Holdig. Rendezők: Gross, Kressek és Holdig. Karmester: Swoboda. Színitagok: Kragl szerelmes, Deutschy szerelmes és bonvivan, Wurm hősszerelmes, Wiedermann jellem és apaszínész, Weiss apa, Gross jellemkomikus, Grossek énekeskomikus, Schmiedl táncoskomikus, Fröden drámai, Frödrich operettenor, Reiter operett énekes, Hollmann szerelmes, Sachs operett, Rafael apaszínész, Presser jellemszínész.

Nők: Lorencz k. a. szerelmes hősnő, Staruch k. a. naiva, Stefan és Helm k. a. szerelmes, Anselm anyaszínész, Hahn énekes anya, Swobodané öreg komika, Ernst k. a. operett énekesnő, Wagner k. a. operett, Storchné operett, Carol és Negri k. a. szubrett, Schill k. a. komika, Havlischek k. a. kisebb énekes szerepek, korus 8 nőből és 8 férfiből áll.

Mannsberger—Mosonyi Jakab, a Sailer-mezőn levő cirkuszépületet alakíttatja át színelőadások céljára. Mannsberger színigazgató Weiss tulajdonossal megállapodik és a nyári színházban husvétől pünkösdig tart előadásokat.

A december tizenkettedikére tervezett színház-megnyitás a pesti színészkongresszus miatt változtatást szenved.

Miután a magyar társulat legkiválóbb tagjainak

A magyar társulat legkiválóbb tagjainak részt részt kell venniök a kongresszuson, a színház ünnepélyes megnyitásának időpontját a város december tizedikében állapítja meg.

Az ünnepélyes megnyitó előadásra Kiss József ír Prologust és Hunyady Margit mondja el. A katonazenekar Sycora József vezényletével Medgyessy

Nándor: «Csokonai emlékezet» c. nyitányát játsza. Mannsberger társulata Tóth Sándor: «A király házasodik» c. vígjátékát mutatja be, Kiss k. a. Lenhardné, Somogyi, Kükemezey k. a. Bács Károly, Mezey. Német, Szatmáryval a főszerepekben.

Rónaszékné által előadott magyar dalokkal ér véget az előadás.

«Közönségünk meggyőződhetett arról, hogy a két bécsi építőművész Hellmer és Fellner egy remekpéldányt mutattak be az építőművészet köréből az újonnan épített színházzal. A tegnapi színházmegnyitó valóságos elegáns estély benyomását keltette. A nők és a férfiak estélyi toalettben jelentek meg fehér nyakkendővel. A színház minden jegye ki volt árusítva az utolsó helyig. A megnyitást a 61. gyalogezred zenekara egy ouvertúrral vezette be Sycora József karmester vezetésével. A gyönyörű tarka függöny felhuzodott és Hunyady Margaretha k. a. elmondta Kiss József ur által írt prologust magyar nyelven. A prologus után a zenekar eljátszotta a himnuszt, amelyet az egész színészgárda elénekelt. Ezután felemelkedett a háttérben a függöny és angyalok emelték magasra a magyar szent koronát, melyet magyar ruhába öltözött leányok vettek körül piros, fehér, zöld virágokkal. A háttérben Budavára volt látható. Az allegorikus tabló Lehmann és Galló urak rendezői művészetét igazolják. Ezután következett «A király házasodik» c. vígjáték Tóth Kálmántól, mely a megnyitó előadásra pompásan illett. Az aradi magyar színtársulat tagjai kitűnő előadásban hozták színre az ünnepi darabot. Kiss k. a., Lénárdné, Somogyi, Bács Károly, Mezey, Német, Szatmáry Árpád, Kükemezey Vilma, Az előadás végén Rónaszékné több magyar dalt adott elő nagy sikerrel. Este tíz órakor ért véget az ünnepség.»

«...Az első benyomás, amit a kissé gyöngén ki-világított színház a nézőre tesz, igen hatalmas. Az első pillantás természetesen a függönyre van irányozva. Ez azonban nem játszik színeket, hanem közön-

séges vasszine van, lévén az tiszta vasból készítve. Körül a páholyok igen csinosak és oly praktikus be rendezésűek, hogy bármelyikükből jól lehet látni a szinpadra. Fönn a padlaton 4 csinos kép van köröskörűi gipszfigurákkal kicicomázva. A nagy csillár vas láncokon függ, melyek a tetőzet oszlopaihoz vannak erősítve. Mikor szolgálatban van, úgy néz ki, mint egy égő kup s a földszintről nem vehető mindjárt észre, hogy három sor láng ég benne. Általában úgy van berendezve, hogy a villanyvilágításnál is alkalmazható legyen. Minden emeleten két rendes és két szükségkijáró van. Az egyik szükségkijáró a szálloda helyiségébe, a másik a magánlakásokba vezet. A karzaton 5 kijáró van. A szükségkijáróknál olajlámpa ég, melyet előadás után a tűzoltók oltanak el. Az ajtók melyek a szükséglépcsőkhöz vezetnek, erős vasplébából vannak készítve és csak belülről kifelé nyílnak. Alant sokkal nagyobb a földszinti állóhely, mint a néhai színházban. A zártszékek jól ki vannak pamlogozva.

A színház ezerkétszázhuszonhárom személyt képes befogadni.

Az ujonan felépült Ferencz József színház befogadó-képessége: 18 földszinti páholy á 5 személy az 90 személy, 26 zenekari ülés, 166 zsölye, 21 földszinti ülőhely, 182 állóhely, elsőrendű páholy 23 á 5 személy 115 személy, másodrendű páholy 18 á 5 személy 90 személy és 56 páholyülés, 2 színézpáholy á 6 személy 12 személy, 98 balkonülés közép, 82 balkonülés oldalt, 72 balkon állóhely, 115 karzati ülés és 100 állóhely. Ha a ház teljesen ki van árusítva, akkor 1223 személyt képes befogadni. 485 földszinti, elsőrangú 115, másodrangú 146 és harmadrangú 477.

A színházat Hellmer és Fellner bécsi építészek építették, Baader Henrik építészeti elnök és Siebenhaar építész mérnök vezetése alatt, valamint Török polgármester irányítása mellett, kinek fáradhatatlan érdeme a színház felépítése és gyors elkészítése.

December tizenegyedikén Schulz igazgató német társulata rendez nagy ünnepséggel színházavatót. Prokugust Zellt ur mond. A katonazenekar ünnepi-nyí-

tányt játszik. Szinre kerül Moser: «Krieg im Frieden» c. vígjátéka.

Hatte der erste Eröffnungsabend mehr einen offiziellen Anstrich, welcher sich in den weissen Krawatten und schwarzen Salonzügen der Herren und in den schneeweissen Roben der Damen manifestierte, so trug der zweite samstägige Eröffnungsabend mehr eine cordiale Physiognomie. Er gleicht einer Verdauungsvisite, wie sie in der faschionablen Welt zum guten Ton gehört. Man schweigte wohl noch in der Erinnerung des glänzenden Eröffnungsfestes, räumt aber jetzt schon stillschweigend die Tatsache ein, dass Temesvar nach einer drei-viertel-jähriger Pause wieder seinen Musentempel besitzte. Auch am zweiten Eröffnungsabende hatte sich die Creme unserer Gesellschaft eingefunden. Den Anfang der Vorstellung machte die Festouvertüre in wahrhaft vorzüglicher Weise von der Militärkapelle 61, unter der Leitung des Kapellmeisters Sykora. Sodann hob sich der Vorhang und Herr Zell hielt den recht wirkungsvollen Prolog.

A Temesvári Dalkör a Lövöldében tartja bemutatkozó estjét. Megnyitószám gyanánt Maresch karmester vezetésével, «Einigkeit macht stark» c. mottóját énekli.

«...a fiatal egyesületet Temesvár közönsége sok szeretettel fogadta és ünnepelte. A testvér egyletek közül csak a Gyárvárosi Zene és Dalegylet vett részt az ünneplésen és Kárrász karmester üdvözlő dalát énekelte az új egylet tiszteletére. A fiatal dalegyletet Karlik alelnök mutatta be és ugyancsak ő mondotta a prológust. Az estén csak férfikarok szerepeltek. «Mein liebster Engel» Abttól, «Tanz» Zöllnertől, MareschPál karmester vezetése alatt.

Második dalestjét a józsefvárosi Bierhalléban tartja a Dalkör a következő műsorról: «Isten dicsősége» Beehoventől, «Die Thräne» Wittől, «Sturmbeschwörung» Dürrnertől, «Fekete szem» Wuschingtól, «Jägers Lust» Astholtól, «Dalünnepen» Kerntől.

A Dalkör a Trompeter-hez címzett vendéglőben levő egyesületi helyiségében énektanfolyamot nyit Maresch karmester vezetésével.

A Filharmónia alapítóünnepélyt rendez. Két dalestét tart. Huszonhat tagu férfikórusával Herkulesfürdőn hangversenyez.

Novacsek Márton fiaival, Ottokár, Károly és Viktorral hangversenyt rendez. Műsoron: Haydn, Mendelssohn kamaraművek, Goltermann csellókoncertje, Dvorák és Joachim művek szerepelnek.

«Kárrász román dalai finom és nagyon sikerült román kardalgyűjteménye Zettel kiadónál jelenik meg. «Kárrász» román dalai finom és nagyon sikerült munkák, melyek a nagyon gyenge román kórusirodalom hiányait pótolják. A kiszetői román dalosünnepre külön kórust komponált Kárrász «Cantac sarbatoresc» címen, mely sok bensőséges meleget és szépséget tartalmaz.»

Az előnyösen ismert Gallmeyer Pepi az Ujvilágban arat babérokat. Temesvár egykori kedvencének most az amerikaiak tapsolnak. A «Thália» igazgatója gőzöst küld eléje és a parton zenekar várja az osztrák himnusz hangjaival.

Gallmeyer Pepi, amerikai turnéján orlasi sikereket aratott. Cincinában szerepelt először és az amerikai lapok a legnagyobb ünnepléssel írják róla. New-Yorkban történt vendégszereplésére a Thália igazgató a «Luchenach» gőzöst küldötte eléje, mert a művész a «Habsburgon» tette meg a tengeri utat. Amikor a gőzös a kikötő felé tartott a parton felállított zenekar eljátszotta a német és osztrák himnuszt, majd New-York városának himnuszára zendítette. Gallmayerné a világhírű szobrett egy interjúban elmondta, hogy ... Ich habe eine Garderobe auf zwei Jahre in meinen Koffern und kann mich hier völlig anständig machen ... Frau Gallmeyer ist eine besonders grosse Künstlerin in der Mimik und im Stande eine jede Schauspielerin nach einmaligen Sehen zu karikieren. Sie wird im Thalia-Theater ihr erstes Debut mit der Posse „Sarrah und Bernhard“ machen, in welcher sie die französische Schauspielerin persifliert.

Csárdás — Ardeleana

Az ezernyolcszáznyolcvanhármas esztendő első negyedében Schulz német társulata játszik a színházban. A német színiévéért rendkívül lelkesedik a közönség. Nemcsak állandóan telt házak előtt folynak az előadások, hanem gyakran megtörténik, hogy

a jegyek elővételben kelnek el. Operettek, színművek, vígjátékok vannak műsoron.

Február közepén Genée: Nisida c. operettje kerül bemutatásra. A bemutatón a «véletlen» rendeztréfát. Valamennyi szereplő náthás.

Az egyik lap színházi kritikusa beszámolójában írja: «Tegnap este mutatta be a német színtársulat «náthás» együttese a «hapci» operettet.

A vendégszereplők sorában Lórencz Elza a bécsi Károly-színház tagja lép fel.

Mannsberger társulata húsvét vasárnapján kezdi meg előadásait a «Veres sipka» c. színművel. Húsvéthétfőjén a Cornevillei harangokban Rónaszékyné, Zajonghy, Várady, Szatmáry viszik sikerre a darabot.

Kórus és zenekar kifogástalan. Csiky Gergelynek majdnem minden színpadi műve előadásra kerül.

Április utolsó estjén a «Szép Iléna» jellemkép a román-magyar népeletről van műsoron.

Mannsberger magyar társulata május nyolcadikán zárja le ciklusát.

Miután a belügyminiszter Schulz igazgató koncesszióját egy évre meghosszabbította, a legjobb erővel frissíti fel társulatát. A prágai operából hozza Chlostikot mint operarendező. Operettrendezőnek Berndt szerződött Salzburgból. Drámák és színművek rendezője Fischer a bécsi Karl-Theater tagja. Operatagok: Meissl Salzburgból, Farkas Ilona Pestről, Norwill k. a. Bécsből, Jurbeg és Klein operaténorok Hamburg és Pestről, Vorstner bariton, Chlostik basszus.

Operettprimadonnák: Schönherr és Mikola Kissasszonyok, operetténekesek König és Amenz.

Az operatársulat a Trubadurral nyitja meg az évadot. Műsoron vannak: Mártha, Lukrétia Borgia, Ernáni, Nachtlager in Granada, Trubadur (Alexi bécsi operaénekes-sel), Norma (Köhler zürichi operaénekes-sel), Freischütz, Belisar, Mártha (Fuchs kölni operaénekes-sel).

A dalműveket maga Schulz igazgató vezényli. Az operaelőadások mindenképpen kitűnőek.

A közönség sokat és szívesen jár a színházba. A pompás operaelőadások szinte kiszorítják a hangversenyeket.

Nagy Jakab a «Goldener Hirsch»-ben és a Gyárudvarban hangversenyez.

A Redutban tartja ária és dalestjét Desiree Artot és férje Mariano de Padilla kamaraénekes Schaeling zongoraművésszel.

A Filharmónia ünnepi hangversenyt rendez védnőkének Ormos Zsigmond főispánnak ötven éves. szolgálati jubileuma alkalmából. Ezenkívül Volkmann Róbert emlékestet, alapítónnapélyt, egy hangversenyt három dalestét rendez. Közreműködik az Oravicán és Lugoson rendezett hangversenyeken.

A gyárvárosi tanítók és tanítónők jótékony célú hangversenyt rendeznek a tanítók-árvaháza javára. Steiner, Simon, Novacsek, Kárrász, Kimmel, Irsay urak, Fejér, Krecsmáry kisasszonyok és a gyárvárosi Zene és Dalegylet közreműködésével.

A Dalkör a Vizkeletiben rendez dalestét Gassner ur és Maresch k. a. felléptével.

A józsefvárosi Nyelvészeti Kör által a Vizkeletiben, a Délmagyarországi árvaház javára rendezett hangversenyen közreműködnek: Geml, Gille, Grém, Róna, Steiner, Weldin, Wolaffka, Roth; Hájek; Langer, Stumpfoll, Frank dr. Csermely, Becker és Lehner kisasszonyok.

Az estélyen mutatják be a Hromadka és Fiacég műhelyében készült szobaorgonát, amelyen Hájek József orgonaábrándot játszik a Dalkör pedig orgonakisérettel énekel egy férfikart.

A román társaság a Gyárudvarban tartja meg őszi hangversenyét. Megnyitóbeszédet Opris elnök mond. Közreműködnek: Oprisné és Jurma k. a. (zongoranégykezes) Popovits (ének) Gassner-Novacsek (begedü-zongoraduett) Miskovitsné-Ferency Izabella (ének) Oprisné (zongora, Kárrásznak alkalmi román

fantáziáját játsza) Páldyné és Kárrász (harmóniumnégykezes) Gassner, Novacsek, Gerger, (Rubinstein-trió). A hangversenyt tánc követte, amelyen a román nemzeti ruhában megjelent hölgyek a «csárdást» róják, a többi nemzetiségűek a románokkal együtt az Ardeleánát és Románát táncolják.

... die erste Quadrille wurde von zirka 100 Paaren getanzt. Was aber das Herz eines jeden guten Patrioten erfreut, war der Umstand, dass so wie im Konzert Angehörige einer jeden Nationalität in guter Eintracht zur Hebung des glänzend gelungenen Abendes beigetragen haben. Es tanzte die im Nationalkostüm gekleidete Romänin ebenso animiert den Csárdás, als umgekehrt der Ardeleana und Romana getanzt wurde ...

A „Temesvarer Zeitung“ és a volt csendőrkarmester

A színház még mindég változatlanul az érdeklődés középpontjában áll. Schulz német és Mannsberger-Mosonyi magyar társulata egyformán bírja a közönség szimpátiáját.

A színházláz közepette, újraéled a hangversenyélet is.

Petzer Tóni a neves énekes, Basilievits Olga a kitűnő Liszt-tanítvány, Walter Gusztáv kamaraénekes, Schirmann M. zongoraművész, Helmesberger vonónsnégyes lendületet hoznak a koncertéletbe.

Esemény a Filharmónia oratóriumestje. Mendelssohn: «Éliás» c. oratóriuma nagy érdeklődést vált ki.

Az operaszínpadon is több jeles énekestehetség jelenik meg: Alexi, a pesti Nemzeti Színház baritonistája. Papier-Paumgarten Róza a bécsi opera művésznője. Ehn Berta udvari énekesnő, Witte Wild hamburgi operaénekes, Prohászka k. a. a nürnbergi opera tagja.

Bizet: Carmen c. dalművének december tizenötödikén van premierje.

Az opera műsorán: Faust, Freischütz, Don Juan, Stradella. Jüdin, Norma, szerepel.

Alexi, a pesti Nemzeti Színház baritonistája es-lénkinti háromszáz forint tiszteletdíjért énekel az Ernáni és Rigolettóban.

Papier Róza, Trubadur, Lukretia Borgia és Zsidónőben arat fergeteges sikert.

Ehnn Berta, a Normában és Zsidónőben hódít.

Schulz prózai együttesének egyik legnagyobb attrakciója Blasei Károly bécsi komikus. Több estén át vendége a színháznak.

A madridi főiskolai hallgatók ének és zenekara két estén vendégszerepel a színházban.

A Temesvarer Zeitung sorozatos támadást intéz Schulz német színigazgató és társulata ellen.

«A színház — írja — mely tulajdonképpen kultúra terjesztésére van hivatva, teljesen lezüllött. Petzer Tóni temesvári hangversenye alkalmából is alaposan elintézi Schulz igazgatót. Hogy Schulz mennyire nem való színházvezetésre — írja a T. Z. — mennyire nem muzsikus, kitűnik abból, hogy elszalasztotta a legkedvezőbb alkalmat Petzer Tóni szerződésére. «Sejtelve sincs a zenéről és karmester akar lenni... intelligencia nélkül akar színházat vezetni és kulturát adni. Ha valaki csendőrzene-kari karmester volt, még nem bizonyos, hogy ért a zenéhez.»

Schulz provokálta ki a támadást. A «Bettelstudent» operett előadása alkalmával Frankl operett-énekes betéttel énekel az ujságot sértő szöveggel. A kuplé szövege, melynek elénekléséért Frankl állítólag tíz forintot kapott, a következő:

In gewissen Zeitungsspalten

sind Feuilletons enthalten

die den Direktor hetzen

und Mitglieder zerfetzen.

So lang ihre Gunst wir haben,

kann uns dieser greifer nichts schaden,

d'rumm Direktor sag'ns mit uns hierüber

Schwamm drüber... Schwamm drüber.,,

Broulik, a bécsi udvari opera hőstenorja á-

tilis elején vendégszerepel a Trubadur, Lukretia Borgia és Zsidónőben.

Milöcker operettjével, a Bettelstudenttel zárul a német színiévad és husvét vasárnapján kezd meg vendégjátékát Mannsberger magyar társulata a «Sárga csikó»-val.

A társulat tagjai: Abonyi Ella, Tatai Eugenia, Prielle Kornélia, Locsarek Gizella, Temesvári Irma, Arday Ida, Kecskeméti Irma, Rózsa Roza, Lénard Emília, Kuty Julia, Várady Jolán, Ronay Ernesztin, Fürst Hermin, Dezséri Irma, Vertán Mária, Konti Fanny, Herczeg Josefín, Ajtay Teréz, Filipovits Emma és Sulinka Mária. — Zajonghy Elemér, Halasy Béla, Váradi József, Filipovits István, Tiszai Dezső, Decséri Gyula, Tenyéri Mórítz, Csabay, Fenyvesy Emil, Dombay Mihály, Locsarek György, Némethy József, Csepreghy János, Hevesy János, Kunosi Ernő, Miksay Emil, Aszallay Gyula, Ajtay Károly, Arday Attila, Bánáti Emil, Barna András és Kutassy Ernő. Karmester: Bertal; rendező: Miskolczi.

A magyar színtársulat hathetes vendégjátéka május utolsó napjaiban ér véget.

Schulz német társulata szeptember huszonhetedikén kezd meg az őszi évadot.

A német társulat tagjai: Igazgató és opera-dirigens Schulz, opera-rendező Lambori, operett-rendező Deutsch, színmű- és vígjáték-rendező Frank és Wiedemann, operett-karmester Kühn. Opera- és operett-énekesnők Pfeiffer k. a. első arámai, Schmidt k. a. első koloratura, Jerg k. a. naiva, Nett k. a. első alt. Olma és Lebb k. a. operett primadonnák, Griebel k. a. operett és Frühling k. a. alt. Löcs Ede asszony énekes anya. Opera és operett hőstenor Meisser, Meyerhofer lírai és operettenor, Gottinger bariton, Haschkowetz basszus, Lambory basszbuffó, Werner basszus, Wolf tenor, zeneigazgató Weiss, titkár Stahl.

A német színházi esték magas színvonalúak. A dalművek a leggondosabb előadásban kerülnek ki. A Carmen premierje kiállításbelileg pompás, zeneileg tökéletes.

A Carmen opera az idei szezonban az első opera előadás volt, amelyen meglátszott, hogy az igazgató, a rendező és a szereplők mindannyian a legmesszebbmenő igyekezettel azon voltak, hogy minden tekintetben világnivóra hozzák a darabot. Fischer k. a. mint «Carmen» a legjobb művészi és énekbéli előadást adta. Duzensi éne-

kelte a **Sergentet**, **Gottinger Escamillot**, **Haschkowetz** a hadnagyot, **Jerg**, **Prochaska** és **Walde** k. a. kisebb szerepekben vitték sikerre a darabot.

A gyárvárosi Társaskör nyitja meg a hangversenyek sorát január ötödikén. Fellépnek: **Risztics Julia** (Hubay dalok és ária a Kunok c. operából) **Danzer Anna** (zongora) **Kraemer Ferenc** (melodráma) **Kratochwill**, **Kárrász**, **John**, **Kajetán** (Schubert vónósnégyes op. 125.).

Petzer Tóni a színházban rendezi meg hangversenyét január tizenhetedikén, **Gassner Károly** és a Filharmónia közreműködésével.

Petzer Tóni, **Schubert**, **Hornstein báró**, **Schmédere**, **Schumann** dalokat, **Mozart** és **Wagner** áriákat énekel.

Gassner, **Schumann**: H-moll Scherzóját és **Gounod**: Szent Cecilia himnuszát játsza.

Tegnap tartotta a redoutban Petzer Toni hangversenyét előkelő zsúfolt ház előtt. A közönség sorában Degenfeld hadtestparancsnok, Török polgármester és számos előkelőség volt jelen. Petzer Toni gyönyörű dispozióban énekelte különösen Wagnert és bármely világszínpadon megállná helyét mint Wagnerénekes. A többi szereplő is sikeresen működött.

Mendelssohn: **Éliás** oratóriumát a Filharmónia a Redutban mutatja be **Novacsek** karmester vezetésével mellett a 29. gyalogezred zenekarának közreműködésével.

Énekesi szerepet vállaltak: Miskovits-Ferenczy Izabella, Anheuer Irma és Stella, Breinvolk Gizella, Bayer k. a., Element Luiza, Frühling Dora és Luiza, Janovits k. a., Kelety Viola, Rieger Irma, Ruschil Mária és Antonia, Stiller Stefánia, Schlosser k. a., Wiesner Mária, Wiedemanné és Woláskané, Gerger, Hromadka, Hoffmann, John, Irsay, Kajetán, Simon, Pollák, Kratochwill, Kraul, Novacsek Rudolf, Ridwald, Stummer, Sedlmayer és Max Weiss.

Az oratórium bemutatásával nagy diadalt arat a Filharmónia.

...Der 5. April der Tag, an welchem der Verein die grosse schwierige Aufführung des Oratóriums «Éliás» in solch überraschender, glän-

zender Weise löste, ist und bleibt ein Ehrentag in der Geschichte des selben und wir finden nicht genug Worte der Anerkennung dafür, dass der Filharmonische Verein nicht nur den Muth hatte sich an eine so grosse Aufgabe zu wagen, sondern Sprechen auch unumwunden unsere Freude darüber aus, dass dieselbe in so ausgezeichneter Weise gelöst wurde. Das war mehr als eine Dilletantenproduktion, das war Kunst... denn die Aufführung des «Elias» war eine That und hat derselbe durch diese Kunstleistung ebenso oder mehr noch durch seine frühere Aufführungen grösserer klassischer Tonwerke bewiesen, wie sehr derselbe seiner idealer Aufgabe entspreche und in den reichen Kranz seiner Verdienste beihebung und Vörderung der Musik, in unserer Stadt ein neues und glänzendes Blatt eingeffügt...

Közkivánatra az oratóriumot a Filharmónia május harmadikán megismétli.

Basilievics Olga «a szép szőke tizenhét éves zongoraművésznő» a jeles **Erkel** és **Liszt**-tanítvány szeptember huszadikán tartja egyetlen zongoraestjét a Vigadóban. **Risztics Julia**, **Anhauer Irma**, **Hájek**, **Gassner**, **Kárrász**, **Morvay** közreműködésével. **Basilievits Liszt**, **Schumann**, **Chopin** műveiből játszik.

... man lauscht immer andächtiger, man bewundert immer mehr, bis man schliesslich gar nicht begreifen kann, wie es den zarten Fingern eines so jungen, schwachen Mädchens nur möglich wird, solche Töne dem Klaviere zu entlocken, solche Fingerfertigkeit zu entwickeln, namentlich aber solche Kraft im Anschlag und solche Ausdauer in der Ausführung zu besitzen... Wie wir hören, war das Fräulein fünf Jahre hindurch eine Schülerin Erkels, bis sie die Aufmerksamkeit Meister Liszts auf sich zog und er ihre weitere Ausbildung leitete...

A Filharmónia rendezésében tartják meg együttes hangversenyüket november tizenkilencedikén **Walter Gusztáv** cs. kir. kamaranékes és **Schirmann** zongoraművész.

Jókai Mór a város vendége

A város közgyűlésén harminchárom szavazattal husz ellenében, elfogadják az első magyar téli színi-évvad ügyében elhangzott indítványt.

Az ezernyolcszáznyolcvannégy december huszonkettedikén hozott határozat alapján, a következő esztendőben, ezernyolcszáznyolcvanötben Gerőfy Andor színiigazgató megnyitja az első állandó téli magyar színiévvadot.

Az első állandó téli magyar színiévvad koncessziójáért erős küzdelem indul meg. Győztesként Gerőfy Andor szabadkai színiigazgató kerül ki, aki Jókai Mór támogatását is bírja.

Gerőfyvel a szerződést Telbisz Károly dr. polgármester köti meg. Ez Telbisz Károly dr. első polgármesteri tevékenysége.

Az első állandó magyar színiévvadot ünnepélyes külsőségek között nyitják meg és azon a magyar költőfejedelem: Jókai Mór is részt vesz. Ő írja meg a történelmi jelentőségű színházmegnyitóra a prólógust.

Csupán Liszt Ferencet fogadja a város közönsége olyan fejedelmi pompával, amilyenben Jókai Mórnak van része.

A kulturtörténeti színházesemény mellett, az ezernyolcszáznyolcvanötös esztendő színházéletének szenzációjáról, Schulz német társulata gondoskodik, amikor Schratt Katalint, a bécsi Burgtheater világhírű tagját, az ujesztendő első napjaiban látja vendülgül.

A hangversenyévvad pirosbetűs napját, Grünfeld Alfréd zongoraestje jelenti.

Schratt Katalin január tizedikén kezdi meg vendéjátékát Sardous: Divorcons c. színművében. (Cyprienne) Második estén Halm drámájában a Wildfeuerben lép fel. Harmadik fellépte Charlotte Birch-Pfeiffer népszínművében: Dorf und Stadt. Negyedszer «Frou-Frou» francia drámában. Ötödik estén

Halévy: Die kleine Mama c. vigjátékában. Hatodszor ismét a Divorconsban. Hetedszer Bergen: Ein ungeschliffener Diamantjában. Nyolcadik estén «Durch die Intendans» c. vigjátékban. A «Kleine Mama» c. vigjátékban fejezi be vendéjátékát.

Néhány szemelvény Schratt Katalin temesvári szerepléséről.

«1885. szombat, jan. 10. Schratt k. a. a bécsi Burgszínház, tehát Németország és talán egész Európa elsőrendű színházának legelső tagja ma kezdi meg vendéjátékát Sardaus «Divorcons» c. pompás vigjátékában mint Cyprienne és négy estén át vendégszerepel a helybeli német színpadon. Nem fogjuk megsérteni a saját Genréjében ma már világhírű színésznőt azzal, hogy izetlen bókokat mondunk itt neki. Tőle az, hogy eljött, szivesség, melyet közönségünk zsufolt házakkal fog és tartozik megköszönni s amikhez az elfogulatlan sajtó kritika helyett legföllebb hódolatának meleg nyilatkozataival csatlakozik.»

Die Hofschauspielerin Frau K. Schratt eröffnete gestern auf unsere Bühne ihr Gastspiel als Cyprienne in Sardaus «Divorcon» mit einem in des Wortes vollsten Sinne glänzenden Erfolg. Das von einem gut distinguirtem Publikum überfüllten Haus dürfte sicherlich selten noch so animirter Stimmung getragen worden sein, wie gestern Abend, denn es sah seine Erwartungen so gross sie auch gewesen sein mögen, vielfach übertroffen. Gleich das erste Auftreten der Künstlerin brachte sie mit den Publikum eine Sympathischen Raport und in der Scene wo Cyprienne und Adhemar von de Prumelles überrascht wurden, war der Abend und zugleich das Schicksal des ganzen Gastspieles entschieden. Frau Schratt ist nicht nur eine Künstlerin ersten Ranges, sondern steht in gewisser Beziehung ganz unerreicht da. Sie weiss ihren Gestalten eine undefinierbaren, liebenswürdigen